

EGYESÜLETI KÖZLEMÉNYEK

Főtitkári jelentés az Erdélyi Múzeum-Egyesület 2020. évi munkájáról

„Százhatvanegy évvel ezelőtt vállalta fel az Erdélyi Múzeum-Egyesület az erdélyi magyar tudományos élet szervezésének nemes feladatát.

A 2020-ban kialakult új helyzet, a megszorítások sem gátolták küldetését, közös gondolkodással, erővel és hozzáállással a legmodernebb eszközöket is felhasználva hatékonyá, a kitűzött célt szolgálóvá tudta tenni tevékenységét, mely nem más, mint: a kutatás ösztönzése, eredményeinek terjesztése, a tudományos kapcsolatok fenntartása, valamint a magyar (szak)nyelv és tudomány művelése!”

Az EME újralakulása óta a 31. főtitkári jelentést teszi közzé.¹ Az évek során beszámoltunk többféle megpróbáltatásról, anyagi forráshiányról, mindezek ellenére intézményünk felelősségteljesen, küldetéséhez híven rendíthetetlenül teljesítette a tervezett projektjeit, s szolgálta az erdélyi magyar tudományosságot.

A 2020-as év nagy tervekkel indult, a Regionális tudásközpont projektjeivel, melynek forrásalapját sikerült is megteremteni, ám ezúttal a kialakult járványhelyzet tette próbára intézményünket, s terveinek megvalósítását. Ez alkalommal is szembesültünk azzal a ténnyel, hogy intézményünk kivételes erejét az emberi tényező határozza meg: az értékteremtő tudományos munka iránti elkötelezettség, a hit és a kitartás.

A rendkívüli helyzet kialakulásával az intézmény sokrétű tevékenységét több irányból igyekeztünk támogatni. Az EME saját kutatóintézzettel, szolgáltató jellegű tudományos könyvtárral rendelkezik, digitális adattárat, tudományos szakosztályokat, ifjúsági szakcsoportokat, kutatóműhelyeket, fiókegyesületeket, illetve könyvkiadót működtet. Az év folyamán gondoskodnunk kellett arról, hogy mindezek működése, a lehetőségekhez képest, akadálytalan legyen. A rendezvények online térbe szorítása miatt megteremtettük az ehhez szükséges informatikai háteret/keretet, lehetővé tettük a munkatársak otthoni munkáját, a könyvtárak részleges működtetésével, az óvintézkedéseket betartva, biztonságos körülményeket teremtettünk a halaszthatatlan kutatások dokumentációjának végzéséhez. A távkutatásra pedig az ehhez szükséges adatbázisokat szolgáltatva intézményünk. A külső kutatási programokat is úgy időzítettük, hogy munkatársaink előre látható megvalósítású kutatási témákat tudjanak pályázni és eredményesen kivitelezni. Minden intézkedésről hírlevelünkben, illetve az EME honlapján tájékoztattuk a tagtársakat, partnereket.

¹ Az EME-főtitkári jelentések az EDA-ban itt érhetők el: <https://eda.eme.ro/handle/10598/31820>.

Az elmúlt év számos megpróbáltatást és kihívást hozott szakosztályaink és fiókegyesületeink életében is. Az év elején eltervezett programok módosításra szorultak, több eseményt elhalasztottak, vagy virtuális térbe költöztetni kényszerültek, és így próbálták a különböző szakmai közösségeket összefogni.

Örömmel mondhatjuk el, hogy ennek a léptékváltásnak, amely az online térbe való költözést jelenti, pozitív hozadéka is volt, ugyanis növelte a rendezvényeinken részt vevő személyek számát, a közönségét és az előadókét egyaránt. A tudomány *határtalan terjesztésével* olyan előadókat is sikerült megszólítani, akik normális körülmények között nem tudtak volna eljönni rendezvényeinkre, és olyan hallgatósághoz is eljuttattuk ezeket a rendezvényeket, akik más években, a fizikai távolság miatt, nem vehettek részt azokon.

Az EME által fenntartott és működtetett Kutatóintézet tevékenysége az előzetesen rögzített céloknak és terveknek megfelelően haladt, ugyanakkor külső munkatársak bevonásával időszakos kutatómunkákra is sor került.

Az egyesület kiadója 2020-ban is kiterjedt és eredményes tevékenységet folytatott, a tudományos periodikák és konferenciakiadványok megjelentetése mellett számos önálló kötetet is közreadott, ezenkívül sikeresen megújította a romániai Tudományos Kutatás Országos Tanácsa (CNCS) által nyújtott akkreditációt.

Az EME céljai megvalósítása érdekében folyamatosan együttműködik nemcsak hazai, hanem határon túli tudományos műhelyekkel is: akadémiai intézetekkel, felsőoktatási és közművelődési intézményekkel. Ezek az együttműködések az elmúlt évben is számos közös kutatási programot, szakmai rendezvényt és tudományos kiadványt eredményeztek.

A 2020-as év tevékenységei, eredményei az alábbiakban olvashatók.

A 2020. év eredményei számokban

2020-ban az EME összesen **41 rendezvénynek** (7 könyvbemutató, 3 konferencia, 19 rendezvény a MTNE keretében, illetve egyéb rendezvények) volt a házigazdája. A Kolozsvári Magyar Napok keretében 1 rendezvényt szerveztünk.

A Magyar Tudomány Napja Erdélyben 19. fóruma szokás szerint két részből állt: az immár hagyományos, november 20-i, pénteki központi ünnepi rendezvényből, valamint az EME hét szakosztálya és fiókegyesületei rendezvényeiből, melyekre többnyire – a saját tudományterületükhöz és régiójuk tudományos prioritásaihoz szabott – virtuális konferenciaként került sor.

Az idei online tudomány napi rendezvényeken összesen majd 700 résztvevőt számoltunk össze, és 241 szerző 149 előadása hangzott el, ezenkívül 17 könyvbemutatóra és 2 kerekasztal-beszélgetésre került sor. A rendezvények egy része elérhető a YouTube videómegosztón, a tavalyi év végéig több mint 6000 alkalommal tekintették meg a felvételeket.

Összesen 38 kiadványunk jelent meg: 22 könyv (7 önálló kötet, 15 sorozatban megjelent kötet), 9 folyóirat (négy Erdélyi Múzeum, két Acta Materialia Transylvanica, három Orvostudományi Értesítő), valamint 7, más kiadókkal közösen megjelentetett kötet. A digitális adattár állománya az elmúlt év végére 23 700 tételre gyarapodott.

Az EME tavaly összesen 37 kutatási programot működtetett 15 főállású és 50 külső munkatárs révén.

Nyilvántartásunk szerint a 2010–2020 közötti időszakban Egyesületünk taglétszáma 2891 fő, melyből 1814 fő rendes tag (aktív és nyugdíjas), 1077 tagunk pedig egyetemi hallgató. Egyesületünknek 111 alapító és 52 tiszteleti tagja van.

Az elmúlt évben 73 új tag lépett be Egyesületünkbe, és összesen 362 rendes tag, valamint 118 egyetemi hallgató fizette ki a tagdíjat. A 2016–2020 közötti időszakban 1771 személy fizetett tagdíjat, a többi hátralékban van.

Tudományterjesztés: rendezvényeink, fontosabb események

Sajnos, a koronavírus-járvány az elmúlt évi rendezvényeinkre rányomta bélyegét, néhány rendezvényünk elmaradt, másokat elhalasztottunk, de igyekeztünk az új kihívásoknak megfelelni, az online térbe költözni, és biztonságos körülmények között művelni a tudományterjesztést, szervezni konferenciákat, könyvbemutatókat, előadásokat.

Központi rendezvényünk

2020-ban a járványügyi helyzet ellenére megtartottuk *A Magyar Tudomány Napja Erdélyben* 19. fórumát, az immár szokásos, november végi időpontban, azonban videokonferencia formájában.² A november 20–21-én megszervezett konferencia keretében, melynek központi témája a *Jövőformáló tudomány* volt, összesen 16 rendezvényre került sor. A modern technológia által lehetővé tettük a szélesebb körű csatlakozást, és eljuttattuk a rendezvényeinket azokhoz is, akik más években nem tudtak a helyszínen jelen lenni.

Az online formában megtartott rendezvényeken közel **700 résztvevőt** számoltunk össze, illetve **241 szerző 149 előadása** hangzott el, ezenkívül **17 könyvbemutatóra** és **2 kerekasztal-beszélgetésre** került sor. A rendezvények egy része elérhető a YouTube videómegeosztón, és a tavalyi év végéig a felvételeket több mint 6000 alkalommal tekintették meg.³

A megnyitó ünnepség alkalmából először az EME elnöke, **Keszeg Vilmos** köszöntötte az online térben jelenlevőket. A Magyar Tudományos Akadémia részéről **Freund Tamás**, a Magyar Tudományos Akadémia elnöke, **Erdei Anna** főtitkárhelyettese, illetve **Kocsis Károly**, az MTA Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottság elnöke köszöntései hangzottak el. A társintézmények képviselőiben **Dávid László**, a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem rektora, **Markó Bálint**, a Babeş–Bolyai Tudományegyetem rektorhelyettese és **Gábor Csilla**, az MTA Kolozsvári Akadémiai Bizottság elnöke szólaltak fel. Ezenkívül **Mile Lajos**, Magyarország kolozsvári főkonzulja, **Kelemen Hunor**, a Romániai Magyar Demokrata Szövetség szövetségi elnöke és **Oláh Emese**, Kolozsvár alpolgármestere üdvözölték a hallgatóságot.

A köszöntőbeszédék elolvashatók a <https://eme.ro/web/mtne/emetudnap2020> címen.

Ezt követően Bitay Enikő, az Erdélyi Múzeum-Egyesület főtitkára, a rendezvény programfelelőse ismertette a tudomány napi rendezvénysorozatot.

² A MTNE-rendezvénysorozatról további információk itt érhetők el: <https://www.eme.ro/web/mtne>

³ A rendezvény részletes beszámolója itt olvasható: <https://eda.eme.ro/handle/10598/32467>, avagy itt <https://www.eme.ro/web/mtne/hir/-/tartalom/beszamolo-mtne-19-forum-%E2%80%93-jovoformalo-tudomany-281257>

A plenáris rendezvény keretében került sor immár hagyományosan a Gr. Mikó Imre-emléklapok⁴ átadására. Az emléklapot az EME elnöksége 2005-ben, az egyesületet létrehozó Mikó Imre születésének 200. évfordulója alkalmából alapította. Az emléklapot az egyesületünkkel együttműködő intézményeket vezető, a munkánkat személyesen is támogató személyiségeknek nyújtottuk át, kérve, hogy köszönetünket munkatársaiknak is továbbítsák.

2020-ban az Erdélyi Múzeum-Egyesület az alábbi személyeket tüntette ki Gr. Mikó Imre-emléklappal: Freund Tamás akadémikust, a Magyar Tudományos Akadémia elnökét; Kelemen András villamosmérnököt, a Sapientia EMTE, Marosvásárhelyi Kar dékánját; Markó Bálintot, a BBTE rektorhelyettesét; Balázs Lajos néprajzkutatót, egyetemi docenst; Tamásné Szabó Csilla tudományos kutatót, valamint Veress Erzsébet vegyészt.

A konferencia **Kosztolányi György** Széchenyi-díjas orvos, gyermekgyógyász, klinikai genetikus, a Pécsi Tudományegyetem professor emeritusa, az MTA élettudományi alelnöke ünnepi plenáris előadásával indult, melyben a szerző a SARS-Cov-2-járványnak a tudomány társadalmi megítélésére gyakorolt hatását vizsgálta.

A 2020-as megnyitó rendezvényt is zenés köszöntő színesítette, ezúttal a Nyitnikék Ének-együttes (Csiki Zsófia, Tifán Anna – felkészítő tanár Fejősné Kászoni Gabriella, Székelyudvarhely, Máréfalva) adott elő udvarhelyszéki népdalokat. Az együttes tagjai a Legato Egyesület mentoráltjai, tavaly bejutottak a Felszállott a páva döntőjébe, a KÓTA kiemelt minősítéssel díjazta őket idén májusban.

2016-ban indítottuk el azt a hagyományt, hogy különböző szakterületeket és intézményeket képviselő fiatal kutatókat kérünk fel plenáris előadások megtartására, ezáltal bepillantást nyerhetünk a fiatal generáció változatos kutatási témáiba, és kutatási eredményeibe. Kezdeményezésünknek azóta nagy sikere lett, ezért idén is folytattuk, fiatal kutatókat kértünk fel arra, hogy plenáris előadást tartsanak konferenciánk nyitórendezvényén.

Tamásné Szabó Csilla nyelvész, az EME tudományos kutatója, egy olyan adattárat mutatott be előadásában, mely Aranyos vidékének történeti és jelenkori térszínformaneveit gyűjti össze. **Szabó Á. Tőhötöm** etnológus (BBTE, Bölcsészettudományi Kar) előadásában az együttműködés magyarzatainak történeti és kulturális beágyazottságát vizsgálta, kitérve az ajándék és az áru közti ellentétre és azok egybefonódására, illetve az együttműködés és a versengés aspektusaira különböző helyzetekben. **Miklóssy Ildikó** környezetmérnök (Sapientia EMTE, Csíkszeredai Kar, Biomérnöki Tanszék) a magas hozzáadott értékű vegyületek anyagcsere-mérnökségi és genommérnökségi módszerekkel történő előállításáról beszélt előadásában. **Szabó Zoltán-István** gyógyszerész („George Emil Palade” Orvosi, Gyógyszerészeti, Tudomány és Technológiai Egyetem) előadásának azt volt a célja, hogy bemutassa az utóbbi évek legígéretesebb eredményeit a nanoszálal rendszerek gyógyászati alkalmazásában, illetve betekintést nyújtott a témában folytatott marosvásárhelyi kutatásokba. **Gál Katalin** szociológus (Partiumi Keresztény Egyetem, Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar) előadásában egy 2018-as és egy 2020-as szociológiai felmérés tapasztalatait mutatta be, arra a kérdésre is keresve a választ, hogy miként változik a felsőoktatás szerepe az online oktatás következtében. **Kokoly Zsolt** (Sapientia EMTE, Jogtudományok Tanszék, Kolozsvár) a személyiségi jogok közül a képmáshoz és hangfelvételhez való jog sajátosságairól tartott előadást. **Simon-Várhelyi Melinda** vegyész-mérnök (BBTE, Kémia és Vegyész-mérnöki Kar) előadásában egy dinamikus szennyvíztisztító modellt mutatott

⁴ <https://www.eme.ro/ro/gr-miko-imre-emleklap-es-plakett.jsessionid=FA7D8313944CDB98051DC4A740660247>

be. **Nagy-György Tamás** (Temesvári Műszaki Egyetem, Építőmérnöki Kar) a Makovecz Imre tervezte Temesvári Új Ezredév Református Központ tervezésének és építésének kihívásairól beszélt előadásában.

A rendezvény megnyitója, illetve a plenáris előadások megtekinthetők az EME YouTube-csatornáján.⁵

A tudományos rendezvénysorozat folytatásaként, immár hagyományosan, az EME szakosztályai és fiókegyesületei szervezik meg saját tudományterületükhöz szabott konferenciájukat, melyek tematikáját maguk határozzák meg az egyes régiókban, illetve tudományágakban felmerülő sajátos kérdéskörök alapján. Az évek során ezen rendezvények száma is megnőtt, s az egyes konferenciákat a plenáris rendezvény másnapján, illetve november különböző időpontjaiban tartják meg.

Külön örömeinkre szolgál, hogy 2020-ban, a járványhelyzet ellenére, az EME hét szakosztálya és öt fiókegyesülete összesen 15 online rendezvénnyel járult hozzá egyesületünk központi rendezvényéhez, kapcsolódva a Magyar Tudományos Akadémia tudományünnepi rendezvénysorozatához.

A járványhelyzet miatt virtuális térbe szorult rendezvények változatos képet mutatnak mind a téma, mind a nagyságrend és a célközönség tekintetében is, van közöttük tudományos konferencia, melynek előadói között hazai és külföldi szakembereket egyaránt megtalálunk, sor került kerekasztal-beszélgetésekre, illetve emlékkonferenciára is. Az egyes rendezvények keretében könyvbemutatókat is tartottak, a szervezők ezáltal próbáltak hozzájárulni ahhoz, hogy a friss kiadványok a korlátozások ellenére is eljussanak az érdeklődő közönséghez, és a már elvégzett, kötetben megjelent tudományos kutatások szélesebb körű nyilvánosságot kapjanak. A tudományos rendezvények által azt is hangsúlyozni próbáltuk, hogy a személyes találkozások korlátozása ellenére, a tudományos kutatások és együttműködések tovább folytatódnak.

Fontosabb események időrendi sorrendben

Január 23-án fennállásának 30 éves évfordulóját ünnepelte a Műszaki Tudományok Szakosztály. *A műszaki tudományosságért – 30 éves az EME Műszaki Tudományok Szakosztálya* című ünnepi rendezvényen vetített bemutatóra került sor az elmúlt időszak jelentősebb eseményeiről, projektjeiről, kutatásairól, eredményeiről. Ezenkívül megemlékeztek a szakosztály műszakis nagyjairól, alapítóiról (a 100 éve született **Jenei Dezsőről**, a 90 éve született **Pálfalvi Attiláról**), illetve bemutatták a szakosztály gondozásában, 2019-ben megjelent legújabb köteteket és folyóiratszámokat.

Január 29-én került sor a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtár és Információs Központ (MTA KIK) Agora-programja keretében megszervezett, immár hagyományossá vált könyvbemutatóra, melynek keretében az EME 2019-ben megjelent kiadványait ismerhette meg a budapesti közönség. A köteteket **Biró Annamária** felelős kiadó, **Keszeg Vilmos** elnök, **Sipos Gábor** alelnök és **Bitay Enikő** főtítkárral mutatta be. A házigazda **Monok István**, az MTA KIK főigazgatója volt.

Az Orvos- és Gyógyszerésztudományi Szakosztály január 30–31-én szervezett kreditpontos fogorvos-továbbképzőt, amely az angol és román nyelvű SamMedica nemzetközi kongresszus előtt zajlott.

⁵ Megnyitó: <https://youtu.be/1wAFIs64duE>, plenáris előadások: <https://youtu.be/fAmg4M-Kxe0>

A járványhelyzet és a hatósági megszorítások miatt a március 21-re tervezett közgyűlést nem tartottuk meg. A főtitkári jelentést az Egyesület minden tagja megkapta postai levélben, megvitatására online kommunikációs eszközök alkalmazásával nyílt lehetőség. Az Egyesület működésének alapjául szolgáló beszámoló jellegű jelentések és a következő évi tervek elfogadásával a tagság a választmányt bízta meg. A szavazás elektronikus levelezés alapján történt. A közgyűlés dokumentumai elérhetők az EME honlapján.⁶

Március 26-án került sor első online rendezvényünkre: a Műszaki Tudományok Szakosztály és a Sapientia EMTE Marosvásárhelyi Kara közös szervezésben online platformon, videokonferenciaként tartotta meg a 25. *Fiatal Műszakiak Nemzetközi Tudományos Ülésszak* jubileumi videokonferenciáját.

A 11. *Kolozsvári Magyar Napokat* is lerövidítette a járványhelyzet, intézményünk egy könyvbemutatóval kapcsolódott be a rendezvénysorozatba. Augusztus 21-én a Romkertben került sor Péntek János és Benő Attila: *A magyar nyelv Romániában (Erdélyben)* című kötetének bemutatójára, ahol a szerzők és Sorbán Angella, a kötet lektora beszélgettek, a rendezvényt Biró Annamária felelős kiadó moderálta. Kiadványainkkal is jelen voltunk a Farkas utcában szervezett könyvvásáron.

Augusztus 28–30. között a Műszaki Tudományok Szakosztály tizenkilencedik alkalommal szervezte meg a *Technikatörténeti Alkotótábort*, melynek helyszíne ezúttal Egeres, Nagypetri és környéke volt.

Az EME Kutatóintézete és a Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézete közös rendezvényeként került sor 2020. október 2-án a *Hivatalnok értelmiség a kora újkori Erdélyben és a Magyar Királyságban IV.* című online konferenciára. A kutatóintézet és a Történettudományi Intézet között 2013-ban intézményesült együttműködési kapcsolat eredményeként először 2015-ben, Kolozsváron megrendezett műhely-konferencia konferenciasorozattá alakult, a harmadik ülészaktól pedig kiterjesztette érdeklődési körét Erdély mellett a Magyar Királyság hivatalnokrétegére is. Az online tanácskozáson bemutatott 11 előadás zöme kora újkori erdélyi hivatalnokpályákat vagy hivatalokat mutatott be, a királyságbeli intézményeket, illetve az azokat működtető személyeket három előadás vizsgálta.

Szintén a Kutatóintézet szervezésében került sor december 10-én a *Koraiújkor-történeti előadás és könyvbemutató* c. online rendezvényre, melynek keretében **Kovács András** művészettörténész, az EME Kutatóintézetének igazgatója tartott előadást *Bethlen Gábor fejedelem újonnan előkerült címerköve Fogarásban. Internetes bejegyzések margójára* címmel. Ezt követően Oborni Teréz, a BTK Történettudományi Intézetének tudományos főmunkatársa mutatta be a *Hivatalnok értelmiség a kora újkori Erdélyben és a Magyar Királyságban* (EME–BTK TTI, Kolozsvár–Budapest, 2020) című kiadványt.

Díjak

2020. január 23-án az Erdélyi Múzeum-Egyesület Műszaki Tudományok Szakosztálya Fides et vocatio kitüntetésben részesítette három vezetőégi tagját: **Gyenge Csabát**, **Márton Lászlót** és **Pálffy Károlyt**, az erdélyi magyar műszaki tudományosság érdekében kifejtett munkásságuk

⁶ <https://eme.ro/hir/-/tartalom/az-eme-tavaszi-kozgyulesenek-munkalatai-241467>

elismeréseként.⁷ A kitüntetést Bitay Enikő, az EME főtitkára, a Műszaki Tudományok Szakosztály elnöke és Máté Márton, a Műszaki Tudományok Szakosztály alelnöke nyújtotta át *A műszaki tudományosságért – 30 éves az EME Műszaki Tudományok Szakosztálya* című ünnepi rendezvényen.

2020. január 31-én Gr. Mikó Imre-emlékplakettet kapott dr. **Sculean Antal**, az Európai Parodontológia Társaság elnöke, a Berni Egyetem Parodontológiai Tanszékének vezetője.⁸ A díjat Szatmárnémetiben nyújtotta át Bitay Enikő, az EME főtitkára, az Orvos- és Gyógyszerésztudományi Szakosztály keretében működő „Dr. Pongrácz Antal” fogorvosszakcsoport által szervezett Fogorvosi továbbképzőn.

2020. március 15-én az erdélyi magyar kutatás és oktatás területén végzett színvonalas munkája, valamint a kolozsvári kulturális, illetve tudományos közéletben betöltött szerepe elismeréseként **Bitay Enikő** mérnök-informatikus, szerkesztő, a Magyar Tudományos Akadémia külső tagja, a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem Marosvásárhelyi Kar Gépészmérnöki Tanszékének egyetemi docense, az Erdélyi Múzeum-Egyesület főtitkára Magyar Arany Érdemkeresztben részesült,⁹ valamint **Olosz Katalin** irodalomtörténész, folklorista az erdélyi magyar folklórkutatás területén végzett több évtizedes tudományos munkája során elért megkerülhetetlen eredményei elismeréseként ugyanebben az elismerésben részesült.¹⁰ **Dr. Szabó Béla** szülész-nőgyógyász, az orvostudományok doktora, a Marosvásárhelyi Orvosi és Gyógyszerészeti Egyetem I. számú Szülészeti-nőgyógyászati Klinikájának vezetője, az EME Orvos- és Gyógyszerésztudományi Szakosztálya volt elnöke, jelenlegi alelnöke, az erdélyi magyarság körében végzett odaadó gyógyítói, valamint magas színvonalú kutatói munkája elismeréseként Magyar érdemrend tisztikeresztje kitüntetést kapott.¹¹

2020. március 26-án, a 25. FMTÜ jubileumi videókonferencián **Hodgyai Norbert** Maros Dezső-díjban részesült eddigi kiemelkedő kutatási tevékenysége elismeréséül, a fiatal műszakiak tudományos ülészakokon való sikeres előadásaiért, valamint a további kutatásra való ösztönzéseként.¹² Ugyanekkor az Erdélyi Múzeum-Egyesület Műszaki Tudományok Szakosztálya Fides et vocatio kitüntetésben részesítette **Danyi Józsefet**, **Dudás Illést**, **Roosz Andrást** az Erdélyi Múzeum-Egyesület Műszaki Tudományok Szakosztályának folyamatos támogatásáért, a műszaki pályát választó fiataloknak adott önzetlen és jelentős segítségéért, valamint az FMTÜ elindításában és támogatásában mutatott elkötelezett hozzáállásáért, és **Szilágyi Júliát** az Erdélyi Múzeum-Egyesület Műszaki Tudományok Szakosztályában kifejtett értékes munkájáért, a szakosztály és az EME iránt tanúsított elkötelezettségéért, a tudományos élet szervezésében és működésében való töretlen, lelkes és nélkülözhetetlen részvételéért.¹³ A kitüntetéseket Bitay

⁷ <https://www.eme.ro/web/guest/hir/-/tartalom/fides-et-vocatio-kituntetesben-reszesult--gyenge-csaba-palffy-karoly-es-marton-laszlo-230450>

⁸ <https://www.eme.ro/web/iii.-szakosztaly/hir/-/tartalom/gr-miko-imreemleklakettet-kapott--sculean-antal-az-europai-parodontologia-tarsasag-elnoke-a-berni-egyetem-fogagybetegsegek-tanszekenek-vezetoje-231429>

⁹ <https://www.eme.ro/web/guest/hir/-/tartalom/magyar-arany-erdemkeresztben-reszesult-bitay-eniko-az-eme-fotitkara-238071>

¹⁰ <https://www.eme.ro/web/guest/hir/-/tartalom/magyar-arany-erdemkeresztben-reszesult-olosz-katalin-irodalomtortenesz-238086>

¹¹ <https://www.eme.ro/web/guest/hir/-/tartalom/magyar-erdemrend-tisztikeresztje-kituntetest-adomanyoztak-dr-szabo-belanak-a-3-szakosztaly-alelnokenek-238039>

¹² <https://www.eme.ro/web/guest/hir/-/tartalom/hodgyai-norbert-kiemelkedo-kutatasi-tevekenysegeiert-maros-dezsodijban-reszesult-241145>

¹³ <https://www.eme.ro/web/guest/hir/-/tartalom/fides-et-vocatio-kituntetesben-reszesult-danyi-jozsef-dudas-illes-roosz-andras-es-szilagyijulia-241100>

Enikő, az EME főtitkára, a Műszaki Tudományok Szakosztályának elnöke és Máté Márton, a Műszaki Tudományok Szakosztályának alelnöke nyújtotta át virtuálisan.

Bár a március 21-re tervezett közgyűlés a járványhelyzet miatt elmaradt, a rendezvény alkalmából tervezett díjakat és kitüntetések virtuálisan átadtuk az elismerésben részesült személyeknek. Ez alkalomból az EME tiszteleti tagjává választotta **Gaal Györgyöt**.¹⁴ A kutató és tudós pályáját és érdemeit Egyed Emese méltatta.¹⁵

A Gróf Mikó Imre Alapítvány kuratóriuma és az Erdélyi Múzeum-Egyesület elnöksége **Gordán Edina** kötetének ítélte a Gróf Mikó Imre-díjat.¹⁶

Az Év Könyve-díj átadására is ekkor került sor, melyet az EME kiadójának 2019-es kiadványai közül választott ki a felkért bizottság. A díjazott kiadványok: *Gróf Székely László élete s ez idők alatt lött világi viszontagságainak leírása. 1716–72.* (Bevezető tanulmánnyal és jegyzetekkel közléstesi Fehér Andrea); Maczelka Csaba: *A kora újkori angol utópiák magyar története*.¹⁷

A Magyar Nyelvtudományi Társaság és a Termini Magyar Nyelvi Kutatóhálózat Szabó T. Attila-díját is ekkor adták át, a kitüntetett Bartos-Elekes Zsombor, a Kolozsvári Babeş–Bolyai Tudományegyetem Magyar Földrajzi Intézetének docense.¹⁸

A Farkas Gyula Egyesület a Matematikáért és Informatikáért, az Erdélyi Múzeum-Egyesület Matematikai és Informatikai Szakosztálya, valamint a Radó Ferenc Matematikaművelő Társaság Farkas Gyula-emlékérmét adományozott **Bencző Piroska** (Gyergyóalfalu), **Deák Éva** (Sepsiszentgyörgy) és **Păcurar Mária** (Temesvár) részére a matematikai ismeretek terjesztésében és tehetséggondozásban elért kiemelkedő eredményeiért. A kitüntetést a 11. matematika és informatika alkalmazásokkal konferencia keretében nyújtották át virtuálisan 2020. november 14-én.

Egyesületünk 2020. november 20-án, a Magyar Tudomány Napja Erdélyben rendezvényesorozat keretében Gr. Mikó Imre-emléklapot adományozott **Balázs Lajosnak**¹⁹ jelentős oktatói és kutatói tevékenysége, valamint az Erdélyi Múzeum-Egyesület szándékainak megvalósításában és az erdélyi magyar tudományos élet szervezésében kifejtett munkája elismeréséül. Ugyanekkor **Freund Tamás**²⁰ akadémikusnak, a Magyar Tudományos Akadémia elnökének is Gr. Mikó Imre-emléklapot adtunk át virtuálisan, az EME folyamatos működéséhez és az erdélyi magyar tudományműveléshez nyújtott támogatásáért. **Kelemen András**²¹ villamosmérnököt, a Sapientia EMTE Marosvásárhelyi Karának dékánját Gr. Mikó Imre-emléklappal tüntettük ki, elismerve

¹⁴ <https://www.eme.ro/web/guest/hir/-/tartalom/az-eme-2020-marcius-21i-kozgyulesenek-dokumentumai-dr-gaal-gyorgy-tiszteleti-tagga-valasztasa-240727>

¹⁵ https://www.eme.ro/documents/10180/240676/Laud%C3%A1ci%C3%B3_Gaal_Gyorgy_EE/258cfa4a-a246-4548-ba3f-2fe76147c746

¹⁶ <https://www.eme.ro/web/guest/hir/-/tartalom/az-eme-2020-marcius-21i-kozgyulesenek-dokumentumai-grmf-miko-imre-dij-2020-240772>

¹⁷ <https://www.eme.ro/web/guest/hir/-/tartalom/az-eme-2020-marcius-21i-kozgyulesenek-dokumentumai-az-evkonyve-2019-240747>

¹⁸ <https://www.eme.ro/web/guest/hir/-/tartalom/az-eme-2020-marcius-21i-kozgyulesenek-dokumentumai-a-szabot-attiladij-atadasa-240796>

¹⁹ <https://www.eme.ro/web/guest/hir/-/tartalom/balazs-lajost-neprajzkutatot-egyetemi-docenst-gr-miko-imreemleklappal-tuntettek-ki-277543>

²⁰ <https://www.eme.ro/web/guest/hir/-/tartalom/freund-tamas--akademikust-a-magyar-tudomanyos-akademia-elnoket-gr-miko-imreemleklappal-tuntettek-ki-277501>

²¹ <https://www.eme.ro/web/guest/hir/-/tartalom/kelemen-andras-villamosmernokot--a-sapientia-emtemarosvasarhelyi-karanak-dekanjat-gr-miko-imreemleklappal-tuntettek-ki-277437>

jelentős oktatói és kutatói tevékenységét, valamint az Erdélyi Múzeum-Egyesület szándékainak megvalósításában és az erdélyi magyar tudományos élet szervezésében kifejtett munkáját. **Tamásné Szabó Csilla**²² tudományos kutató is Gr. Mikó Imre-emléklap kitüntetésben részesült, jelentős kutatói tevékenysége, valamint az Erdélyi Múzeum-Egyesület szándékainak megvalósításában és az erdélyi magyar tudományos élet szervezésében kifejtett munkája elismeréséül. Az EME **Veress Erzsébet**²³ részére is Gr. Mikó Imre-emléklapot adományozott jelentős oktatói és kutatói tevékenysége, valamint az Egyesület szándékainak megvalósításában és az erdélyi magyar tudományos élet szervezésében kifejtett munkája elismeréséül. **Markó Bálint**²⁴ jelentős oktatói és kutatói tevékenységéért, valamint az Erdélyi Múzeum-Egyesület szándékainak megvalósításában és az erdélyi magyar tudományos élet szervezésében kifejtett munkájáért részesült Gr. Mikó Imre-emléklapban. A díjakat Keszeg Vilmos, az EME elnöke és Bitay Enikő, az EME főtitkára virtuálisan nyújtotta át.

2020. november 21-én **Nagy-György Tamást**,²⁵ a Temesvári Műszaki Egyetem Építőmérnöki Karának professzorát Jenei Dezső-emléklappal tüntették ki, az erdélyi magyar műszaki tudományosság fejlesztésében és ápolásában kifejtett kiemelkedő munkássága elismeréséül. Az emléklapot Bitay Enikő, az EME főtitkára, a Műszaki Tudományok Szakosztálya elnöke, Kelemen András, a Sapientia EMTE Marosvásárhelyi Kar dékánja, valamint Kerekes László, az EME alelnöke nyújtotta át virtuálisan a XXI. Műszaki Tudományos Ülésszakon.

Az Erdélyi Múzeum-Egyesület Bölcsészeti-, Nyelv- és Történettudományi Szakosztálya 2019-ben megjelent tudományos teljesítményekre kiírt Debüt-díját **P. Kovács Klára** pályamunkája nyerte, melyet ugyancsak virtuálisan nyújtottak át a MTNE szakosztályi rendezvényén, november 21-én.

2020. december 12-én a Kolozsvár Társaság „*Kolozsvár Büszkesége*” oklevelet adományozott **Uray Zoltán** akadémikusnak, az MTA külső tagjának, a tudományos kutatásban és a vívó sportágban elért kiváló eredményeiért.

Kapcsolatok ápolása, együttműködések

Egy olyan szervezet életében, melynek tevékenységére a sokrétűség jellemző, illetve tagjai nagy része más intézményekben munkálkodik főállásban, vitathatatlan az együttműködések jelentősége. Mindezek mellett az együttműködések a tudományos életnek önmagukban is fontos elemei: a kutatásszervezésben, a kutatási témák, a digitalizálási programok összehangolásában, egymás értékteremtő tevékenységének megismerésében és elismerésében. A kisebbségben működő hatékony tudományfejlődésnek csakis egymás tudományos tevékenységének megismerése, értékelése, tisztelete és az összehangolt együttműködés adhat alapot.

²² <https://www.eme.ro/web/guest/hir/-/tartalom/tamasne-szabo-csilla-tudomanyos-kutatot--gr-miko-imreemleklappal-tuntettek-ki-277642>

²³ <https://www.eme.ro/web/guest/hir/-/tartalom/veress-erzsebet-vegyeszt-gr-miko-imreemleklappal-tuntettek-ki-277667>

²⁴ <https://www.eme.ro/web/guest/hir/-/tartalom/marko-balintot-a-bbte-rektorhelyetteset-gr-miko-imreemleklappal-tuntettek-ki-277532>

²⁵ <https://www.eme.ro/web/guest/hir/-/tartalom/jenei-dezsoemleklappal-tuntettek-ki-nagygyorgy-tamast-a-temesvari-muszaki-egyetem--epitomernoki-kar-professzorot-277737>

Ezeknek az együttműködéseknek – a tudományos eszmecsere elengedhetetlen keretként –továbbra is kitüntetett figyelmet szentelünk, és folyamatosan ápolni, bővíteni és gyarapítani törekszünk kapcsolatainkat régi és új partnerintézményeinkkel.

Közös könyvkiadásra, digitalizálási projektek elősegítésére, közös szakmai és tudományos rendezvények megtartására, kutatási programok megvalósítására, kiadványcserére irányultak 2020-ban is a jelentősebb együttműködések, melyekről a további fejezetekben tételesen olvashatnak.

A 2019-es jubileumi év végén felújított együttműködési megállapodásunk a kolozsvári Lucian Blaga Központi Egyetemi Könyvtárral 2020-ban igen eredményesen alakult az EME régi dokumentumainak digitalizálásával.

A Magyar Tudomány Napja Erdélyben plenáris rendezvénye alkalmából indítványozta Komlói István professzor, a Debreceni Akadémiai Bizottság alelnöke a két intézmény közötti együttműködés megújítását. A felújított kapcsolat eredményeként a 2021-es évben több közös konferenciára is sor kerül.

Tagságunk

Nyilvántartásunk szerint a 2010–2020 közötti időszakban Egyesületünk taglétszáma 2891 fő, melyből 1814 fő rendes tag (aktív és nyugdíjas), 1077 tagunk pedig egyetemi hallgató. Egyesületünknek 111 alapító és 52 tiszteleti tagja van.

Az elmúlt évben 73 új tag lépett be Egyesületünkbe, és összesen 362 rendes tag, valamint 118 egyetemi hallgató fizette ki a tagdíjat. A 2016–2020 közötti időszakban 1771 személy fizetett tagdíjat, a többi hátralékban van.

Szakosztályok, ifjúsági szakcsoportok, fiókegyesületek

Szakosztályok

Az EME hét szakosztálya és a hét fiókegyesülete fontos szerepet tölt be az egyesület tudományos életének szervezésében: tudományos tanácskozásokat, konferenciákat, tudomány-népszerűsítő rendezvényeket szerveznek (könyvbemutatók, előadás-sorozatok), illetve a kutatási eredményeiket az EME kiadványaiban is népszerűsítik. Az elmúlt év sajnos nagyon megnehezítette a szakosztályok és fiókegyesületek munkáját, a szokásos rendezvényeik elmaradtak, vagy az online térbe kerültek át. Azonban örömmel tapasztaljuk, hogy sikeresen helyt álltak, alkalmazkodtak a mostoha körülményekhez, és megpróbálták virtuálisan is tartani a kapcsolatot a tagsággal.

Az egyes szakosztályok tagsága évente olyan fiatal kutatókkal, egyetemi hallgatókkal, doktoranduszokkal is gyarapszik, akik bekapcsolódnak az egyesület tevékenységébe, s a tapasztalt egyetemi oktatók, kutatók irányítása alatt hozzájárulnak intézményünk tudományos életéhez, eredményeihez.

1. A **Bölcsészet-, Nyelv- és Történettudományi Szakosztály** 2020-ra tervezett rendezvényei közül a vírushelyzet miatt kevésre került sor. A szakosztály januárban tartotta meg közgyűlését. Szintén januárban voltak a szakosztály vendégei a pozsonyi Comenius Egyetem ókori irodalmat kutató, költő-műfordító tanárai, **Polgár Anikó** és **Csehy Zoltán**, akik január 6-án délelőtt a BBTE Bölcsészettudományi Karán tartottak előadást *Philosztratosz és a képleírás műfaja az antikvitásban*, illetve *Az antik epigrammaköltészet alakváltozatai* címmel. Majd délután az EME előadótermében író-olvasó találkozó keretében vettek részt az EME Művészkávéháza indító rendezvényén. A rendezvény társszervezője az Interkulturáli-THÉ Egyesület volt.

Az I. szakosztály az Agrártudományi Szakosztállyal közösen szervezte meg január 21-én a *Versműzeum, borpoézis* című rendezvényt, ahol a meghívott **Pap Péter** enyedi borász volt, illetve közreműködtek a *THÉ-Trupp Egyetemi Irodalmi Színpad* tagjai.

A Magyar Tudomány Napja Erdélyben konferencia online formában zajlott, a szakosztály három szekcióban tartotta meg rendezvényeit november 21-én. A Történelem szekció az EME kutatóintézete szervezésében *Egyház és társadalom a régi Erdélyben* címmel tartott **videókonferenciát, ahol** négy tematikus tömbben tizenhat előadás hangzott el Erdély történelmének különféle kérdéseiről. Négy kutató Erdély középkori egyháztörténetének kérdéseiről érkezett. A tömbben egy módszertani jellegű előadás is elhangzott a kora újkori forráskiadványok metodológiájának égető kérdéseiről. Négy előadás az erdélyi fejedelemség és dualizmus kori bűnözés és bűnüldözés témájából merített. Egy külön tömbben a Maros Megyei Múzeum régész és történész munkatársai ismertették a római kori Dacia tartománya határaival (limes) kapcsolatos kutatásaikat, a marosszentkirályi pálosokkal foglalkozó tájrégészeti felméréseiket és Marosvásárhely középkori és kora újkori várostopográfai vizsgálódásaikat. A 16 előadó és az egyes tömbök munkálatait vezető elnökök Erdély nyolc különböző kutatási és felsőoktatási intézményét képviselték. Az előadásokon mintegy 60 személy fordult meg, és minden tömb munkálatait átlagosan 35-40 személy követte.

A Nyelvészet, irodalom-, színház- és néprajztudomány szekció konferenciája *A szokatlanság kihívásai* címet kapta, és a virtuális térben (Zoom-platfornon) zajlott, több mint 70 résztvevővel. Az előadások, könyv- és lapbemutatók és megbeszélések dinamikus egymásutánja a szakmai nyilvánosságnak e formájában tette a kutatások eredményeit ellenőrizhetővé, hozta az érintettek egymással szakmai dialógusba. A nyelvészet (helynévkutatás, irodalmi fordítás), a szövegkritika (beleértve a latin nyelvű forrásvizsgálatot és a prédikációkutatást), a történettudomány; a színházi-bábszínházi és filmesztétika (és scenika), illetve a sajtótörténet témakörében elhangzó előadások közötti lapbemutatók, valamint új, az EME kiadójában megszületett tudományos könyvek egyéni vagy dialógus formájú bemutatása által nemcsak az érdeklődés fenntartása, hanem jelentős mennyiségű tudományos probléma tematizálása, új információk közlése vált lehetővé.

A **Zenetudományi szekció** *A zeneművészeti képzés új terei* címmel tartotta meg **online konferenciáját, melynek társszervezői** az Erdélyi Zenetudományi Munkaközösség és a Babeş–Bolyai Tudományegyetem Református Tanárképző és Zeneművészeti Kara voltak. A rendezvényen 11 meghívott előadó (erdélyi és magyarországi egyetemi és középiskolai oktató, egyházzeneész) tartott tíz előadást. Az iskolatörténeti és oktatástörténeti előadások után, első ízben Erdélyben, zenei mediációhoz, koncertpedagógiához kapcsolódó kutatási eredményeket és adatokat ismertettek az előadók. A kérdésekben, hozzászólásokban is gazdag, jó hangulatú konferenciát két kötet bemutatója zárta. A rendezvényen az előadókon és a szervezőkön kívül a

BBTE Zeneművészeti, Pedagógia és Alkalmazott Didaktika Karának oktatói és diákjai, középiskolai zenetanárok, rádiós szakemberek és tanítók vettek részt.

A szakosztály tudományos rendezvényén hirdette ki az EME elnöke a Debüt-pályázat eredményét; a 2020. évi díjazott **P. Kovács Klára** művészettörténész.²⁶

A nap végén a három szekció közös könyvbemutatót tartott, amely során a *CERTAMEN* sorozat VII. kötetét ismertették a szerzők és a szerkesztők (Egyed Emese, Pakó László, Sófalvi Emese) jelenlétében. A kötet a szakosztály 2018-as tudományos konferenciáján elhangzott előadásokat tartalmazza. A 2020-as rendezvényt a Ványolós családi együttes hangulatos, erre az eseményre összeállított zenei produkcióját jelentő videófilm megtekintése zárta.

A szakosztály keretében az elmúlt évben is zajlottak külső kutatások Összehasonlító dráma- és színháztudományi kutatások (18–19. század) címmel, melynek résztvevői Benő Eszter, Boér Máté, Kozma Éva doktoranduszok, Tar Gabriella Nóra egyetemi docens, Sófalvi Emese egyetemi adjunktus és Egyed Emese kutatásvezető.

A szakosztály tagjai közül az elmúlt évben az EME **Balázs Lajost** és **T. Szabó Csillát** Gr. Mikó Imre-emléklappal tüntette ki, míg **Gaal György** az egyesület tiszteleti tagja lett.

Szakosztályi tisztségviselők: **Egyed Emese** elnök, **Bartha Katalin Ágnes** szakosztályi titkár.

2. A **Természettudományi Szakosztály** tevékenységének alapját a havi felolvasóülések (tudományos előadások) megtartása képezte. Azonban a járványügyi korlátozások miatt csak két rendezvény megtartására került sor. Január 30-án könyvbemutatót szerveztek, ahol az *Erdély püspöke, tudósa és mecénása – Haynald Lajos* című kötetet mutatták be a szerkesztők, **Bartók Katalin** és **Bauer Norbert**. Február 27-én **Molnos Zselyke** tartott előadást *Ökopszichológia – egy híd a természettudományok és a humán tudományok között* címmel. A szakosztály éves közgyűlésére január 30-án került sor. Akárcsak a korábbi években, a Kolozsvári Magyar Napok rendezvénysorozatára is több előadással készült a szakosztály, de ezeket sajnos a koronavírus-járvány miatt a következő évre kellett halasztani.

A szakosztály tagjai közül többen előadásokat tartottak, tudományos dolgozatokat mutattak be felkérésre más rendezvényeken is, meghívások alapon online videókonferenciák keretében, valamint különböző rendezvényeket szerveztek.

A tudományos kutatás is jelentős szerepet játszik a tagság életében, többen az EME kutatási programjai keretében fejtik ki eme tevékenységüket: **Veress Erzsébet** 2020-ban is folytatta kutatásait a novemberben bekövetkezett elhunytáig. A „*Műszaki és kulturális örökségvédelem Erdélyben*” projekt keretében Marosvécsről, Miházáról és Felsőrépáról származó ásatások során előkerült római kori vassalakleletek archeometriai vizsgálatát végezte munkatársaival. **Csavidári Alexandra** biocid vegyületek adszorpciójával foglalkozik.

A szakosztály az elmúlt évben is részt vett a Magyar Tudomány Napja Erdélyben rendezvénysorozaton. A november 20-i nyitóünnepségen a szakosztály részéről **Simon-Várhelyi Melinda** (doktorandusz, vegyész mérnök, BBTE, Kémia és Vegyész mérnöki Kar, Kolozsvár) tartott plenáris előadást *Szabályozási stratégiák a szennyvíztisztító telep teljesítményének javítására* címmel. November 21-én került sor a *19. erdélyi természettudományi konferenciára (ETK-19)*, melyet a szakosztály elnöksége szervezett, és online videókonferencia formájában

²⁶ <https://www.eme.ro/web/guest/hir-/tartalom/p-kovacs-klara-az-idei-debutdijas-277390>

tartottak, 30 regisztrált jelentkezővel, 10 bemutatott dolgozattal és 38 résztvevővel. A konferencián elhangzott előadások eredeti, saját tudományos kutatások eredményei: egy részük elméleti jellegű, konkrét gyakorlati alkalmazási lehetőségekkel, mások gyakorlati jellegűek voltak, illetve esettanulmányok. A dolgozatok döntő többségére az interdiszciplinaritás volt jellemző. A rendezvényre kizárólag hazai szerzők jelentkeztek, akik a kolozsvári Babeş–Bolyai Tudományegyetem tagjai: tanárok, fiatal kutatók, PhD-, illetve posztdoktori hallgatók, túlnyomó részük az Erdélyi Múzeum-Egyesületet képviselte. Az előadásokat követően egy tudományos vitaforumra is sor került a jelenlevők aktív részvételével.

A szakosztály tagjai közül az EME 2020-ban Gr. Mikó Imre-emléklappal tüntette ki **Markó Bálintot** és **Veress Erzsébetet**, **Uray Zoltán** pedig a Kolozsvár Társaság Kolozsvár Büszkesége díját kapta meg.

A szakosztály vezetősége: **Kékedy–Nagy László** elnök, **Szacsvai Kinga** titkár.

3. Az Orvos- és Gyógyszerésztudományi Szakosztálynak jelenleg 1050 aktív tagja van, a 2020-as év folyamán 43 új tag iratkozott be. Az elmúlt évben a választmány 3 alkalommal ült össze, de a tisztségviselők gyakrabban (havonta 1-2 alkalommal) találkoztak a felmerülő problémák megbeszélése és megoldása végett. A világvárvány okozta korlátozások miatt 2020. április után a gyűléseket online tartották.

A koronavírus-járvány miatt nagyrészt elmaradtak a 2020-ra tervezett országos rendezvények is. Január 30–31. között azonban még Szatmárnémetiben, több mint száz résztvevővel, továbbképző előadás-sorozatot szervezett a Leihér Leonóra vezette „Dr. Pongrácz Antal” fogorvostudományi szakcsoport. Előadást tartott több neves külföldi (magyarországi, vajdasági) előadó. A meghívott előadók között szerepelt dr. **Sculean Antal** professzor, a Berni Egyetem Parodontológiai Tanszékének vezetője, az Európai Parodontológiai Társaság elnöke, akinek az EME Gróf Mikó Imre-emléklapot és -plakettet adományozott. A díjat Bitay Enikő, az EME főtitkára adta át.

A területi központok tevékenységét nagymértékben korlátozta a koronavírus-járvány, ennek ellenére a területi csoportok tartották a kapcsolatot más szervezetekkel, mint például a Hargita Megyei Orvostudományi Csíkszeredában, a Pápai Páriz Alapítvánnyal Székelyudvarhelyen, a Báthory István Alapítvánnyal Szilágysomlyón és a Magyar Egészségügyi Társasággal, és felkészültek, hogy amint lehetségessé válik, újra megszervezhessék a rendezvényeiket. A szakosztály tevékenységének hatékonyabbá tételét, a kapcsolattartást és az élénkebb információáramlást segíti elő az Orbán-Kis Károly választmányi tag által karbantartott szakosztályi honlap: www.emeogysz.ro. Ezenkívül a világháló más lehetőségeit is kihasználva (pl. Facebook) igyekeznek minden tagot megszólítani, és a rendezvényeket, a különböző tevékenységek részleteit időben ismertetni. 2014 őszétől az EMEOGYSZ-tagokat e-mailben elküldött, rendszeres hírlevelekben értesítik a fontosabb rendezvényekről és egyéb tudnivalókról.

A szakosztályt mint orvostovábbképzőket szervező egyesületet 2020-ban is kreditpontadó szervezetként akkreditáltatták az országos Orvosi, Fogorvosi és Gyógyszerészkamaráknál, ezen akkreditációt tervezték felhasználni a XXX. Tudományos Ülésszak kreditálásához.

Az elmúlt évben az **Orvostudományi Értesítő** 93. kötetének egy száma jelent meg, a 2020/2-es szám nyomdakész cikkei online elérhetők. Ezenkívül egy különszámot jelentettek meg, amely a XXVII. tudományos diákköri konferencia összefoglalóit tartalmazó kötetet. A lap felelős szerkesztői teendőit és a De Gruyter/Sciendó Kiadóval való kapcsolattartást továbbra

is Mezei Tibor látja el. A lapszámok megjelenésével kapcsolatos számos további teendőt a Szakosztály munkatársai, szaklektoraink és korrektoraink gyors és igényes munkája segíti. A De Gruyter/Sciendo Kiadó révén 2018-tól a folyóirat nemzetközi adatbázisokban is jegyezve van. A 93. kötet számainak nyomdai költségeit a Gedeon Richter Románia Rt. gyógyszercég fedezi. Elektronikus formában az összes kötet elérhető az Orvostudományi Értesítő honlapján (www.orvtudert.ro).

A Magyar Tudomány Napja Erdélyben égisze alatt tervezett, könyvbemutatóval egybekötött emlékülés elmaradt, ezért a szakosztály elmúlt 30 éves tevékenységét bemutató, *Az EMEOGySz – harminc éve anyanyelven a tudomány szolgálatában* című könyv kiadása 2021-re tolódott át.

A szakosztály fő tevékenysége a tudományos összejövetelek megtartása, melyek egy részét a szakosztályon belül működő szakcsoportok és területi csoportok szervezik szakmai-tudományos továbbképzők keretében. Azonban a koronavírus-járvány miatt a 2020-ra tervezett országos rendezvényeik elmaradtak.

A Magyar Tudomány Napja Erdélyben központi fórumán a *Fiatal kutatók a tudomány szolgálatában* c. online plenáris rendezvényen a szakosztályt dr. **Szabó Zoltán-István** gyógyszerész adjunktus képviselte, aki *Nanoszálás rendszerek gyógyászati alkalmazásának lehetőségei* címmel tartott előadást. Ezenkívül a szakosztály kolozsvári csoportja a rendezvény másnapján virtuális interaktív beszélgetést tartott *Covid19-pandémia: járvány a 21. században* címmel, melynek moderátora dr. **Bódisz György** volt, a Covid-kórházzá átalakított Kolozsvári Rehabilitációs Kórház orvos-igazgatója, a szakosztály alelnöke, felkért szakértőként dr. **Molnár B. Géza** epidemiológus főorvos vett részt a beszélgetésen.

2020-ban, a korábbi évekhez hasonlóan, két, 3-3 hónapos, havi 1500 lej értékű kutatási ösztöndíjat írtak ki. A pályázat célja orvosok, fogorvosok és gyógyszerészek kutatói tevékenységének és szakmai érvényesülésének segítése. A beérkezett pályázatokat a választmány által kinevezett bizottság bírálta el. A nyertes pályázók **Varga Erzsébet** és **Fülöp Zsolt-Zoltán** voltak. A Semmelweis Egyetem Gyógyszerésztudományi Kara és a szakosztály pályázatot hirdetett meg a gyógyszerész/orvos kutatók/kutatócsoportok részére az erdélyi és a budapesti régió közti tudományos együttműködés fellendítése céljából, valamint egyetemi hallgatók részére a gyógyszerkutatásba, illetve a nagyműszeres gyógyszer-tudományi technikákba való bekapcsolódás céljából. A pályázatok kiértékelése még folyamatban van.

A magas tudományos igénnyel, magyar nyelven megírt, széles körű érdeklődésre számot tartó orvosi vagy gyógyszerészeti szakkönyv kiadására vonatkozó pályázatot 2020-ban is meghirdette a szakosztály, de a határidőig nem érkezett be egyetlen kézirat sem.

A 2006-ban létrehozott, legjobb tanulmányi eredményt elért végzős egyetemi hallgatóknak szánt és az egyetem egykori alapító tagjáról elnevezett **Csögör Lajos-díj és -oklevél** kiosztására 2020-ban az egyetemi évet záró ballagáson került sor a Vártemplom udvarán. A díj pénzjutalmat foglalt magában, amelyet a 4 díjazott diáknak Szilágyi Tibor szakosztályi elnök adott át. A díjazottak: általános orvosi karon **Hankovszky Arnold**, a fogorvosi karon **Sebők Boglárka**, a gyógyszerészeti karon **Urkon Melinda**, az általános asszisztensképzőn pedig **Darabán Bettina**. Ez alkalommal került sor a **Dr. Formanek Gyula-emlékdíj** átadására is, a pályázat nyertes **Urkon Melinda** gyógyszerészhallgató. 2020-ban Ábrám Zoltán professzor és **Domahidi János** főorvos a **Pápai Páriz Ferenc Alapítvány életműdíjában**, míg fiatal kutatói díjban **Ferencz Elek** gyógyszerész részesült. Rendhagyó módon, a díjátadó ünnepségre online módon a szakosztály székházában került sor 2020. december 21-én.

A szakosztály az egyetlen orvos-, fogorvos- és gyógyszerésztudományt anyanyelvünkön művelő egyesület Romániában. Kapcsolatot ápol az MTA Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottságával, a Kolozsvári Akadémiai Bizottsággal, a Magyar Gyógyszerésztudományi Társasággal. Együttműködik a Magyar Egészségügyi Társasággal (MET) – **Széman Péter** főorvos a MET Erdélyi-régió felelőse –, a magyarországi Országos Alapellátási Intézettel, a Kárpát-Medencei Tehetségkutató Alapítvánnyal, a Magyar Általános Orvosok Tudományos Egyesületével, az Amerikai Magyar Orvosszövetséggel – **Szabó Béla** alelnök révén – a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetemmel, a Studium-Prospero Alapítvánnyal, valamint a Marosvásárhelyi Magyar Diákszövetséggel. A felsorolt, országos és nemzetközi szervezeteken kívül kapcsolatban van olyan helyi alapítványokkal és társaságokkal, mint például a Keresztény Orvosok Szövetsége (KEOSZ), a szilágysomlyói Báthory István Alapítvány, az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület marosvásárhelyi szervezete, a székelyudvarhelyi Pápai Páriz Ferenc Alapítvány, a szatmári Szent-Györgyi Albert Társaság.

A szakosztály vezetősége: dr. **Szilágyi Tibor** elnök, dr. **Sipos Emese** titkár.

4. A Jog-, Közgazdaság- és Társadalomtudományi Szakosztály 2020-ban a járványhelyzet miatt csak az év elején, illetve a Magyar Tudomány Napja Erdélyben fórum keretében tartott rendezvényeket.

Január 30-án a szakosztály a Babeş–Bolyai Tudományegyetem Közgazdaság- és Gazdálkodástudományi Magyar Intézetével, illetve a Kolozsvári Akadémiai Bizottság Közgazdaságtudományi Szakbizottságával közösen rendezvényt szervezett **Vincze Mária Magdolna** professzor asszony, a Magyar Tudományos Akadémia külső tagja tiszteletére, ahol Vincze Mária Magdolna bemutatta *A régiók, a vidéki térségek és az agrárágazat erdélyi sajátosságainak vizsgálata* című **székfoglaló előadását**.

A tudomány napi központi rendezvényen **Kokoly Zsolt** képviselte a szakosztályt *Személyiségvédelem és (új) technológiák – a képmáshoz való jog szabályozásának gyökereitől az információs társadalom kihívásáig* c. plenáris előadásával. Ezenkívül négy rendezvényre került sor a szakosztály szervezésében.

A szakosztály Jogász szekciója, illetve a Sapientia EMTE Jogtudományi Intézete 2020-ban is közösen szervezte meg a Magyar Tudomány Napja Erdélyben c. rendezvénysorozat Jogtudományi szekciójának programját, melynek keretében két rendezvényre került sor online formában. November 13-án *Az európai médiajog aktuális kihívásai* címmel szerveztek médiajogi konferenciát, ahol 3 tematikus blokkban összesen 9 szakember adott elő (3 magyarországi és 6 romániai), köztük gyakorló jogászok, egyetemi oktatók és médiaszakemberek is. Az online formátumnak köszönhetően a közönség soraiba, a romániai publikum mellett, szép számban kapcsolódtak be Magyarországról is (a nézők száma átlagosan 43-ra tehető). A rendezvény visszhangja nagyon pozitív volt, egy esetleges folytatás gondolata is felmerült. A Kolozsvári Rádió szerkesztett formában utólag újraközvetítette a rendezvény egy részét. A Jogtudományi szekció második rendezvényére szintén a Sapientia EMTE Jogtudományi Intézetével közös szervezésben került sor november 19-én, online könyvbemutató formájában, *Erdélyi jogászok. Jogásziportrék 1.* címmel. A rendezvényen a háromkötetesre tervezett Erdélyi jogászok könyvsorozat nyitó darabját mutatták be (a mű 15 erdélyi kötődésű jogtudós, gyakorló jogász életútját és pályaképét mutatja be a 19. századtól napjainkig, esszézerű szövegekben). A bemutatón 6 szerző vett részt, akik az általuk jegyzett portrékat mutatták be, ezt követően pedig kérdéseket

lehetett feltenni, amellyel a résztvevők közül többen éltek. Az online formátumnak köszönhetően ezen a rendezvényen is egyaránt részt vettek romániai és magyarországi érdeklődők (a nézők száma átlagosan 48-ra tehető).²⁷

A szakosztály éves turisztikai konferenciájára is a tudomány napi rendezvénysorozat és így az alatt került sor. A Turisztikai szekció keretében tartották meg november 26-án a *VII. erdélyi magyar vendéglátás és turizmus konferenciát* a Babeş–Bolyai Tudományegyetem partnerségében, melynek témája *A turizmus újraindítása a Kárpát-medencében 2020-ban*. Az online rendezvény keretét biztosított a hazai és anyaországi szakemberek találkozója, tapasztalatcseréjére, ízelítőt próbálva adni ezen szakterület kutatási eredményeiről, oktatási tapasztalatairól.

A rendezvény fő célja az erdélyi magyar vendéglátásban és idegenforgalomban érdekelt szakemberek tapasztalatainak megosztása, a turizmus és vendéglátás Covid19-vírus okozta leállása után. Az utóbbi időben világszerte visszaesett az idegenforgalom, így időszzerűvé vált, hogy szakmailag is megtárgyalják, mit lehet tenni az újraindítás érdekében. A fórum lehetőséget biztosított a szakmában tevékenykedő cégek túlélési programjainak bemutatására, különböző szakterületek jeles képviselőit szólította meg: oktatót, kutatót egyaránt. A rendezvényen kilenc előadás hangzott el. A konferencia felkért előadói érintették a címben említett témakört, előadást hallhattunk a régiók turisztikai változásairól, a vidéki turizmus problémáiról, a szállásfoglalások növelésének lehetőségeiről, a múzeumok és fürdők újraindításáról, az új trendekről a vendéglátásban. Két előadás keretében beszámoltak a Gyulán működő gyógyturizmus helyzetéről és az adott helyzethez igazodó lehetőségekről. Nem maradt el a vidéki turizmus lehetőségeinek bemutatása sem, kitérve annak fejlődési lehetőségeire is. Bemutatásra került a kulturális turizmus hatékonyságának elemzése a vírus adta helyzetben, illetve a múzeumok helyzetének ismertetése is. A gasztronómia-szakértő előadásában, mely nagy érdeklődésnek örvendett, a modern konyha erősségeit és szakmai problémáit mutatta be. Az online térben megtartott rendezvény idén is nagy népszerűségnek örvendett, mintegy 55 személy vett részt, akik főleg a fiatal pályakezdők csoportjához tartoznak.

A Társadalomtudományi szekcióban *Járványidő és társadalomtudomány címmel szervezték meg a Sapientia EMTE társadalomkutatással foglalkozó oktatóinak online konferenciáját, november 27-én. A rendezvényen tizenöt előadó mutatott be olyan előadást, amely a Covid19-vírus okozta világválság lokális és globális társadalmi hatásait járta körül. Az előadások részben azokra a kutatásokra és a kutatások nyomán már megszületett szövegekre alapultak, amelyek a 2020 áprilisában, a Sapientia EMTE Társadalomtudományi Tanszékeinek oktatói között meghirdetett „Minden másképp lesz” projekt részeként történtek, illetve fogalmazódtak meg. A konferenciának összesen 33 bejelentkezett résztvevője volt.*

A szakosztály 2021-es közgyűlésén, Talpas János javaslatára, egyhangú döntéssel megalakult a **Vendéglátás-Turizmus Szakcsoport**.

A szakosztály vezetősége: **Kerekes Kinga** elnök, **Kokoly Zsolt** és **Balla Emese** alelnökök.

5. A Műszaki Tudományok Szakosztálya, küldetéséhez híven, 2020-ban is fenntartotta tudományos és tudományszervező programjait, ezek szerves részét képezték a szakosztály hagyományos tevékenységei. A járvány ugyan befolyásolta a szakosztályi évi tevékenységek

²⁷ A bemutatóról szóló részletesebb szöveg itt tekinthető meg: <http://jog.sapientia.ro/hu/konferenciak-rendezvenyek/online-konyvbemutato-erdelyi-jogaszok-jogaszportrek-1>

szokásos menetét, a tervezett programok közül egyről le kellett mondani (a kolozsvári műszakosok ballagása), illetve az ipartörténeti fórumot a következő évre halasztották. Mindemelllett az évi tevékenységek a kitűzött céloknak megfelelően zajlottak, a második negyedévtől kezdődően kihasználták az online lehetőségeket. Így nemzetközi tudományos üléseket, tudomány-népszerűsítő előadásokat, szakmai tábort szervezett a szakosztály, s tudományos tevékenységek, kutatások működését ösztönözte, segítette. Munkássága eredményeit kiadványsorozataiban tette közzé, melyeket az EME elektronikus könyvtárában,²⁸ az EDA-ban²⁹ s nemzetközi adatbázisokban terjesztett.

A szakosztály 2020. évi tevékenységét *A műszaki tudományosságért – 30 éves az EME Műszaki Tudományok Szakosztálya* című ünnepi rendezvénnyel indította január 23-án. Az EME előadótermében megjelent meghívottak, érdeklődők poszterkiállítást tekinthettek meg, vetített bemutatókat láthattak az elmúlt időszak jelentősebb eseményeiről, projektjeiről, kutatásairól, eredményeiről. A rendezvényt megtisztelték jelenlétükkel: **Szurowszky Katalin** konzul asszony Magyarország Kolozsvári Főkonzulátusáról; **Pálfi József** rektor a Partiumi Keresztény Egyetemről; **Barabás Réka** dékánhelyettes asszony a BBTE Kémia–Vegyészmérnöki Karáról; **Hollanda Dénes** professor emeritus és **Forgó Zoltán** tanszékvezető egyetemi docens a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem Marosvásárhelyi Karáról; **Széman Péter**, az EMKE elnöke; **Sebestyén György**, az Erdélyi Magyar Műszaki Tudományos Társaság alelnöke; **Székely Schnedarek Márton**, a KMDSZ Kolozsvári Műszakis Klubjának alelnöke, valamint a házigazda intézmény képviselője, **Keszeg Vilmos**, az EME elnöke. Az ünnepi rendezvényen megemlékeztek a műszakos nagyjaikról, a szakosztály alapítóiról, a 100 éve született **Jenei Dezsőről**, a 90 éve született **Pálfalvi Attiláról**. A szakosztály 30 éves tevékenységét Bitay Enikő tekintette át vetített képes és filmes előadással, a *Műszaki Örökségvédelem Erdélyben* című programot **Talpas János** ismertette, bemutatva a 2007–2019 között megszervezett 18 technikatörténeti alkotótáborban végzett kutatásokat, a körutak élménytelit hangulatát.³⁰ **Márton László** szakosztályi alelnök röviden ismertette a szakosztály technikatörténeti kutatásainak kivitelezett (konkrét) megvalósításait: a gyerőmonostori toronyórát, a ploiești-i, a jászvárosi napórát, a mohácsi taposómalmot, a bajai vízimalmot. Majd a frissen megjelent *Fejezetek a Székelyföld technikatörténetéből* című könyvet mutatta be.³¹ **Máté Márton** szakosztályi alelnök pedig ismertette a szakosztály gondozásában megjelent két sorozatot, a *Műszaki Tudományos Füzeteket* és a *Műszaki Tudományos Közleményeket*, mely utóbbinak társszerkesztője. Majd bemutatta Tolvaly-Roșca Ferenc 2019-ben megjelent *Gépelemek* című kötetét.³² Ugyanekkor köszöntötték a szakosztály vezetőségi tagjait születésnapjuk kerek évfordulója alkalmából: **Gyenge Csabát** (80), **Márton Lászlót** (80) és **Pálffy Károlyt** (85), illetve *Fides et vocatio* kitüntetésben részesítette őket a szakosztály az erdélyi magyar műszaki tudományosság érdekében kifejtett munkásságuk elismeréseként. Az ünnepi hangulatot **Rekita Rozália** szőnművész biztosította, Reményik Sándor verseit szavalva. Majd kötetlen beszélgetés keretében a poszter- és könyvkiállítás is megtekinthető volt. A kiállítás posztereit Szilágyi Júlia tagtársunk készítette.³³ Az eseményről

²⁸ <https://www.eme.ro/publication-hu/>

²⁹ <https://eda.eme.ro/handle/10598/58>

³⁰ Az előadás bemutatója itt érhető el: <https://eda.eme.ro/handle/10598/31634>

³¹ A kötet itt érhető el: <https://doi.org/10.36337/2019-01>

³² A kötet itt olvasható: <https://doi.org/10.36242/mtf-13>, az ajánlása pedig itt látható: <https://eda.eme.ro/handle/10598/31644>

³³ A poszterek itt érhetőek el: <https://eda.eme.ro/handle/10598/31622>

beharangozót és beszámolót is közölt a Szabadság napilap.³⁴ Az emlékülés riportja itt látható: https://www.youtube.com/watch?v=t4MQ_wsrXlY,³⁵ az ünnepi esemény beszámolója pedig itt érhető el: <https://eda.eme.ro/handle/10598/31649>.

Ugyanezen a napon az évi rendes közgyűlésen az előző év sokrétű tevékenységét tekintették át, a szakosztályi választmányt újjították meg, illetve véglegesítették az éves munkatervet.

Január 29-én az MTA Könyvtár és Információs Központjában az EME legfrissebb kiadványainak bemutatása keretében a szakosztály gondozásában megjelent köteteket mutatta be a szakosztály elnöke.

Február 11-én a Pécsi Tudományegyetemen Bitay Enikő: *A reáltudományok művelésének lehetőségei kisebbségben* címmel tartott plenáris előadást a *Nők a tudományban – 2020*³⁶ című konferencia meghívottjaként.

Március 28-án a 25. jubileumi, fiatal műszakiak tudományos fórumot virtuális térben tartotta meg a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem (EMTE) partnerségében a szakosztály.³⁷ Az ünnepi esemény fővédnöke **Bokor József** akadémikus, az MTA alelnöke volt, tiszteletbeli védnöke pedig **Gyulai József** akadémikus, a Novofer Alapítvány kuratóriumának volt elnöke. A jubileumi rendezvény jellegje: *Maradj otthon, s csatlakozz a 25. FMTÜ-videókonferenciához!*

A megnyitón Bitay Enikő EME–MTSZ-szakosztályi elnök és **Dávid László**, a Sapientia EMTE rektora szólaltak fel a szervező intézmények nevében, majd a meghívott intézmények képviselői köszöntötték a hallgatóságot: **Roósz András** akadémikus, a Miskolci Akadémiai Bizottság elnöke, **Pokorádi László**, az Óbudai Egyetem Mechatronikai és Járműtechnikai Intézetének igazgatója, **Dusza János** akadémikus, a Szlovák Tudományos Akadémia Anyagkutatási Intézetének osztályvezetője Kassáról, Danyi József professzor, a kecskeméti Neumann János Egyetem egykori rektora, **Szigeti Ferenc** tanszékvezető egyetemi tanár a Nyíregyházi Egyetemről, **Nagy András** a Dunaújvárosi Egyetem tudományos rektorhelyettese. Ugyanakkor a rendezvényt megtisztelte **Antal Géza**, az RMDSZ Kolozsvári Szervezetének ügyvezetője is.

A plenáris előadások sorát **Danyi József** kezdte, ő a nagyszilárdságú acéllemezek alakítási problémáival kapcsolatos eredményeit ismertette. **Dávid László** előadásában gyakorlati alkalmazásban ismertette azokat a módszereket, amelyekkel biztosíthatják az optimális pályaszámítást és a valós idejű vezérlőjelet nagyon széles körű alkalmazásoknak, mint az önvezető járművek, légi járművek, drónok, gazdasági folyamatok, orvosi alkalmazások stb.

Dusza János előadása a korszerű kerámiák alakváltozásának és törésének mikro- és nanomechanikai vizsgálatáról szólt, különböző irányítottságú kristályok alakváltozási és károsodási tulajdonságait elemezte adott körülmények között. **Bitay Enikő** előadása a fiatal műszakiak tudományos fórumának 25. évét tekintette át: *Esély, lehetőség, kihívás* címmel, az FMTÜ 25 éves statisztikai adatait is vázolván (a 25 év alatt összesen 2978 szerző 1743 lektorált tudományos dolgozatát tették közzé).

³⁴ Beharangozó: *Harmincéves az EME Műszaki Tudományok Szakosztálya*. In: Szabadság napilap XXXII. évf. 16. szám. Kőrkep, 2020. 01. 22. szerda 5. old.; Ördög I. Béla: *Harmincéves az EME műszaki szakosztálya. Fontos törekvése a szakosztálynak a fiatalok bevonása*. In: Szabadság napilap, XXXII. évf. 18. Kőrkep, 2020. 01. 24. péntek. 7. old.

³⁵ A Kolozsvári RTV, Erdélyi Figyelő 30. évfordulót ünnepelt az *EME Műszaki Tudományok Szakosztálya* címmel 2020. január 29-én tette közzé a Szabó Norbert Zsolt, Adrian Olar és Pákai Enikő által készített riportot.

³⁶ <http://www.ttk.pte.hu/wis2020?fbclid=IwAR2WvqyMxXO6fn8Gf5Z-S4tkmDXss5JK91KBxfv-46plhCBYhABP6fSxB5Q>

³⁷ A rendezvény honlapja itt érhető el: <http://www.eme.ro/fmtu/>, a dokumentumai itt találhatóak: <https://eda.eme.ro/handle/10598/31803>, a részletes beszámoló itt olvasható: <https://eda.eme.ro/handle/10598/31810>.

A negyed évszázados ünnepi rendezvényen átadták a *Fides et vocatio* kitüntetését, ez alkalommal azokat tüntették ki, akiknek az FMTÜ beindításában volt kimagasló szerepük.³⁸ **Dudás Illésnek**, a Miskolci Egyetem professor emeritusának, **Roosz András** akadémikusnak és **Danyi Józsefnek**, a Kecskeméti Főiskola emeritus rektorának, akik hosszú éveken keresztül támogatták és segítették a rendezvényt, sok fiatalot mozgósítva az aktív részvételre, valamint **Szilágyi Júlia** mérnök-informatikusnak, aki a szakosztály iránt tanúsított elkötelezettségéért, a tudományos élet szervezésében és működésében való töretlen, lelkes és nélkülözhetetlen részvételéért vehette át a kitüntetését.³⁹

A fiatal, 35 év alatti kutatóknak járó **Maros Dezső-díjat** 2020-ban kilencedik alkalommal adták át, ezúttal **Hodgyai Norbert**,⁴⁰ a Sapientia EMTE Marosvásárhelyi Kar Gépészmérnöki Tanszékének mérnöke vehette át kiemelkedő kutatási tevékenysége elismeréséül. Méltatásában az előterjesztő, Máté Márton kiemelte szorgalmát, munkabírását, szerénységét. A rendezvény hagyományos ünnepi hangulatát biztosító művészi produkció ezúttal sem maradt el. Az ünnepélyes megnyitót kiskoncert zárta, **Török Máté versénekes**, a Misztrál együttes tagja megenyhített verseket adott elő nagy sikerrel.

A plenáris előadást követően délután 108 szerző 48 tanulmánya hangzott el, 5 párhuzamos szekció keretében, amelyek felölelték a legtöbb műszaki tudományterületet (anyagtudomány, anyagtechnológia, gépészet- és gyártástudomány, mechatronika, biztonság tudomány, alkalmazott informatikai, környezetvédelem, vegyészet, építészet), a műszaki oktatást, amely az interdiszciplináris kutatások eredményeivel is kiegészül. A szerzők között egyetemeken, kutatóintézetekben működő szakembereket találunk, ugyanakkor a versenyszférából is megtalálni az ipar(ágak) képviselőit.

A szekcióelnökök értékelése szerint, bár a közvetlen emberi kontaktus hiánya miatt a szabadabb, kérdezős-beszélgetéses rész félénkebben kezdődött meg, végül a legtöbb esetben mégis élénk szakmai párbeszéd alakult ki. A szekcióelnökök munkáját dicséri az a tény is, hogy sikerült mind az öt szobában zökkenőmentesen levezetni az ülést, melyről videófelvétel is készült. Köszönet a tizenöt lelkes oktatónak: **Csavidári Alexandra**, **Darvay Zsolt**, **Dobránszky János**, **Egyed-Faluvégi Erzsébet**, **Fábián Enikő Réka**, **Forgó Zoltán**, **Gergely Attila**, **Kerekes László**, **Kisfaludi-Bak Zsombor**, **Kovács Tünde**, **Máté Márton**, **Pásztor Judit**, **Pokorádi László**, **Szigeti Ferenc** és **Tolvaly-Roşca Ferenc**.

Az elmaradt *erdélyi barangolás* programpontot **Talpas János** programfelelős az előző évek barangolásait összefoglaló rövid kép- és filmvetítésével kárpótolta,⁴¹ melyekről összefoglalót/részletes írást is ígért.

A rendezvény programfüzete itt érhető el: http://eme.ro/fmtu/EME_FMTU-programfuzet_2020.pdf.

A videókonferenciához összesen 98-an csatlakoztak negyven helyséből, hat országból (Belgium, Magyarország, Németország, Románia, Svájc, Szlovákia).

³⁸ A *Fides et vocatio* kitüntetés alapító okirata itt érhető el: <https://eda.eme.ro/handle/10598/31806>.

³⁹ <https://www.eme.ro/ro/hir/-/tartalom/fides-et-vocatio-kituntetesben-reszesult-danyi-jozsef-dudas-illes-roosz-andras-es-szilagy-i-julia-241100>

⁴⁰ <https://www.eme.ro/ro/hir/-/tartalom/hodgyai-norbert-kiemelkedo-kutatasi-tevenysegeiert-maros-dezsodijban-reszesult-241145>

⁴¹ Az FMTÜ, Erdélyi barangolások (1996–2019) egyperces filmje itt érhető el: <https://eda.eme.ro/handle/10598/31804>, az Erdélyi barangolások fotóposztere pedig itt: <https://eda.eme.ro/handle/10598/31625>.

A tudományos bizottság által közlésre elfogadott, lektorált tanulmányokat két nyelven tették közzé: magyar nyelven az eddig megszokott módon a *Műszaki Tudományos Közlemény* sorozatban: <https://www.eme.ro/publication-hu/mtk/mtk-main.htm>, illetve ennek angol nyelvű tükörmása, online felületen a Sciendo terjesztésében: <https://content.sciendo.com/view/journals/mtk/mtk-overview.xml>.

Az anyagtudomány-szakterületről beérkezett válogatott és lektorált tanulmányok, a tudományos bizottság javaslatának megfelelően, a szükséges kiegészítések után az *Acta Materialia Transylvanica* folyóirat 2020. 3. évfolyam 1–2. számaiban jelentek meg magyar (<https://www.eme.ro/publication-hu/acta-mat/mat-main.htm>) és angol nyelven egyaránt. Az angol nyelvű tanulmányokat a De Gruyter Open, Sciendo népszerűsíti (<https://content.sciendo.com/view/journals/amt/amt-overview.xml>). Ezek indexelve lesznek a nemzetközi szakmai adatbázisokban, és hozzáférhetőek a szakmai online könyvkereskedésekben is.

A videokonferencia, úttörő jellege miatt, nagy érdeklődést váltott ki, jelen voltak a társintézmények képviselői, szervezői is, majd ezt követően több hasonló online szakmai rendezvényre került sor. A rendezvényről kép és filmfelvétel is készült **Tóth Orsolya, Kisfaludi-Bak Zsombor és Vekov Géza** közreműködésével.

Tavaly **újabb malom felújításához**, működtetéséhez járult hozzá a szakosztály Technikatörténeti csoportja. Augusztusban üzembe helyezték a felsőszentiváni szélmalom gépezetét és a szélkereket. Az őrlőszerkezetek tervezése, kivitelezése a szakosztály által szervezett technikatörténeti táborokban szerzett tapasztalatok felhasználásával történt. A felújított malom jelentős turisztikai látványosság és technikatörténeti hagyományörzést szolgáló objektum. A kivitelező a gyergyószentmiklósi Mecatex és Salamendra Kft, a munkálatokat **Márton László** szakosztályi alelnök irányította.⁴²

Augusztus 26–30. között a szakosztály tizenkilencedik alkalommal szervezte meg a *Technikatörténeti alkotótábor*t, a tervezett eredeti helyszínt átszervezve közelebbi térségre, Nagypetri, Egeres környékére.⁴³ Mint ismeretes, a szakosztály 2006-ban kezdeményezte a *Műszaki örökség feltárása, kutatása és védelme Erdélyben* elnevezésű interdiszciplináris programot, melynek a terepgyakorlati része az évente szervezett technikatörténeti alkotótábor, célja technikai örökségünk felkutatása, megőrzése, működőképessé tétele, az erdélyi kulturális örökségbe való beillesztése, illetve a térség kulturális és turisztikai fejlesztése.

2020-ban az egykoron Egeres környékén működő szénbányák emlékeit keresték fel. A XIX. században megnyitott szénbányák komoly gazdasági háttérrel biztosítottak a vidéknek, melyek bezárása elindított egy visszafordíthatatlan elvándorlást a térségből. Ezt követően a tárnák helyszíneinek megvizsgálására indultak Ferencbányára és Argyasra. Ferencbányán működött a XIX. században a helyi szénbányák központja. Argyason felkutatták az 1970-ben még működő tárna maradványait, és ugyanitt mérték fel az új szénbánya bejáratát is. Egeresen bejárták a két egykori hőerőművet, a még létező, de már nem működő hőerőmű romos épületeit. Mindkét helyszínen beszélgettek helyi lakosokkal, interjúkészítésekre még visszatérnek. A tábor szakemberei között a Kolozsvári Műszaki Egyetem, a Babeş–Bolyai Tudományegyetem és a Sapientia EMTE oktatói voltak jelen. Az interdiszciplináris kutatáshoz szükséges szakmai tudás érdekében a résztvevőket különböző szakterületekről szólították meg, így volt köztük

⁴² <https://www.eme.ro/ro/hir/-/tartalom/ujra-mukodik-a-felsoszentivani-szelmalom-258004>

⁴³ A rendezvény beszámolója itt érhető el: <https://www.eme.ro/ro/esemeny/-/tartalom/esemeny-257425>

gépész, anyagtechnológus, turisztikai szakértő, építész, közgazdász. A továbbiakban kisebb (szak)csoportokban, diákok bevonásával folytatódnak a felmérések konkrét munkálatai. Az eredmények feldolgozásával, összevetésével szeretnének hozzájárulni az eddigi kutatásokhoz, a régió fejlesztéséhez.

Október 15-én a *Székelyföld Napok* rendezvénysorozat alkalmából az Erdélyi Múzeum-Egyesület és a Gyergyószentmiklósi Városi Könyvtár közös szervezésében a *Fejezetek a Székelyföld technikatörténetéből* című kötet bemutatójára került sor Gyergyószentmiklóson a Városi Könyvtárban.⁴⁴ A könyvet Márton László szerkesztő mutatta be, házigazda Vincze Csilla könyvtárigazgató volt.

A MTNE rendezvénysorozat ünnepi megnyitóján Kelemen Andrást, a Sapientia EMTE Marosvásárhelyi Karának dékánját jelentős oktatói és kutatói tevékenysége, valamint az erdélyi magyar tudományos élet szervezésében kifejtett munkája elismeréséül az EME Gr. Mikó Imre-emléklappal tüntette ki.⁴⁵

Az EME Műszaki Tudományok Szakosztálya a Sapientia EMTE Marosvásárhelyi Karával közösen szervezte meg a *XXI. műszaki tudományos ülészakot*, a Magyar Tudomány Napja Erdélyben rendezvénysorozat keretében, 2020. november 21-én, videókonferencia formájában. A rendezvény rangját jelentősen emelte a három meghívott plenáris előadó, **B. Nagy János** akadémikus (University of Namur, Belgium), **Porkoláb Miklós** akadémikus (Massachusetts Institute of Technology) és **Tisza Miklós** professor emeritus (Miskolci Egyetem), akik a nanotechnológia, a magfúzió és a korszerű acélkohászat területén elért értékes eredményeiket osztották meg a hallgatósággal. **Hat országból összesen 65-en kapcsolódtak be** az online élő rendezvénybe: Amerikai Egyesült Államok, Belgium, Magyarország, Németország, Portugália és Románia. A XXI. műszaki tudományos ülészakot megtisztelte **Gyulai József** professor emeritus (BME), akadémikus, az MTA rendes tagja, EK MFA, Budapest; **Dávid László** professor, a Sapientia EMTE rektora, dr. **Nagy András** tudományos és kutatási rektorhelyettes, Dunaújvárosi Egyetem; **Verő Balázs** professor emeritus (Dunaújvárosi Egyetem), **Fábián Margit** tudományos főmunkatárs, a Radioaktív Hulladékok és Leszerelés Kutatócsoport vezetője, Energiatudományi Kutatóközpont, Budapest; **Dobránszky János**, tudományos tanácsadó, ELKH, Budapest; **Drótos László**, az egykori Diósgyőri Vasgár vezérigazgatója, Miskolc. A Sapientia EMTE Marosvásárhelyi Karát **Kelemen András** dékán, a Kolozsvári Műszaki Egyetemet **Imecs Mária** villamosmérnök professor és **Gobesz Ferdinánd Zsongor** építészmérnök, egyetemi docens, a Temesvári Műszaki Egyetemet pedig **Nagy-György Tamás** professor képviselték.

A fórumra 19 előadással 36 szerző jelentkezett 12 egyetemről, illetve 3 kutatóintézetből. Az előadások által az érdeklődők rövid betekintést nyerhettek az egyes intézmények legújabb kutatási eredményeibe, amelyeket tanulmány formájában tesz közzé a szakosztály. A hagyományokhoz híven keretet biztosítottak a nagyjainkról való megemlékezésre is, ezúttal **Prohászka János** professzornak a magyar anyagtudományi kutatás fejlődésében betöltött szerepét ismerhette meg a hallgatóság.

A XXI. műszaki tudományos ülészak teljes felvétele itt nézhető meg, melyet eddig 450-en tekintettek meg: <https://youtu.be/C-3ADPIxQuY>. A rendezvény programfüzete itt olvasható:

⁴⁴ <https://www.eme.ro/ro/esemeny/-/tartalom/konyvbemutato-fejezetek-a-szekelyfold-technikatortenetebol-265674>

⁴⁵ <https://www.eme.ro/ro/hir/-/tartalom/kelemen-andras-villamosmernokot--a-sapientia-emte-marosvasarhelyi-karanak-dekanjat-gr-miko-imreemleklappal-tuntettek-ki-277437>

<https://eda.eme.ro/handle/10598/32137>. A fórum ünnepélyes keretét biztosította a **Jenei Dezső-emléklap** átadására, a 2020-as kitüntetett **Nagy-György Tamás** építészmérnök egyetemi tanár (Temesvári Műszaki Egyetem).⁴⁶ A rendezvény méltó helynek bizonyult a nemrégiben elhunyt jeles vegyész kollégánkról, Veress Erzsébet nyugalmazott adjunktusról, az EME külső tudományos munkatársáról való megemlékezésére is. Az ülészak a 2019-ben, a szakosztály gondozásában megjelent könyvek bemutatójával zárult. A részletes, fényképes beszámoló itt olvasható: <https://eda.eme.ro/handle/10598/32150>. A konferencián elhangzott előadások írott, kiegészített és lektorált változatai a *Műszaki Tudományos Közlemények* sorozatban, avagy az *Acta Materialia Transylvanica* folyóiratban jelennek meg, illetve online módon is elérhetők lesznek magyar és angol nyelven egyaránt. Ugyanakkor ezúton fejezzük ki köszönetünket az EME titkárságának a szervezésben nyújtott segítségért, a műszaki tudományok szakosztály szervezőcsapatának: **Kisfaludi-Bak Zsombor, Máté Márton, Szilágyi Júlia, Orosz Bettina, Vekov Géza, Talpas János és Tóth Orsolya** kollégáknak, illetve a támogatóknak a rendezvény sikeres megvalósításért.

Az elmúlt időszakban a szakosztály több jeles támogatójától, tagjától búcsúztunk. 2020. november 10-én, életének 75. évében elhunyt Kolozsvárt **Veress Erzsébet**, az EME tiszteleti tagja, vegyész kutató, ny. adjunktus, a szakosztály kutatócsoportjában aktívan tevékenykedő külső tudományos munkatárs, utolsó útjára november 13-án kísérték a Házsongárdi temetőben. A búcsúbeszéd itt olvasható: <https://eme.ro/en/hir/-/tartalom/elhunyt-veress-erzsebet-vegyesz-az-eme-kulso-tudomanyos-munkatarsa-az-eme-tiszteleti-tagja-273523>.

2021. január 12-én 81. évében elhunyt Kolozsvárt **Gyenge Csaba** akadémikus, a Kolozsvári Műszaki Egyetem professor emeritusa, a szakosztályban aktívan tevékenykedő egykori elnöke, Egyesületünk tiszteleti tagja s kitüntetettje.⁴⁷ Tudományos munkássága maradandó eredményekkel gazdagította a műszaki tudományt, utolsó útjára január 16-án kísérték a Házsongárdi temetőben. Február 12-én **Gyulai József professor emeritus** (BME) akadémikus 88. évében távozott az élők sorából. A mérnöki anyagtudomány igaz mentora, az FMTÜ Kárpát-medencei fórumának több éve támogatója, együttműködő partnere, aktív részvevője s egyben a tiszteletbeli védnöke. Szakmai és emberi helytállása, példaértékű tudása, pozitív, mosolygós, erőt adó személyisége, inspiráló előadásai és írásai, a műszaki tudományosság nemzetközi hírnevű és maradandó értéket képviselő tudósa nagy űrt hagyott maga után, akinek munkáját közösségünk az EME alapította, gr. Mikó Imre-emléklap kitüntetésben részesítette. Emléküket kegyelettel őrzi a szakosztály.

A 2020-as évben összesen öt kötet és két folyóiratszám jelent meg a szakosztály gondozásában s támogatásával. A *Műszaki Tudományos Közlemények* sorozatban: az MTK 12. és az MTK 13. kötetei; a *Műszaki Tudományos Füzetek* sorozat 14. kötete; valamint a *Tudomány- és Technikatörténeti Füzetek* sorozat 14. és 15. kötete. Ugyanakkor megjelent az *Acta Materialia Transylvanica* (AMT) folyóirat 2020-as, 3. évfolyamának két száma is.⁴⁸ A kiadványok részletes adatai a *Tudományos könyv- és folyóirat-kiadás* című fejezetben olvashatók.

⁴⁶ <https://www.eme.ro/ro/hir/-/tartalom/jenei-dezsoemleklappal-tuntettek-ki-nagygyorgy-tamast-a-temesvari-muszaki-egyetem-epitomernoki-kar-professzor-277737>

⁴⁷ In memoriam Gyenge Csaba (1940–2021): <https://www.eme.ro/ro/hir/-/tartalom/elhunyt-gyenge-csaba-akademikus-az-eme-volt-alelnoke-az-mta-kulso-tagja-286322>

⁴⁸ Az AMT 2. évf. 2. számáról a Szabadság kolozsvári napilap december 24-i számában olvasható: <http://szabadsag.ro/-/uj-certamen-illetve-acta-materialia-transylvanica>

A szakosztály köszönetét fejezi ki a lektoroknak, akik vállalták a tanulmányok szakmai értékelését, s véleményükkel, tanácsaikkal, önzetlen munkájukkal erősítették a tanulmánykötetek szakmaiságát (a tudományos bizottság tagjaiként), külön kiemelve az önálló kötetek lektorait: **Máté Márton, Szenkovits Ferenc és Nagy-György Tamás**. Ugyanakkor az AMT folyóirat 2020-as évi számainak gondozására felkért **Dobránszky János** lapszerkesztő szakszerű munkáját ezúton is köszönik. A kiadványok szakmaiságában nagy szerepük volt az olvasószerkesztőknek: **Szenkovics Enikő**nek, **David Speight**nek, valamint a műszaki szerkesztőnek, tördelőnek: **Szilágyi Júliának**.

A kiadványaink online változatainak megjelenítésében,⁴⁹ feltöltésében **Szilágyi Júlia, Orosz Bettina és Kisfaludi-Bak Zsombor** működtek közre.

A szakosztály a 2020. évben is együttműködött más intézményekkel, folytatódta a közös kutatások a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetemmel, a Babeş–Bolyai Tudományegyetemmel, a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemmel, valamint az Óbudai Egyetemmel, melyek eredményei különböző fórumokon hangzottak el, és jelentek meg társ-szerzőségben, kiadványokban.

Tovább folytatódta a szakosztály keretei között zajló inter- és transzdiszciplináris kutatások: archeometallurgiai, anyagtudományi, tudomány- és technikatörténeti, valamint az ipartörténeti emlékek gyűjtése és interjúk készítése is. Jelentősebb kutatási pályázatok, témák 2020-ban: Technikatörténeti kutatási téma: *1. Székelyföld technikatörténeti kutatása. Lövete mint egykori ipari központ. 2. Szélmalmok kutatása* (szakosztályi projektek). Anyagtudományi kutatások: *Lapatinibtartalmú, nanoszálás szerkezetű, szilárd diszperzió-gyógyszerhordozó rendszer előállítás elektrosztatikus szálképzéssel* (MTA Domus csoportos kutatási pályázat); *Csípőimplantátumok károsodásának vizsgálata* (MTA Domus Hungarica). Archeometallurgiai téma: *Ókori vassalakok eredetvizsgálata*.⁵⁰ Műszaki nagyjaink téma: Martin Lajos (1827–1897) műszaki hagyatékának kutatása, hagyatékának feldolgozása.

Az eredményeikről előadásokban, közleményekben számoltak be a kutatók. Ugyanakkor fontosnak tartották a kutatási eredményeket közérthető módon is terjeszteni, ezért 2020-ban, akárcsak az előző évben, a KAB felhívására eredményeiket továbbították a *Tudományos eredmények szemléje*⁵¹ rovatba (*Biogógyszerek szárítása: gyorsan, nagy mennyiségben, hatékonyan; Önerősítéses polipropilén kompozitok ultrahangos hegesztése; Új eljárás a nehezen oldódó hatóanyagok gyógyszeripari alkalmazására, Ókori vassalakok eredetvizsgálata* címmel).

Ugyanakkor a szakosztály létrehozta YouTube-csatornáját,⁵² melyre a XX. MTÜ-rendezvény teljes anyaga felkerült, ezáltal lehetővé vált, hogy bárki, aki nem vehetett részt a rendezvényeken, utólag is megtekinthesse ezeket.

A tudományos tevékenységek mozgatórugójaként a szakosztály továbbra is folyamatosan figyel, segíti, ösztönzi a műszaki kutatás tevékenységeit, külön figyelmet szentelve az

⁴⁹ Az EME elektronikus könyvtára: <https://www.eme.ro/publication-hu/>, EDA: <https://eda.eme.ro/>, MTMT: <https://m2.mtmt.hu/frontend/>

⁵⁰ Az EME archeometallurgiai kutatócsoportjának legfrissebb eredménye: ókori vassalakok eredetvizsgálata: <https://www.eme.ro/hir/-/tartalom/az-eme-archeometallurgiai-kutato-csoport-janak-legfrissebb-eredmenye-okori-vassalakok-eredetvizgalata-262365>. A megjelent tanulmány itt olvasható: <https://doi.org/10.3390/app10155373>.

⁵¹ Jelentős tudományos eredmények ismertetése: <https://kab.ro/hirek/hir/jelentos-tudomanyos-eredmenyek-ismertetese-1187>

⁵² A műszaki szakosztály YouTube-csatornája: https://www.youtube.com/channel/UCmC3XXbKx91_OjUMMuzQ1Aw

eredmények bemutatására, magyar nyelven való közlésére, terjesztésére is. Ugyanakkor igyekeznek a nemzetközi vérkeringésbe is eljuttatni ezen eredményeket.

A szakosztály vezetősége: **Bitay Enikő** elnök, **Márton László** és **Máté Márton** alelnökök, **Kisfaludi-Bak Zsombor** titkár.

6. A Matematikai és Informatikai Szakosztály legfontosabb rendezvénye, az előző évekhez hasonlóan, a Magyar Tudomány Napja Erdélyben rendezvénysorozat keretében lebonyolított konferencia volt. Ezenkívül a szakosztály tagjai különböző egyéb konferenciák, tudományos ülésszakok, előadások, illetve szakmai versenyek megrendezéséhez járultak hozzá, melyeknek a szervezése az egyes partnerintézményeinkkel közösen történt.

A Magyar Tudomány Napja Erdélyben rendezvénysorozat keretében a szakosztály november 13–14. között szervezte meg a *II. matematika és informatika alkalmazásokkal* videókonferenciát. A konferencia első napján a Matematika szekcióban 8 előadás hangzott el: **Kolumbán József** (BBTE): *Nyugodt függvények*; **Kolumbán József** (Math. Institut, Leipzig), **Gebhard Björn**, **Székelyhidi László Jr.**: *Konvex integrálás és turbulencia: Nash lapos tóruszától a gombafelhőkig és a nukleáris fúzióig*; **Simon Levente** (BBTE), **Soós Anna** (BBTE): *Fixponttétel gráfvezérelt kevert mintázatokon*; **Németh Sándor** (BBTE): *Elemi mértan másképpen: konvex geometria*; **Illés Tibor** (Budapesti Corvinus Egyetem), **Darvay Zsolt** (BBTE), **Majoros Csilla** (BME): *Primál-duál belsőpontos algoritmus elégséges lineáris komplementaritási feladatok megoldására*; **Darvay Zsolt** (BBTE), **Illés Tibor** (Budapesti Corvinus Egyetem), **Rigó Petra Renáta** (Budapesti Corvinus Egyetem): *Numerikus eredmények elégséges lineáris komplementaritási feladatok belsőpontos algoritmusaira*; **Varga Anita** (Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem), **E.-Nagy Marianna** (Budapesti Corvinus Egyetem): *Primál-duál belsőpontos algoritmus elégséges lineáris komplementaritási feladatok megoldására*. Ezt követően szombaton a Didaktika, illetve Informatika szekciók előadásaira került sor. A Didaktika szekció előadásai az alábbiak voltak: **Osztaián Pálma Rozália** (Sapientia EMTE), **Osztaián Erika** (Sapientia EMTE), **Kátai Zoltán** (Sapientia EMTE): *Algoritmusvizualizációs környezetek: Az interaktivitás hatása a tanulási eredményekre*; **Bódis Klára** (Zilahi Református Wesselényi Kollégium): *Emberi erőforrások az oktatási rendszerben*; **Baranyai Tünde Klára** (BBTE), **Debrenti Edith** (Partiumi Keresztény Egyetem, Nagyvárad): *Az online matematikatanítás tapasztalatai*; **András Szilárd** (BBTE), **Nagydobai Kiss Sándor**: *Reziduális háromszögek súlypontjai által alkotott háromszög területe és általánosítások*; **Nagydobai Kiss Sándor**, **András Szilárd** (BBTE): *Egymásra illeszkedő ortologikus háromszögpárok tulajdonságai*. Az Informatika szekcióban a következő előadások hangzottak el: **Bodó Zalán** (BBTE): *tezt: Feleletválasztós tesztgeneráló eszköz*; **Fejér Norbert** (Sapientia EMTE), **Antal Margit** (Sapientia EMTE): *Egérdinamika-alapú felhasználóazonosítás mély neurális hálókkal segítségével*; **Olteán-Péter Boróka** (Sapientia EMTE): *Epidemiológiai modellek összehasonlítása vizualizációs eszköz segítségével*; **Naghi Mirtill-Boglárka** (Sapientia EMTE), **Iclánzan Dávid** (Sapientia EMTE): *Számítógépes evolúciós érzékelés: neuroevolúciós keretrendszerek áttekintése és összehasonlítása*. Délután plenáris előadással folytatódott a rendezvény. **Solymosi Tamás**, a Budapesti Corvinus Egyetem professzora *A kooperatív játékok magjának leírásáról* című előadását hallgathatták meg a résztvevők. A plenáris előadást követően további 5 előadás hangzott el a Matematika szekcióban: **Kristály Sándor** (BBTE/Óbudai Egyetem, Budapest): *Lemezék alaptónusa negatívan görbült terekben*; **Mester Ágnes** (Óbudai Egyetem, Budapest), **Farkas**

Csaba (Sapientia EMTE), **Kristály Sándor** (BBTE/Óbudai Egyetem, Budapest): *Kompakt Szoboljev-beágyazások nemkompakt sokaságokon izometriacsoportok orbitexpanziója révén*; **Farkas Csaba** (Sapientia EMTE), *Brézis–Nirenberg-típusú feladatok nemkompakt Finsler-sokaságokon*; **Kajántó Sándor** (BBTE): *Az interpolált Poincaré-metrika flag-görbületének meglepő viselkedése*; **Róth Ágoston** (BBTE): *Egyszerű, valamint súlyozott {algebrai|trigonometrikus|hiperbolikus} exponenciális közelségi B-görbék és B-felületek*.

Végül a konferencia legünnepélyesebb pillanata következett, a **Farkas Gyula-émlékérem** átadása.⁵³ Az emlékérmeket olyan általános iskolában vagy középiskolában oktató matematika vagy informatika szakos tanár kaphatja, aki tevékenységével jelentősen hozzájárult a matematikai vagy informatikai ismeretek terjesztéséhez, és a tehetséggondozásban kiemelkedő eredményeket ért el. Az idei díjazottak: **Bencz Piroska** (Gyergyóalfalu), **Deák Éva** (Sepsiszentgyörgy) és **Pácurar Mária** (Temesvár). A laudációkat **Szenkovits Ferenc** és **Soós Anna** olvasta fel, a díjakat **András Szilárd** adta át. Összesen 22 előadás hangzott el, és 61 regisztrált résztvevője volt a rendezvénynek.

A szakosztály tagjai részt vettek a Budapesti Corvinus Egyetem által szervezett *Farkas Gyula Emléknapon*, melyet Farkas Gyula halálának 90. évfordulója alkalmából szerveztek. Ezenkívül tavaly is bekapcsolódtak az EME külső kutatási programjába, illetve részt vettek a *Fiatalkorú Műszaki Tudományos Ülésszakán*, ezáltal ápolva az együttműködést az EME Műszaki Tudományok Szakosztályával.

Tisztségviselők: **Robu Judit** elnök, **Makó Zoltán** alelnök, **Darvay Zsolt** titkár.

7. Az Agrártudományi Szakosztály 2020-ra 14 rendezvényt megtartását tervezte, azonban a világiárvány miatt ezek megvalósítása nagyrészt elmaradt. Március közepéig tartottak rendezvényeket, majd a hatósági szigorítások nyomán egy ideig nem került sor semmiféle eseményre. Egy alkalmazkodási időszakot követően megpróbálták tevékenységeiket az online térbe helyezni, viszont ennek előre látható következménye volt a szakosztály idősebb korosztályhoz tartozó tagjainak lemorzsolódása.

Január 21-én Versmúzeum, borpoézis címmel tartottak közös rendezvényt a Bölcsészeti-, Nyelv- és Történettudományi Szakosztállyal, melyen a meghívott **Pap Péter** enyedi borász mellett közreműködtek a THÉ-Trupp Egyetemi Irodalmi Színpad tagjai. Február 29-én *Kedvelt virágaink, a rózsák* címmel a Csombordi Rózsatermelők Klubjának szakemberei tartottak előadást. A szakosztály, kapcsolódva a Magyar Tudomány Napja Erdélyben 2020-as, *Jövőformáló tudomány* témájú rendezvénytársasághoz, a Sepsiszentgyörgyi Fiókegyesülettel, a Sapientia EMTE Marosvásárhelyi Karának Kertészmérnöki Tanszékével, a Sepsiszentgyörgyi Tanulmányi Központ munkaközösségével, valamint az illyefalvi LAM Alapítvánnyal közösen szervezte meg november 21-én a *Jövőformáló agrártudomány* témájú XVI. agrártudományi konferenciát. A konferencia 19 szakmai előadást és egy könyvismertetőt foglalt magában. Ezek a szántóföldi és kertészeti növénytermesztés, az állattenyésztés, a tájépítészet, a mikroszaporítás, a mikrobiológia, a mezőgazdaság, az organikus gazdálkodás, a vegetációkutatás és a tudománytörténet szakmai alegységeket képviselték. Az előadók nagy része az utóbbi években a Sapientia EMTE rendszerében képzett agrármérnök, kertészmérnök, illetve tájépítészmérnök. A konferencia

⁵³ <https://www.eme.ro/web/guest/hir/-/tartalom/a-farkas-gyulaemlekerem-idei-dijazottjai-benczo-piroska-deak-eva-pacurar-maria-278502>

eredményeként kiemelhető az online megvalósítás sikeres szakszerű lehetősége és a kezdő szakemberek tudományművelés iránti érdeklődésének ösztönzése. A konferencia anyaga, az élő közvetítés mellett, visszanezhető a YouTube-csatornán.⁵⁴ A tudományos ülészokról a Székely Hírmondó, a Népújság, valamint az Erdélyi Gazda hasábjain is olvasható tudósítás.

Tisztségviselők: **Nyárádi Imre István** elnök, **Fazakas Csaba** alelnök, **Lázár László** titkár.

Fiókegyesületeink

A fiókegyesületek, akárcsak a szakosztályok, fontos pillérei az EME-nek, hiszen különböző régiókat kapcsolnak be a tudományos vérkeringésbe, ezáltal hozzájárulva ahhoz, hogy a kutatómunka, a tudományművelés és -népszerűsítés a nagy egyetemi központokon kívül is eredményes lehessen. Rendezvényeiket általában a helyi civil szervezetekkel, önkormányzatokkal karöltve szervezik, így azok a regionális igényeket is szem előtt tartják, s az anyagi háttérrel is igyekeznek közösen megteremteni. Munkájuk által újabb ígéretes lehetőségek tárulnak fel mindazon fiatal kutatók előtt, akik szülőföldjükön szeretnék tudásukat kamatoztatni, itt szeretnének bekapcsolódni a tudományos életbe. A fiókegyesületek tevékenységét a települések betürendjében tüntetjük fel.

Az aranyos-vidéki fiókegyesület a legfiatalabb az EME fiókegyesületei közül, 2019 márciusában alakult. Tavalyi tevékenységét beárnyékolta a világjárvány, a tervezett előadások, rendezvények közül csupán a januári és februári alkalmakra került sor. Január 22-én a farsangi időszakkal kapcsolatos összejevetelt tartott a fiókegyesület, melynek keretében **Pozsony Ferenc** akadémikus erdélyi farsangi hagyományokról tartott vetített képes előadást, **Ferencz Szilárd Szentmihály régen és ma címmel** az alsófelsőszentmihályi fényképgyűjteményét mutatta be. Februárban **Lupescu Makó Mária Szerzetesek asztalánál a középkori és kora újkor Erdélyben** című előadását hallgathatták meg az érdeklődők.

A fiókegyesület elnöke **Fodor Attila**, titkára **Máthé Hajnal**.

A csíkszeredai fiókegyesület 2020-ra tervezett, *A nemzeti tudományosság és művészetek erdélyi-székelyföldi kiválóságai* témájú tudomány napi rendezvénye a koronavírus-járvány miatt elmaradt, a szervezők 2021 novemberére halasztották.

Fiókegyesületi elnök: **Balázs Lajos**, fiókegyesületi titkár: **Ambrus Tünde**.

A gyergyószentmiklósi fiókegyesület 2020-as évi tevékenységét is hátrányosan befolyásolta a koronavírus-járvány. Január, február hónapokban könyvbemutatókat szerveztek Gyergyószentmiklóson, Kilyénfalván, Szárhegyen, Ditróban és Remetén, azonban márciustól a járvány miatt nem került sor további rendezvényekre. Novemberben a fiókegyesület is bekapcsolódott a tudomány napi rendezvényekbe. November 11–12-én tartottak nemzetközi történészkonferenciát *A trianoni békediktátum és az erdélyi magyarság autonómiaátörekvései a 20. században és a 21. század elején* címmel, melynek központi témájaként a trianoni békediktátumot és az erdélyi magyarság 20. századi és 21 század eleji autonómiaátörekvéseit jelölték meg. A rendezvényen 7 előadás hangzott el, melyeket a rendkívüli helyzetnek köszönhetően

⁵⁴ <https://www.youtube.com/channel/UCYqloC9Xck2LxYTSgKnAxw/>

a Gyergyó Tv is közvetített. Az előadásokról készült felvételek megtekinthetők a Gyergyó Tv YouTube-csatornáján.⁵⁵

Fiókegyesületi elnök: **Garda Dezső**.

A **marosvásárhelyi fiókegyesület** tagjainak nagyobbik része nem végez folyamatosan tudományos munkásságot. Akik tudományos tevékenységet végeznek, – közülük elsősorban a természet- és műszaki tudományok művelői – azt nem az EME keretében, hanem egyéb szakmai intézményekben, egyesületekben vagy egyéni úton, szabadidejükben fejtik ki, de az I. szakosztályból is többen az EME-n kívül más tudományos szervezetekhez is kapcsolódnak, így például a történészek a marosvásárhelyi Borsos Tamás Egyesülethez, a néprajzosok a Kriza János Néprajzi Társasághoz.

A fiókegyesület november 28-án – A Magyar Tudomány Napja Erdélyben 19. fórumához kapcsolódóan és a marosvásárhelyi Borsos Tamás Egyesülettel közösen – *Maros megye és Marosvásárhely történetéből* címmel szervezett tudományos videokonferenciát, amelyen 5helytörténeti előadás hangzott el. Az előadások szerkesztett változatait egy tanulmánykötetben kívánják megjelentetni. A fiókegyesület szakmai szempontból aktív tagjai részt vettek egyéb tudományos intézmények által szervezett hazai és külföldi tudományos megnyilvánulásokon, és szakmai folyóiratokban és tanulmánykötetben több tanulmányt tettek közzé. Mindezek mellett a tapasztalt kutatók elsősorban – de nemcsak – a pályakezdő fiataloknak nyújtottak szakmai tanácsadást.

Fiókegyesületi titkár: **Simon Zsolt**.

A **sepsiszentgyörgyi fiókegyesület** két rendezvényt is szervezett a tudomány napja keretében: sor került egy saját rendezvényre, illetve egy közös konferenciára az Agrártudományi Szakosztállyal, utóbbit **Nyárádi Imre-István** kezdeményezésére. Mindkét tudomány napi rendezvényt rendhagyó módon online tartották, és a „virtuális nagyközönséget” célozták meg. *A Jövőformáló tudomány. A tudomány a jövő szolgálatában* címet viselő, november 14-én megtartott virtuális kerekasztal-beszélgetés alkalmával Székelyföldről származó, Amerikában élő kutatókkal: **Balázi Gábor** biológussal (New York Állami Egyetem) és **Darvas Tamás** matematikussal (Marylandi Egyetem) beszélgetett **Bíró Boróka Júlia**, a fiókegyesület elnöke. A beszélgetés a következő témákat érintette: alap- és alkalmazott kutatások, mesterséges intelligencia, interdiszciplinaritás, multidiszciplinaritás, reál- és humán tudományok szerepe a jövőformálásban, kreativitás és tudományművelés, termékfejlesztés. A rendezvény élőben követhető volt a fiókegyesület 2020 novemberében létrehozott YouTube-csatornáján, és továbbra is megtekinthető az alábbi linken: https://youtu.be/zR_VAv0-9kY.

Szintén a tudomány napi fórum központi témájához kapcsolódott a *Jövőformáló agrártudomány* témájú *XVI. agrártudományi konferencia*, melyet az Agrártudományi Szakosztály és a Sepsiszentgyörgyi Fiókegyesület szervezett karöltve a Sapientia EMTE Marosvásárhelyi Karának Kertészmezői Tanszékével, a Sepsiszentgyörgyi Tanulmányi Központ munkaközösségével, valamint az illyefalvi LAM Alapítvánnyal november 21-én. A 19 szakmai előadást és egy könyvismertetőt magában foglaló konferenciát a Zoom platformon tartották, és élőben követhető volt a fiókegyesület YouTube-csatornáján is. Az élő közvetítés alatt a YouTube

⁵⁵ <https://bit.ly/2KGD6i9>

csevegőfalán több néző is interaktívan bekapcsolódott, kérdéseket, javaslatokat fogalmaztak meg, az előadók pedig szintén az üzenőfalon válaszoltak ezekre a kérdésekre. A videó mellett tehát értékes szakmai tartalom született írásos formában az üzenőfalon is.

A fiókegyesület elnöke: **Bíró Boróka Júlia**.

A szilágysomlyói fiókegyesület 2020-as programjai közül sajnos, a koronavírus-járvány miatt, nagyon sok nem valósulhatott meg. A fiókegyesület január 14-én tartotta meg közgyűlését.

Február 11-én a magyar kultúra napja alkalmából az EMKE Szilágysomlyó és vidéke egyesülettel közösen szerveztek konferenciát *50 éves a Kriterion Könyvkiadó* címmel. A rendezvény délelőttjén találkozót tartottak az ifjú olvasókkal, melynek keretében a Simion Barnutiú Főgimnázium 9–12. osztályos magyar diákjaival ismerkedtek. A konferencia második részében, az ünnepi megnyitót követően, a résztvevők megtekintették az *Interjúk a Kriterion Kiadó megalakulásáról* c. felvételt, majd az alábbi előadások hangzottak el: **Szabó Gyula**: *Az öt évtized erővonalai. Rövid összefoglaló a Kriterion történetéről*; **Szabó Zsolt**: *Szilágyság a Kriterion-könyvek tükrében*; **Major István**: *Könyvnyomatás Zilahon, könyvnyomatás a Szilágyságban*; **Bajusz István**: *A szerző munkája a kiadóval*; **Széman Péter**: *Olvasó Romániában (Kolozsvár, Bukarest, Zálha, Szilágysomlyó) – könyvolvasó emlékek a 70–80-as évekből*; **Pocsveiler Ilona**: *Könyvtáralapítás a 90-es években. A szilágysomlyói Báthory István Anyanyelvi Könyvtár*.

Szeptember 15–30. között tartották a *XX. pedagógus-továbbképzőt* a Báthory-napok keretében, melyet a Báthory István Alapítvánnyal és a Romániai Magyar Pedagógus Szövetséggel (Gál Kelemen Oktatási Központtal) közösen szerveztek. A rendezvényen pedagógusoknak szóló, interaktív online képzésre került sor, melyet **Petkes Csaba**, a Studio-didakt Kft. programigazgatója, továbbképzés-vezető pedagógus tartott.

Fiókegyesületi elnök: **Széman Péter**.

A Zilah és vidéke fiókegyesület mindig, tavaly is együttműködött más szervezettel, egyesülettel: az EME szilágysomlyói fiókszervezetével, a zilahi EMKE-vel, a Szilágy Megyei Művelődési és Művészeti Központtal, a Megyei Múzeummal, az RMDSZ Szilágy megyei szervezetével, a Hepehupa művelődési folyóirattal. A fiókegyesület immár hagyományossá vált rendezvénye a *Szilágyság-kutatás napja*, melyet sok éve rendszeresen szerveznek meg Szilágy megye különböző településein, más-más témakörrel. Céljuk a régió történelmének, kultúrájának megismertetése, minél nagyobb közönség előtt, és ennek keretében a szórványban élő szilágysági magyarok identitástudatának erősítése. Az *Emlékezzünk régiokról – 75 éve hunyt el Petri Mór, Szilágyság monográfusa* témájú rendezvényt 2020 májusára tervezték, azonban terveiket a járványhelyzet módosította. Mivel a szilágysági közönség esetében az online előadások nem használhatók, így, hosszas töprengés után, egy poszterkiállítás megvalósítása mellett döntöttek, *Szilágy vármegye Petri Mór korában* címmel, melyet december 29-én nyitottak meg. A szervezők eredetileg 20 poszter kiállítását tervezték, de az összegyűjtött adat- és képmennyiség végül is 35 posztert eredményezett. A kiállítás bemutatja Petri Mór életét és munkásságát, majd pedig részletesen Szilágy vármegye állapotát, fejlődését létrejöttétől, 1876-tól az első világháborúig. Az elkészített anyag szövegei kétnyelvűek, magyarul és románul is olvashatóak, így a szervezők reménykednek, hogy szélesebb közönséghez is eljut, ezenkívül tartós anyagra készült, és könnyen szállítható, ezért más helyszíneken is bemutatható. A kiállítás a zilahi EMKE-házban van elhelyezve, egyelőre, a korlátozások miatt, előzetes regisztrációval látogatható.

Fiókegyesületi elnök: **Bajusz István**.

Ifjúsági szakcsoportjaink

Egyesületünk 2020-ban is felkarolta, támogatta és ösztönözte a tudományos utánpótlást biztosító szakmai műhelyeket és az azok által tömörített, tudományos tevékenységre vállalkozó diákságot.

A Kolozsvári Magyar Történéshallgatók Egyesülete (KOMATE) 2020-as tevékenységét is igencsak korlátozta a világjárvány. Az év első felében nem tartottak rendezvényeket a megszorítások miatt. Az éves tisztújítást szeptemberben tartották meg, online formában. A megválasztott vezetőség: Csiki Szilárd elnök (kulturális turizmus, III. év), Filep Dávid alelnök (kulturális turizmus, III. év), Molnár István alelnök (kulturális turizmus, III. év), Bartos-Elekes Imre titkár (történelem, III. év). Október 10-én szerveztek egy társasjátékozással egybekötött, ismerkedő rendezvényt, majd novemberben online Honfoglaló-bajnokságot, azzal a céllal, hogy a hallgatók közösségét építsék, és megismerkedjenek egymással. November 12-én a Földrajz Körrel közösen tartottak online rendezvényt FÖK-KOMATE Skribbl.io night néven. Igyekeztek az online közeg ellenére is beszélgetéseket, találkozókat szervezni, illetve több ötletbörze is volt a hallgatók ötleteinek, igényeinek megismerése céljából. Elkészült a KoMaTE Instagram-oldala is, melyen keresztül könnyebben és a szociális média igényeinek megfelelően kommunikálhatnak a hallgatókkal.

Kutatóműhelyek

Az EME támogatja azon tudományos műhelyek tevékenységét, melyek összhangban vannak célkitűzéseivel. Továbbra is helyet biztosítunk székházunkban a Pósta Béla Egyesületnek, amely a romániai magyar régészek reprezentatív szervezete, és célja a történeti, művelődéstörténeti, régészeti, településtörténeti kérdések kutatása és az erre irányuló tevékenységek támogatása, a műemléki és muzeális értékek kutatása és megóvása, illetve az egyetemi szintű régészeti képzés és történelemoktatás elősegítése. Szintén az EME székháza ad otthont a Radó Ferenc Matematikaművelő Társaságnak is, amely rendszeresen jelentet meg matematikai szaklapot.

A Pósta Béla Egyesület – az erdélyi magyar régészek reprezentatív szervezete – keretében zajló tevékenységek szervesen hozzájárulnak a tudományosság kiszélesítéséhez. Az egyesület állandó kiemelt együttműködő partnere az Erdélyi Múzeum-Egyesület, a két intézmény közös, hosszú távú projekteken vesz részt, ugyanakkor kutatópontot tart fent, amelynek az EME biztosít helyet.

A Pósta Béla Egyesület emellett szorosabban együttműködött a romániai múzeumi és kutatóhálózattal is. A 2020. évi – a magyar állam és az Erdélyi Református Püspökség által finanszírozott – *10 református templom interdiszciplináris kutatása* című kutatási projekt során az egyesület kiválóan működött együtt a Csiki Székely Múzeummal, az udvarhelyi Haáz Rezső Múzeummal, a Maros Megyei Múzeummal, a Szatmár Megyei Múzeummal és Erdély Történeti Múzeumával (Kolozsvár).

Az egyesület szervezésében a 2020-as évben tovább folytatódott a Nagykároly–Bobáld tellen (Szatmár megye, RO) illetve a mikházai (Maros megye, RO) római katonai táborban zajló

régészeti feltárások (Molnár Zsolt és Pánczél Szilamér vezetésével). A feltérési munkálatok során számos interdiszciplináris kutatási együttműködésre került sor németországi, magyarországi és romániai kutatókkal és intézményekkel.

Részt vett egy határon átnyúló, Szatmár és Szabolcs-Szatmár megyék szakintézményei közötti együttműködési projektben (COMODI. A Cross-Border Open Model of A Digital Museum Database. Pachet de acțiuni: WP2. Digital Model and Database for Museums). Ezek mellett több Kolozs megyei területrendezési terv elkészítésében vállalt szerepet.

Az év során számos foglalkozás folyt a régészeti anyagismeret, régészetidokumentáció-készítés, valamint a régészeti anyagismeret és feldolgozás terén a BBTE keretében. Ismételten sor került a Pósta Béla Szakkollégium keretében folyó hallgatói képzésekre, terepkutatásokra is. Az egyesület tanulmányutakat szervezett, és tapasztalatcseréken való részvételi lehetőségeket teremtett a Babeş–Bolyai Tudományegyetem hallgatóinak, illetve bővítette az egyetemi oktatást segítő kézikönyvtár állományát. A 2020-as évben is sor került a régészeti tárgyú, vendég előadók által tartott előadás-sorozat megszervezésére.

2020-ban az Erdélyi Múzeum-Egyesülettel és az Entz Géza Művelődéstörténeti Alapítvánnyal közösen elkezdődtek a Dolgozatok az Erdélyi Múzeum Érem- és Régiségtárából (Új sorozat) újabb kötetének szerkesztési munkálatai.

A Bethlen Gábor Alap, Magyarország Kormánya és az Erdélyi Református Püspökség, a Szatmár Megyei Tanács és a Nagyvárolyi Városi Tanács támogatásának köszönhetően az egyesület az erdélyi térség társadalomrégészeti kutatását célzó programjait 2020-ban is sikeresen megvalósította.

Az egyesület vezetősége: **Bajusz István** elnök, **Molnár Zsolt** programvezető.

Az EME mint partnerintézmény otthont ad a **Radó Ferenc Matematikaművelő Társaságot** működtető munkaközösségnek. A Társaság 1997-től adja ki a Matlap című, ifjúsági matematikai szaklapot, amely elsősorban általános és középiskolás diákok számára készül, de tartalmaz feladatokat elemi iskolások számára is. A szerkesztőség munkájában iskolai és egyetemi tanárok, valamint egyetemi hallgatók is részt vesznek. A járványhelyzet az ő munkájukat is nehezítette, de igyekeztek tevékenységüket a megnehezített körülmények között is végezni. A Társaság évente részt vesz a Magyar Tudomány Napja Erdélyben fórum keretében sorra kerülő matematika és informatika konferencia szervezésében. A konferenciára 2020-ban a járványhelyzetre való tekintettel online formában került sor. A szakmai, módszertani előadások és tanácskozások során a tanárok ezúttal is megoszthatták tapasztalataikat, elmondhatták javaslatukat, megbeszélhették a matematikaoktatás aktuális problémáit. A legszínvonalasabb szakmai előadások megjelenésére a Társaság által kiadott lapban is helyet biztosítanak. A Radó Ferenc Matematikaművelő Társaság 2006-tól része annak a szakmai bizottságnak is, amely évente három matematika- és informatikatanárnak ítéli oda a Farkas Gyula-émlékéremet, amely szakmai és pedagógiai munkásságukat elismerő életműdíj.

Tisztségviselő: **Szenkovits Ferenc** elnök.

Az EME programjai

Az Erdélyi Múzeum-Egyesület 2020-ban, stratégiai céljai megvalósítása érdekében, a következő hosszú távú programokat működtette.

I. Kutatóintézetünk, kutatási programjaink

Az EME Kutatóintézete elsősorban az ún. hon- és nemzetiségismereti tudományok művelésére jött létre, mely néhai Jakó Zsigmond nevéhez fűződik, az ő szellemét követik a kutatóintézet munkatársai is. Az intézet igazgatói tisztségét Kovács András művészettörténész, az MTA külső tagja tölti be.

A Kutatóintézetnek jelenleg három osztálya van, melyek összefogják a humán és társadalomtudományi, a műszaki és természettudományi, valamint az orvostudományi és gyógyszerészeti kutatási projekteket. Az EME 2020-ban **37 kutatási programot működtetett 15 főállású és 50 külső munkatárs révén.**

Az elmúlt év valamennyi munkatársunk tevékenységét nehezítette, ugyanis nemcsak a forrásokhoz és a szakirodalomhoz való hozzáférés vált nehézkessé, hanem a szakmai együttműködések és a közös munka fenntartása is. Mindezek ellenére kijelenthetjük, hogy számos rangos hazai és külföldi publikáció született a tavalyi évben, folytatódtak a már elkezdett kutatások, és a mostoha körülmények ellenére újakat is sikerült beindítani.

Az intézet belső munkatársai történeti, irodalomtörténeti, nyelvészeti, írásantropológiai, eszmetörténeti, paleontológiai és hidrotechnikai kutatásokat végeznek.

A kutatási programjaik szorosan kapcsolódnak az erdélyi magyarság történetéhez, kultúrájához és fejlődéséhez (főleg történeti és nyelvészeti források feltárása által), munkájuk révén a Jakó Zsigmond, Szabó T. Attila és Tonk Sándor által kijelölt vonalon haladnak.

Intézményünk számos külső kutatási projektet is támogat, a három kutatóintézeti osztály összefogja a humán és társadalomtudományi, a műszaki és természettudományi, valamint az orvos- és gyógyszerészettudományi kutatási projekteket is. Ezen kutatásokra rendszerint erős inter-, illetve transzdiszciplinaritás jellemző, ugyanis egy-egy projekt több tudományág művelőit is foglalkoztatja, illetve intézményközi együttműködésre is lehetőséget nyújt.

A 2020-as évben mintegy 50 személy (külső munkatárs) végzett 13 kutatási projekt keretében időszakos kutatómunkát. A kutatásban részt vevő fiatalok munkáját egyetemi tanárok irányítják, ezáltal is ösztönözve, segítve az egyetemeken zajló kutatást és a szakkörök működését. Az alábbiakban a fent említett, három osztályban folyó kutatási programokat tekintjük át, majd kiterünk a főállású, illetve külső munkatársak eddigi megvalósításaira, illetve várható eredményeire. A kutatások szerteágazó témáit nehezebb összefogni egy csokorba, eredményeikről a kutatásvezetők beszámolóit megtalálhatók az EME aktuális eredményekkel folyamatosan frissülő honlapján.

Az EME 2020. évi kutatási programjai

Az EME Kutatóintézetének három osztályában 2020-ban az alábbi kutatási projektek munkálatai folytak:

A) A humán és társadalomtudományi osztály kutatási projektjei

1. Az Erdélyi okmánytár köteteinek szerkesztése és Erdély középkori történetének kutatása (az NKFI 119430. sz. projektjének és a Domus Hungarica-ösztöndíj támogatásával). Projektvezető: Jakó Klára. Kutatók: W. Kovács András, Hegyi Géza. A projekt keretében a következő kutatások zajlanak:

1.1. Az Erdélyi okmánytár V. kötetének szerkesztése. Az Erdélyi okmánytár célja az Erdély történetére vonatkozó középkori (1542 előtti) nem elbeszélő források (oklevelek, misszilisek, számadások stb.) teljességre törekvő összegyűjtése, kritikai vizsgálata és közzététele magyar nyelvű regesztákban. A sorozatot néhai Jakó Zsigmond (1916–2008) professzor kezdeményezte, aki az 1400-ig terjedő okleveles anyag zömét fel is dolgozta. A V–VI. kötet szerkesztése így az ő kéziratának gépbe vitelét, ellenőrzését, egységesítését, kiegészítését, illetve mutatókkal való ellátását jelenti. Mostanra az V. kötet (1373–1389) Jakó-féle regesztáinak begépelése, ellenőrzése és kiegészítése befejeződött, elkészült a kötet térképmelléklete is; jelenleg a kötet lektorálása és a mutató készítése van folyamatban.

1.2. Az Erdélyi okmánytár szerkesztéséhez kapcsolódó segédletek összeállítása. Az okmánytár átfogó jellege csak szerteágazó könyvtári és levéltári kutatások révén biztosítható. Ennek fő területei: a) a szórványközlések összegyűjtése, tematikus bibliográfiák összeállítása; b) a kutatás előtt eddig ismeretlen oklevelek feltárása, lefényképezése romániai levéltárakban; c) pótlások az Erdélyi okmánytár megjelent köteteihez.

1.3. Erdély középkori történetéhez kapcsolódó alapkutatások, elsősorban archontológiai táblázatok, genealógiai táblák, prozopográfiai adattárak, térképek készítése. Folyamatban van: a) az erdélyi középkori megyei hatóságok működésének kutatása; b) az erdélyi püspökség és káptalan középkori archontológiájának, illetve személyzeti adattárának az összeállítása; c) az egyházi tized adminisztrálásának feltárása a középkori erdélyi egyházmegyében.

2. Fejedelemségkori források feltárása és kiadása. Projektvezető: Kovács András ny. egyetemi tanár, igazgató. A kutatás célja Erdély kora újkori történetére vonatkozó források feltárása, kiadása. Keretében a kutatók a következő munkálatokat végzik:

2.1. Az erdélyi királyi könyvek regesztázása és kiadásra való előkészítése (ETA VII.). A fejedelmi kancellárián vezetett Királyi könyvek (Libri Regii) a kora újkori Erdély történetének legjelentősebb forráscsoportját alkotják. Történeti forrásértéküket a bennük fellelhető irattípusok változatossága, a fejedelemségkori Erdély társadalmi életének csaknem minden területére kiterjedő adatgazdagsága adja. A forráskiadvány-sorozat korábbi köteteinél is alkalmazott szabályok szerint folytatódik Báthory Gábor és Bethlen Gábor (1613–1629) királyi könyveinek a kivonatolása. Kutatók: Fejér Tamás, Pakó László, Szász Anikó.

2.2. A kolozsmonostori konvent fejedelemségkori jegyzőkönyveinek regesztázása és kiadásra való előkészítése. E munka célja a fejedelemségkori Erdély egyik jelentős hiteleshelyén vezetett protocollumok latin nyelvű bejegyzéseinek magyar nyelvű kivonatokban való közlése, a Jakó Zsigmond által közzétett középkori jegyzőkönyvek sorozatainak folytatása. A 17. század végéig vezetett 27 protocollum időrendbe rendezett kivonatait részletes mutatóval ellátva teszik hozzáférhetővé a tervezett kiadványok. A sorozat első kötete (A kolozsmonostori konvent fejedelemség kori jegyzőkönyvei I. 1326–1590. Mutatókkal és jegyzetekkel regesztákban közzéteszi Bogdándi Zsolt. Erdélyi Történelmi Adatok X. 1. Kolozsvár, 2018.) 2018 tavaszán jelent meg. Jelenleg az 1591–1602 közötti bejegyzések regesztázása folyik. Kutató: Bogdándi Zsolt.

2.3. Az erdélyi káptalan fejedelemségkori jegyzőkönyveinek regesztázása és kiadásra való előkészítése. 2016 végén jelent meg az Erdélyi Történelmi Adatok sorozatban (ETA VIII. 2.) az erdélyi káptalan jegyzőkönyveinek oklevélregesztáiból készült második kötet. A kötet az 1600–1613 között vezetett jegyzőkönyvi bejegyzések magyar nyelvű kivonatait tartalmazza. A korszakhatárt Báthory Gábor fejedelem halálának időpontja jelentette. A munka következő szakaszát a Bethlen Gábor fejedelem uralkodása alatt (1613–1629) keletkezett, Debreceni János, Taracközi Péter, Barkai Ambrus és Bojti Veres Gáspár káptalani levéltárosok által vezetett jegyzőkönyvek kivonatolása képezi (őrzőhelyük: Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára, jelzetük MNL OL F2). A feldolgozandó anyag tetemes volta miatt vélhetőleg két kötetre fognak rúgni a Bethlen Gábor korában bevezetett okleveleket feldolgozó regeszták. A kötetek közül terveink szerint az elsőt az 1613–1619-ben kelt bejegyzések, míg a másodikat az 1619–1629 között született oklevelek regesztái fogják képezni. E majdani két kötet közül az első regesztáinak zöme Debreceni János hiteleshelyi levélkereső jegyzőkönyvi bejegyzéseiből készül, kisebb részét fogják alkotni a Taracközi Péter rekvizitor bejegyzéseiből készülő regeszták. A Debreceni János levéltáros által vezetett jegyzőkönyv 1613–1614-ben kelt bejegyzéseinek oklevélregesztái már elkészültek, jelenleg az 1615-ös évi bejegyzések regesztázása folyik. Kutató: Gálfi Emőke. A kutatás a Magyar Országos Levéltárral együttműködésben zajlik.

2.4. A fejedelmi kancellária működése a Báthoryak korában (1571–1602). E hivatal- és intézménytörténeti kutatás célja a Báthory-kori kancellária szervezetének és működésének vizsgálata. Az egész korszakra vonatkozó kutatások mellett folyik a kancelláriai személyzet archontológiájának összeállítása és a 16. század végi kancelláriai formuláskönyvek vizsgálata. Kutató: Fejér Tamás.

2.5. A fejedelmi tábla működése a 16. század második felében. Az intézménytörténeti/jogtörténeti kutatás célja a felsőbbíróság kialakulásának, szervezetének és működésének tisztázása, személyzeti adattárának összeállítása. Kutató: Bogdándi Zsolt.

2.6. A kolozsvári jogügyigazgatók (direktorok) intézménye és számadásai (1584–1660). A kutatás célja az intézmény szervezetének és működésének vizsgálata, a tisztségviselők hivatali jegyzékének az összeállítása és éves számadásainak a közzététele. Eddig elkészült a számadások átírása, a névmutató, a tisztségviselők névsorának jegyzéke, és megjelent egy magyar nyelvű tanulmány az intézménynek a városi vagyon védelmében betöltött szerepéről (A kolozsvári jogügyigazgatók és a városi vagyon védelme 1584–1660), illetve egy német nyelvű tanulmány az intézmény tevékenységéről (*Zur Rechtspflege und Vermögensverwaltung im Siebenbürgen des 16.-17. Jahrhunderts. Fiskaldirektoren im frühneuzeitlichen Klausenburg*). Folyamatban van a direktorok által kezdeményezett közzéadás perek levéltári felkutatása és adatbázisban való összesítése (1584–1640 között kb. 400 per). Kutató: Pakó László.

2.7. Bűnözés a kora újkori Kolozsváron. Emberi élet elleni bűncselekmények a 17. század közepéig (2018 szeptemberétől a Bolyai János Kutatási Ösztöndíj támogatásával). A kutatás célja a Kolozsváron a 16. század utolsó évtizedeitől a 17. század közepéig elkövetett és a forrásokban fennmaradt emberi élet elleni bűncselekmények számbavétele és elemzése. 2020 folyamán, a levéltárak bezárása okán, a forrásfeltárás akadozott, így előrelépés főként a családon belüli emberölések, a rablógyilkosságok és a kocsmai emberölések feldolgozásának a területén történt két előadás és két tanulmány formájában. Kutató: Pakó László.

2.8. Gyulafehérvár és a körülötte elterülő uradalom társadalma (1541–1600). A kutatás célja az erdélyi fejedelmek székvárosának és a körülötte kialakuló uradalomnak a társadalmi

szempontú vizsgálata, különös tekintettel az egyházi javak szekularizációjára és az abból fakadó változásokra. A kutatás a gyulafehérvári Batthyáneumban, romániai levéltárakban (Déva, Kolozsvár, Szeben) és a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárában található levéltári fondok vonatkozó okleveleire épül. Kutató: Gálfi Emőke.

2.9. Mezővárosi fejlődés Erdély hét vármegyéjében (1541–1600) (a Bolyai János Kutatási Ösztöndíj támogatásával). Az erdélyi mezővárosok 16. századi történetéről, néhány nagyobb település (pl. Torda és Gyulafehérvár) kivételével, lényegében igen keveset tudunk. Minthogy levéltáraik 16. századi iratanyaga (a városvezetés által kiállított oklevelek, illetve az általuk vezetett jegyzőkönyvek) szinte teljesen elpusztult, fejlődésük főbb kérdései csupán egyéb levéltári forrásokban fellelhető szöveghelyeken alapján vizsgálhatóak. A kutatómunka célja a mezővárosi jogállás és fejlődési fok, városvezetési szervezet és ügyintézés, társadalmi rétegződés, igazságszolgáltatás, mezőgazdasági, kézműipari és esetenként bányászati termelés, valamint a kereskedelem kérdéseinek tisztázása a jelzett időszakban keletkezett levéltári iratanyagok átnézésével és az eddigi várostörténeti kutatások eredményeinek felhasználásával. Kutató: Szász Anikó.

3. 18–19. századi kapcsolattörténeti kutatások. Aranka György levelezésének sajtó alá rendezése. A projekt célja Erdély 18–19. századi kultúrtörténetének több szempontú feltárása. Erdély történetét a korábbiakban csupán egy kitüntetett náció szemszögéből vizsgálták. Az itt élő népek (magyarok, szászok, románok) kultúrájának párhuzamos vizsgálata lehetővé teszi egy árnyaltabb kép megrajzolását. Hosszú távú cél tehát egy nem nemzetközponturnyú kultúrtörténet feltárása. A kutatás a BBTE Magyar Irodalomtudományi Tanszék, az MTA Irodalomtudományi Intézet, az ELTE, a Szegedi Tudományegyetem, a Bécsi Tudományegyetem közös együttműködésével folyik. Egyéni kutató: Biró Annamária.

4. Az Erdélyi magyar szótörténeti tár kötetének digitalizálása. A Tár kötetének szerkesztése mellett néhány éve célul tűztük ki a teljes sorozat korszerű digitalizálását, amely korrektúrázás, aktualizálás után kerül az EDA-ba. A végső cél a teljes körű digitalizálás után olyan adatbázis létrehozása, mely újabb, különböző (elsősorban) nyelvészeti kutatások elvégzését teszi lehetővé. A digitális korrektúra elvégzése teszi lehetővé a kétrétegű pdf-formátum létrehozását, így a szöveg másolás után is hibátlan marad. Ezt a rendkívül aprólékos munkát az EME két kutatója végzi. 2020-ban a VI. kötet egy részének korrektúrázása a cél. Kutatók: Tamás Csilla és András Zselyke.

5. Mai erdélyi magyar digitális helynévtár. Új együttműködés jött létre 2014 tavaszán a Debreceni Egyetem Nyelvtudományi Tanszékének onomasztikai részlegével. 2015 őszén egy Síkfőkúton rendezett konferencia alkalmával az együttműködést kiterjesztettük több magyarországi egyetemre, valamint a Nyelvstratégiai Intézetre is. Ennek a megállapodásnak értelmében a Magyar digitális helynévtár Magyar nemzeti helynévtárrá alakult, ennek fényében az EME a Szabó T. Attila által megkezdett, majd az ún. kolozsvári iskola tagjai által folytatott erdélyi történeti és élőnyelvi helynévkutatás aktualizálását, mai magyar (magyarázatokkal kísért) helynévkatalógus összeállítását tűzte ki célul. 2019-ban elkészült a Magyar digitális helynévtár Aranyos-vidéki kötete, 2020-ban a kiadásra való előkészítés, korrektúra elkészítése a cél. 2020 első felére tervezzük a megjelenését. Elkezdődött Gyergyó vidéke településekre bontott mai magyar és történeti helynévanyagának a szerkesztése. Kutatók: Tamás Csilla és András Zselyke. Külső munkatárs: Murádin László.

6. A kortárs politikai-eszmetörténeti kutatások. Az egyéni kutatás szemléleti keretét az általában vett politikai tér lehetséges módosulásainak problémaköre képezi. Az így kirajzolódó

tematikus mezőt fokozatosan szűkítve, a következő témák kerülnek a vizsgálódás látóterébe: a politikai szabadság beszűkülésének veszélyei, a kortárs politikai problémák (populizmus, migráció, identitáspolitikák) ezzel összefüggő vonatkozásai, valamint a képviselői demokrácia halmozódó deficitje. Az elmúlt időszak részkutatásai a következő problémaköröket érintették: az autoritás és a lokalitás lehetséges összefüggései, a bibói és más politikaelméletek párhuzamai, a bibói politikaelméleti elemzés pszichologizáló módszere, a politikai tekintély szerepe a bibói egyensúlyfogalom kimunkálásában, a politikai tekintély lehetséges intézményes garanciái. Egyéni kutató: Ilyés Szilárd-Zoltán.

7. 17–18. századi erdélyi perszonális források kutatása. A projekt célja: a 17–18. századi erdélyi emlékirat-irodalom és misszilikák kutatása. A 17–18. századi Erdélyben majd minden nemesi családban születtek naplók, emlékiratok, igen gazdag misszilisanyag maradt fenn, kutatóink egy-egy családra vagy személyre összpontosítva tárják fel és értelmezik e forrásokat.

7.1. Nemesi íráshasználat a XVII–XVIII. századi Erdélyben. A kutatás célja az íráshasználat különböző formáinak, az írás mindennapi életben betöltött szerepének a vizsgálata nemesi családok levéltári forrásai alapján, különös tekintettel a női levelezésekre és a női íráshasználat problémáira. Egyéni kutató: Papp Kinga.

8. Írásantropológiai kutatások. Elterjedését követően az írás jelentős intézményekben találta meg a helyét (kolostor, kancellária, egyetem, iskola, könyvtár, levéltár), majd a családi otthonban kontextualizálódott. Ezt követően az írás és olvasás mint tevékenység fokozódó mértékben terjedt el és épült be az emberek életébe, az offline és online térben egyaránt. A projekt célja feltérképezni az írás és olvasás megjelenési formáinak mintázatait, a – műfajilag, tartalmilag, stílus szempontjából – folyamatosan változó szövegek termelésének szabályait és motivációit. Kutató: Molnár Beáta.

9. Összehasonlító dráma- és színháztudományi kutatások (18–19. század). Kolozsvár első tényleges színházépülete, az úgynevezett kőszínház 1821. március 12-én nyitotta meg kapuit a nagyközönség számára. Ennek jegyében végezzük kutatásainkat az összehasonlító dráma- és színháztudomány körében, amelynek eredménye kiállítás és tanulmánykötet lesz. A kutatásokban olyan doktoranduszok is részt vesznek, akiknek kutatási területe a dráma- és színháztörténet, és akikkel a vizsgálatokat európai kontextusba és kulturális kontaktológiai összefüggésbe tudjuk helyezni. Projektvezető: Egyed Emese.

10. A Covid19-világjárvány hatása a marketingszakma digitalizációjára – az erdélyi munkaerőpiac elemzése. A marketingszakma digitális átalakulására az aktuális világjárvány is hatással van. A kutatás célja megvizsgálni, hogyan alakult a járvány hatására a marketinges munkaerőpiac az erdélyi régióban 2020 második negyedében az új állások számát, kompetenciaigényét és a munka természetét tekintve, az e-jobs.ro álláshirdetések tükrében. A kutatás értékes adatokat szolgáltat mind az oktatási intézmények, mind a pályakezdők, mind pedig a vállalatok számára. Projektvezető: Săplăcan Zsuzsa.

11. A tudásalapú gazdaság lehetőségei Erdélyben – a tercier és a kvaterner szektor elemzése. Jelen kutatás témája a tercier szektor teljesítményének elemzése, különös hangsúlyt fektetve a tudásalapú gazdaságra, az úgynevezett kvaterner szektorra Erdélyben. A kutatásban, a témára vonatkozó szakirodalom tanulmányozása mellett, a Nemzeti Statisztikai Hivatal adatbázisában található adatok kerülnek feldolgozásra. Továbbá elemzésre kerülnek azok az intézkedések, ösztönzők és eszközök (pl. adókedvezmények, támogatási programok), amelyek hozzájárulhatnak a szektor teljesítményének növekedéséhez. Projektvezető: Alt Mónika-Anetta.

12. A marosvásárhelyi református egyház kora újkori számadásai. I. 1638–1680. A kutatás célja a marosvásárhelyi református egyház legkorábbi: az 1638., 1644., 1653–58., 1661–64. és 1666–80. évekre vonatkozó, kb. 200 levélnyi számadásainak a kiadásra kész átírása, és a forráskiadvány elé szánt rövid bevezető megírása. Projektvezető: Simon Zsolt.

B) A természettudományi és műszaki osztály kutatási projektjei

1. Műszaki és kulturális örökségvédelem Erdélyben. A projekt célja a műszaki és kulturális örökség feltárása, tanulmányozása és védelme Erdélyben. Kulturális örökségünk anyagi összetevőinek tudományos vizsgálata. Projektvezető: Bitay Enikő.

A projektet az alábbi kutatások alkotják:

1.1. Technika- és ipartörténeti kutatások Erdélyben. A kutatás célja technikai örökségünk felkutatása, működőképessé tétele, megőrzése, kulturális örökségünkbe való integrálása, valamint a térség kulturális és turisztikai fejlesztése.

1.1.1 Szélmalmok kutatása A gabonaörlő szerkezetek fejlődéstörténetének kutatása egy örlőszerkezetet, a szélmalmot, annak újraépítését célozza meg, kapcsolatot teremtve az elméleti alapok és a gyakorlati kivitelezés között. A konkrét megvalósítás muzeális és turisztikai objektumként épülve, technikatörténeti szempontból is jelentős alkotás (a felsőszentiváni szélmalom újjáépítése, melyet egy 14 méter átmérőjű szélkerék hoz működésbe). Kutatók: a Műszaki Tudományok Szakosztály technikatörténeti szakcsoportja. Kutatásvezető: Márton László.

1.1.2. A kolompkészítés technológiájának elemzése A kutatás célja: az Erdélyben még fellelhető népi mesterségek és műhelyek kutatása, elemzése, feldolgozása, megismertetése s ugyanakkor az oktatásban való hasznosítása is. Projektvezető: Bitay Enikő.

1.2. Műszaki egyéniségek Erdélyben a XIX–XX. században. A műszaki tudományok egyéniségeinek és hagyatékainak kutatása Erdélyben a még fellelhető hagyaték gyűjtésére, digitalizálására és feldolgozására irányul. Középpontjában Martin Lajos műszaki hagyatékának elemzése, életének és munkásságának feldolgozása áll. Projektvezető: Bitay Enikő.

1.3. Kulturális források felkutatása a vidékfejlesztés érdekében. A kutatás célja felmérni Erdély magyarlakta (szórvány)településeinek társadalmi, kulturális értékeit a vidék fejlesztése érdekében.

1.3.1. Az Érmellék turisztikai lehetőségeinek kihasználása. A kutatás segítséget nyújtana a határ menti kistérség fejlesztésében. A XIX században ez a terület nagyon vonzó volt Debrecen lakói számára, akik szőlészeti beruházásokat végeztek itt. A Károlyi család ugyancsak befolyásolta ezen terület fejlődését. A határváltozások következtében az Érmellék nem tudta felvenni a gazdasági versenyt a régió többi kistérségével. Ezért a térség gazdasági fejlődése beindítása érdekében szükségesnek tartjuk az adottságai feltárását. A kutatás főként a borturizmusra koncentrálna, de rávilágít minden olyan vonzerőre, amely a térségben található. A kistérség gazdag kihasználatlan kulturális és természeti adottságokban. A kutatás ezeket a lehetőségeket szeretné elemezni. Projektvezető: Talpas János.

1.4. Iparrégészeti, archeometallurgiai és archeometriai kutatások. A kutatás célja elsősorban a Marosvécsről, Mikházáról és Felsőrépáról származó, ásatások során előkerült római kori vassalakletek archeometriai vizsgálata. Az eredmények közös, anyagtudományi, geológiai, régészeti (történész) értékelése jelentős új eredményekkel egészíti ki a műszaki örökségünkkel kapcsolatos ismereteinket.

**1.4.1. A vas archeometallurgiája. VI. Dacia keleti limeséről származó római vassalak-
leletek archeometriai vizsgálati eredményeinek feldolgozása**⁵⁶ A római Dacia keleti határán
(limes) fekvő lelőhelyeken (Mikháza, Marosvécs, Felsőrépa) végzett régészeti feltárások során
előkerült vassalakminták makroszkópos és optikai mikroszkópos (OM) jellemzőit, továbbá a
minták FTIR-spektroszkópiai vizsgálatának eddig nyert eredményeit elemzik az eltérő száрма-
zású vassalakok összehasonlító értékelése érdekében. A friss feltárások során nagy mennyiségű
korabeli vastárgy mellett számos vassalaktöredék került a felszínre, jelen kutatás a vassalakminta
adatait dolgozza fel interdiszciplináris módszerekkel. Projektvezető: Veress Erzsébet.

2. Árvízvédelmi építmények stabilitásának vizsgálata végeelem-eljárással. A vízépítési
kutatás főképp a földgátak és töltések stabilitását vizsgálja, figyelembe véve a vízzel nem telített
talaj mechanikai tulajdonságait (unsaturated soil mechanics). Kutató: Kisfaludi-Bak Zsombor.

**3. Anyagtudomány: Lapatinibtartalmú, nanoszálás szerkezetű szilárd diszperzió-gyógy-
szerhordozó rendszer előállítása elektrosztatikus szálképzéssel.**⁵⁷ A kutatás célja: lapatinib-
polivinil-pirrolidon (PVP) szolid diszperzió létrehozása elektrosztatikus szálképzéssel, valamint
a lapatinib kioldódásának vizsgálata. Követni a szálképzés során végbemenő fiziko-kémiai folya-
matokat, illetve a hatóanyag oldhatóságát és kioldódási sebességét a lapatinibtartalmú PVP-szálak
esetén. Projektvezető: Bitay Enikő (a 2020. évi MTA Domus csoportos pályázat támogatásával).

4. Polivinilidén-fluorid szálak szerkezetek létrehozása elektrosztatikus eljárással.
A jelen projekt célja polivinilidén-fluorid (PVDF)-szálak szerkezetek létrehozása elektroszta-
tikusszálképzés-eljárással. Az így előállított (PVDF)-szálak szerkezetek magas piezoelektromos
tulajdonsággal rendelkeznek, mely a β és a γ kristályos fázisok függvénye. A kutatás keretében
vizsgálni kívánjuk az elektrosztatikus szálképzés technológiai paramétereinek hatását a keletke-
zett (PVDF)-szálak átmérőjére és a β és a γ kristályos fázisok jelenlétére. Ez a kutatási szakasz
egy hosszú távú kutatási téma első lépése. Projektvezető: Gergely Attila.

**5. Valós hengeres evolvens hajtások működésének vizsgálata. Az áttételi arány fluktuá-
ciójának tanulmányozása egyszerű hajtópár esetében.** A kutatás első szakaszában azt tanul-
mányozzuk, hogy a fogaskerék foglábgörbéit változtatva és különböző típusú szerszámfejszalag-
lekerekítéseket alkalmazva mennyire tudjuk növelni a fogtő merevségét, illetve csökkenteni a
fog kihajlását. A második szakaszban a szabványos lábhézag újraszámolását és csökkentését
szeretnénk megvalósítani az új fogazógépek merevségét és pontosságát figyelembe véve, a
fog merevségének növelése érdekében, majd így tanulmányozni a fog merevségének várható
növekedését. Projektvezető: Máté Márton.

**6. Biocid vegyületek adszorpciója olcsó anyagokra. Esettanulmány benzalkónium-
kloridra.** Biocid vegyületek manapság több termékben megtalálhatóak. Fokozott használa-
tuk (Covid19-elleni óvintézkedések) megnöveli koncentrációjukat a városi szennyvizekben.
A kutatás fő célja e vegyületek vizes oldatból való eltávolításának tanulmányozása, adszorpció
által, olcsó anyagokra, mint például papír és/vagy textíliák. A kutatás kimutatná melyik anyag
a legalkalmasabb (gyors folyamat, magas adszorpció kapacitás), és leírná a folyamat fizikai-
kémiai tulajdonságait. Projektvezető: Csavdári Alexandra.

⁵⁶ A 2020-as eredményei itt olvashatók: <https://kab.ro/hirek/hir/okori-vassalakok-eredetvizsgalata-1232>

⁵⁷ Az előző évi kutatás eredményeit felhasználva, mely itt látható: <https://kab.ro/hirek/hir/uj-eljaras-a-nehezen-oldodo-hatoanyagok-gyogyszeripari-alkalmazasara-1227>

7. Őslénytani kutatások. A kutatás célja a meglévő és az újonnan feltárt leletek alapján bizonyítani az európai és az ázsiai–amerikai fauna közötti kapcsolatot, amely a faunisztikus elemek aktív cseréjét sugallja.

7.1. Kelet-Közép-Európa legkorábbi emlősleletei – a péterfalvi (r. Petrești, Fehér megye) multituberculata (Allotheria) emlősök morfológiai és rendszertani vizsgálata. A péterfalvi L1/a szintből (Campani–Maastricht-határ) előkerült fossziliák alapján (részleges csontváz) egy új nemzetség és egy új faj azonosítása vált lehetővé. Az L0/c szintből (Felső-Campani) előkerült szórványleletek alapján (11 db fog) egy új és valamivel korábbi faj leírására került sor. A két leletet/szintet kb. 30 m üledéksorozat választja el egymástól. Feltételezésünk szerint a két faj egy evolúciós vonalat képez. Egyéni kutató: Vremir Mátyás.

8. Matematikai és informatikai kutatások. Folytonos optimalizálás és alkalmazásai. A gazdasági, mérnöki vagy más jellegű gyakorlati feladatoknak széles köre vezethető vissza az operációkutatás területén vizsgált optimalizálási problémákra. A kutatás az útkövető algoritmusok körére vonatkozik. A távlati cél az, hogy egy olyan bonyolult szoftverrendszert dolgozzunk ki, amely lehetőséget teremt az egyes algoritmusok összehasonlítására is. A projekt keretében az alábbi kutatás valósul meg:

8.1. Súlyozott és általános lineáris komplementaritási feladatok elemzése Bizonyos gazdasági és mérnöki területről származó problémák lineáris komplementaritási feladatok (LCP-k) segítségével oldhatóak meg, de ezeknek a megoldása általános esetben bonyolult. A kutatásban olyan algoritmusokat vizsgálunk, amelyek el tudják dönteni azt, hogy az LCP mátrixára fennáll-e egy korlátozó feltétel. Ezáltal általános LCP-eket tudunk kezelni. Egy újabb paradigma a hagyományos LCP kiterjesztéseként a súlyozott feladatot vezeti be. Ezekre vonatkozó algoritmusokat is tanulmányozunk. Projektvezető: Darvay Zsolt egyetemi adjunktus.

9. Agrártudományi kutatások

9.1. A tápanyagellátás hatása a gyepfelületek fajösszetételére és fitomassza-termelésére Románia területalapjának egyötöde (4,8 millió hektár) kaszálással, illetve legeltetéssel hasznosított gyepfelület, amelyre sajnos általánosan jellemző a leromlottság, az alacsony termés-hozam és a nem okszerű használat. Ennek fő okai a szakszerűtlen gyepgazdálkodás, az extenzív használat, valamint az alul- és túllegeltetés. Kutatásunkkal a tápanyagellátás tekintetében szeretnénk olyan gyepgazdálkodási javaslatokat megfogalmazni, amelyekkel ez a természeti adottság hatékonyan és fenntarthatóan kihasználódhat. Projektvezető: Nyárádi Imre-István.

C) Az Orvos- és Gyógyszerésztudományi Osztály kutatási projektjei

1. Fenofibrinsav-tartalmú, nanoszálás szerkezetű gyógyszerhordozó rendszer előállítása elektrosztatikus szálképzéssel. Jelen kutatási projekt célja, egy fenofibrinsav-tartalmú, nanoszálás szerkezetű, innovatív gyógyszerhordozó rendszer előállítása, elektrosztatikus szálképzés segítségével. Reményeink szerint az előállított, aktív metabolitot tartalmazó, új gyógyszerforma számos előnnyel rendelkezne a piacon levő pro-drug fenofibráttal összehasonlítva, ezáltal növelve a beteg-együttműködést (compliance). Projektvezető: Sipos Emese.

2. Feniraminszármazékok enantioszelektív ciklodextrin komplexációjának vizsgálata. Királis feniraminszármazékok komplexációját vizsgálnánk kapilláris elektroforézissel. Célunk tanulmányozni a feniraminok enantiomerjeinek ciklodextrinek által történő királis felismerésének a háttérben fellelhető mechanizmusokat. Így lehetőség nyílik az enantiomerelválasztáshoz vezető folyamatok feltárására. Ezáltal a még most is próba-szerencse-alapon működő királis

elválasztások módszerfejlesztése racionálisan tervezhetővé válna. Projektvezető: Szabó Zoltán-István.

A kutatóintézet belső munkatársainak megjelent, illetve előkészületben levő kötetei:

- Erdélyi okmánytár. V. 1373–1389. (Jakó Zsigmond kéziratát szerkesztette és kiegészítette Hegyi Géza és W. Kovács András);
- A kolozsmonostori konvent fejedelemségkori jegyzőkönyvei II. (1591–1602) (Bogdándi Zsolt);
- Az erdélyi káptalan jegyzőkönyvei 1613–1618. (Erdélyi Történelmi Adatok VIII. 3.) (Gálfi Emőke);
- Gálfi Emőke: Gyulafehérvár és uradalma a 16. század második felében (Erdélyi Tudományos Füzetek)
- Az erdélyi fejedelmek királyi könyvei. II. 1606–1608. (Erdélyi Történelmi Adatok VII. 4–5.) VII/4., Bocskai István királyi könyve 1606; VII/5. Rákóczi Zsigmond királyi könyve 1607–1608. (Fejér Tamás, Szász Anikó, Pakó László);
- Az erdélyi fejedelmek királyi könyvei. III. 1608–1610. (Erdélyi Történelmi Adatok VII. 6.) Báthory Gábor királyi könyvei 1608–1610. (Fejér Tamás, Szász Anikó, Pakó László);
- Bűnüldözés és vagyongyarapítás. A jogügyigazgatók intézménye és számadásai a kora újkori Kolozsváron (1584–1660) (Pakó László);
- Erdélyi Magyar Helynévtár I. Aranyos vidékének helynevei. (András Zselyke, Tamás Csilla);
- Aranka György levelezése (Biró Annamária).

A belső munkatársak eddigi, illetve várható eredményei

2020-ban belső tudományos munkatársaink összesen 31 tanulmányt, 1 könyvet, 5 recenziót, 1 kritikát, 1 cikket jelentettek meg, 11 előadást tartottak, 9 tudományos kiadványt szerkesztettek, 10 kiadványt korrektúráztak, 8 tudományos rendezvényt szerveztek, 22 tudományos rendezvényen vettek részt, illetve azt is érdemes kiemelni, hogy 7 kutató végez oktatói tevékenységet a BBTE különböző intézetei keretében (előadás+szeminárium), illetve tagjai államvizsga, magiszteri vagy doktori bizottságoknak.

Az EME Kutatóintézete és a Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézete szervezésében került sor október 2-án a *Hivatalnok értelmiség a kora újkori Erdélyben és a Magyar Királyságban IV.* című online konferenciára, ahol Bogdándi Zsolt, Fejér Tamás, Gálfi Emőke előadást is tartottak.

Szintén a kutatóintézet volt a szervezője a decemberi koraújkor-történeti előadásnak és könyvbemutatónak, melynek keretében Kovács András művészettörténész, intézetigazgató tartott előadást *Bethlen Gábor fejedelem újonnan előkerült címerköve Fogarasban. Internetes bejegyzések margójára* címmel, illetve Oborni Teréz, a BTK Történettudományi Intézetének tudományos főmunkatársa bemutatta a *Hivatalnok értelmiség a kora újkori Erdélyben és a Magyar Királyságban* (EME–BTK TTI, Kolozsvár–Budapest, 2020) című kiadványt.

A kutatóintézet egyes munkatársainak tevékenységét az MTA Bolyai János Kutatási Ösztöndíja is segíti, kutatásaik az EME intézményes keretein belül folytak. Ezek a projektek az MTA és az EME termékeny együttműködésének az eredményei. Az elmúlt időszakban belső munkatársaink közül hatan (Biró Annamária, Bogdándi Zsolt, Fejér Tamás, Gálfi Emőke, Pakó László, Szász Anikó) részesültek az említett posztdoktori ösztöndíjban.

Július 24-én elhunyt Vremir Mátyás, neves paleontológus kutatónk, az EME Kutatóintézetének gróf Mikó Imre-emléklappal kitüntetett munkatársa, akinek halála nemcsak a magyar, hanem a nemzetközi tudományos közösség számára is nagy veszteség.⁵⁸ A róla készült írás itt olvasható: <https://eda.eme.ro/handle/10598/32196>.⁵⁹

A külső munkatársak kutatási eredményei

Az EME 2020-ban a *Regionális Tudásközpont* projekt keretében összesen 13 kutatócsoport pályázatát, munkáját támogatta. A 13 kutatási projektben összesen 50 kutató (egyetemi oktató és egyetemi hallgató, illetve doktorandusz vett részt).

Külső munkatársaink az elmúlt év során a matematika, informatika, archeometria, régészet, anyagtudományok, gépészmérnöki tudományok, közgazdaságtan, gyógyszerészet, fizika-kémia, marketing, irodalom- és színháztudomány, gazdaságföldrajz, turizmus, műszaki tudományok, környezettudomány, agrártudományok és történelem területén végeztek eredményes kutatómunkát.

Darvay Zsolt kutatócsoportja súlyozott és általános lineáris komplementaritási feladatok elemzését végezte. Valós hengeres evolvens hajtások működésének vizsgálatával foglalkozott a Máté Márton irányította kutatócsoport. A terciér szektor teljesítményének elemzésével foglalkozik Alt Mónika-Anetta csoportja, különös hangsúlyt fektetve a tudásalapú gazdaságra, az úgynevezett kvaterner szektorra, Erdélyben. A Sipos Emese irányítása alatt dolgozó kutatócsoport egy fenofibrinsav-tartalmú, nanoszálás szerkezetű, innovatív gyógyszerhordozó rendszer előállításán dolgozik, elektrosztatikus szálképzés segítségével. Szabó Zoltán-István csoportja a feniraminok enantiomerjeinek ciklodextrinek által történő királis felismerésének hátterében fellelhető mechanizmusokat vizsgálja. A Săplăcan Zsuzsa által vezetett kutatócsoport azt vizsgálja az e-jobs.ro álláshirdetések tükrében, hogy miként alakult a járvány hatására a marketinges munkaerőpiac az erdélyi régióban 2020 második negyedévében. Összehasonlító dráma- és színháztudományi kutatásokat végzett az Egyed Emese által irányított kutatócsoport. A Talpas János irányítása alatt dolgozó kutatócsoport az Érmellék turisztikai lehetőségeit vizsgálta, főként a borturizmusra koncentrálva, de rávilágítva minden olyan vonzóra, amely a térségben található. Gergely Attila és munkatársai polivinilidén-fluorid (PVDF)-szálak szerkezetek létrehozásán dolgoznak elektrosztatikus szálképzés-eljárással. Csavdári Alexandra kutatócsoportja biocid vegyületek vizes oldatból történő adszorpció általi eltávolítását tanulmányozta. A Nyárádi Imre-István irányította projekt keretében olyan gyepgazdálkodási javaslatok kidolgozását célozták meg, amelyekkel ez a természeti adottság hatékonyan és fenntarthatóan kihasználható. Simon Zsolt projektjében a marosvásárhelyi református egyház kb. 200 levélnyi, kora újkori számadásainak átírására és a forráskiadvány elé szánt rövid bevezető megírására került sor. Veress Erzsébet csoportja a római Dacia keleti határán (limes) található lelőhelyeken (Mikháza, Marosvécs, Felsőrépa) előkerült vassalakminták makroszkópos és optikai mikroszkópos (OM) jellemzőit vizsgálta, illetve a minták FTIR-spektroszkópiai vizsgálatának eddig nyert eredményeit elemezte. Sajnos 2020. november 10-én elhunyt Veress Erzsébet vegyész, külső tudományos munkatárs, az archeometria kutatócsoport vezetője, aki hosszú éveken keresztül aktívan

⁵⁸ <https://www.eme.ro/ro/web/guest/hir/-/tartalom/elhunyt-vremir-matyas-paleontologus-az-eme-tudomanyos-munkatarsa-253801>

⁵⁹ Bitay Enikő: *Búcsú egy igaz felfedező kutatótól. In memoriam Vremir Mátyás (1970–2020)* In: Erdélyi Múzeum 82. kötet 3. füzet, 2020. EME, Kolozsvár, 147–150.

vett részt Egyesületünk tudományszervező, kutatási és tudományterjesztési tevékenységeiben.⁶⁰ A róla szóló megemlékezés itt olvasható: <https://eda.eme.ro/handle/10598/32475>.⁶¹

A felsorolt kutatások eredményeit a 2020/21-es év során 20 (8+12) tudományos konferencián ismertették, illetve tervezik ismertetni. Létrejött, illetve előkészülőben van 24 tudományos publikáció (2 IF-os), 1 könyv, illetve 7 szakdolgozat, segédlet, tudomány-népszerűsítő és egyéb publikáció (közlemény). Ezenkívül a múlt évben csatlakozó Szabó T. Csaba kutatása eredményét is megemlítjük, aki Bodor András hagyatékát dolgozta fel. A digitalizált hagyaték az Erdélyi digitális adattárba lett feltöltve, illetve 2020-ban megjelent egy kötete is.⁶²

Külön említésre méltó, hogy a külső programok esetében a tudományművelés oktatóműhelyeiről is beszélhetünk, hiszen a kutatások egyetemi oktatók irányítása mellett, de fiatal kutatók bevonásával folytat/folytak, elősegítve ezzel az egyetemi kutatómunkát egyfelől, a szakosztályi kutatómunkát másfelől. Ez a fajta együttműködés tulajdonképpen az EME-t egykor létrehívó szándék egyik fontos elemének beteljesítése is.

A külső kutatási megbízások meghatározott időre szólnak. Az időközben lezárult kutatási programok rövid beszámolóit megtekinthetők az EME honlapján. Kutatási tevékenységet az egyes szakosztályok keretében is végeztek, ezekről a szakosztályi beszámolóiban tájékozódhatunk.

Az intézetünkben folyó kutatómunkát más tudományos műhelyekkel és intézményekkel kötött együttműködési megállapodások is elősegítik, hiszen gyakran a partnerintézetek gondozzák a kutatót és feldolgozásra váró iratokat, jegyzőkönyveket, levéltári forrásokat. Ezek az együttműködések, kapcsolatok nyomon követhetők a közös kiadványokban, rendezvényekben, szakmai fórumokon is.

Kutatási programjaink támogatói voltak a múlt évben: a Magyar Miniszterelnökség (a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt.), a Magyar Tudományos Akadémia, az MTA Domus szülőföldi és magyarországi ösztöndíjpályázat, a Nemzeti Kulturális Alap, a Budapesti Műszaki Egyetem, az EME Orvos- és Gyógyszerésztudományi Szakosztálya, az EME Műszaki Tudományok Szakosztálya.

II. Tudományos könyvtár és adattár működtetése, fejlesztése.

Információs és Dokumentációs Központ

A **Rhédey-házban** levő központi könyvtárunk állományát lexikonok, szótárak, bibliográfiák, repertóriumok, magyar nyelv- és irodalomtudomány, társadalomtudományok, természettudományok, műszaki tudományok, valamint szakfolyóiratok gyűjteményei alkotják. Itt található Kolozsvár egyik legteljesebb kódexhasonmás kiadás-gyűjteménye is. CD- és DVD-gyűjteményünk az oktatást szolgáló anyagokból állnak (repertóriumok, adatbázisok, szótárak,

⁶⁰ <https://www.eme.ro/ro/web/guest/hit/-/tartalom/elhunyt-veress-erzsebet-vegyesz-az-eme-kulso-tudomanyos-munkatarsa-az-eme-tiszteleti-tagja-273523>

⁶¹ Bitay Enikő: *In memoriam Veress Erzsébet 1949. március 8. – 2020. november 10.* In: Erdélyi Múzeum 82. kötet 4. füzet, 2020. EME, Kolozsvár, 151–153.

⁶² Csaba Szabó, *András Bodor and the History of Classical Studies in Transylvania in the 20th century*, Archaeopress Ltd, Archaeological lives series, Oxford, 2020. <http://archaeopress.com/ArchaeopressShop/Public/displayProductDetail.asp?id=%7BB9D43763-F5B2-49DD-9982-3024A6685BCE%7D>

térképek és egyéb segédeszközök), ezeket az olvasóteremben lévő, az olvasók számára fölállított számítógépeken lehet elérni. Ugyancsak ide kerülnek kurrens folyóirataink, amelyeknek egy részét – összegyűjtve az egy évben megjelent számokat – továbbküldjük könyvtárainkba.

Március közepétől, a szükségállapot teljes ideje alatt, a fertőzésveszély megelőzése, elkerülése végett az EME könyvtárai zárva tartottak, könyvtárosaink otthon végezték munkájukat. Az azt követő időszakban, május közepétől október végéig könyvtári szolgálat működött a Rhédey-, valamint a Jordáky-házban, szigorú higiéniai előírások betartásával. Az olvasóterem használata, a kölcsönzés előzetes telefonos vagy elektronikus egyeztetés alapján volt lehetséges.

A titkárság segítségével tagtársainkat folyamatosan értesítettük honlapunkon, hírlevélben a koronavírus-járvány ideje alatt szabadon hozzáférhető adatbázisok, szolgáltatások elérhetőségéről.

Október végétől az év végéig, a megbetegedések számának növekedésével, újból szüneteltettük a könyvtári fogadóprogramot, feladatainkat otthon végeztük.

Az elmúlt év során igyekeztünk a felsőoktatást is segíteni azzal, hogy az állományunkban levő kötelező szakirodalmat kölcsönadtuk a kolozsvári Lucian Blaga Központi Egyetemi Könyvtár munkatársainak digitalizálás céljából.

Központi könyvtárunkat 2020-ban 140 regisztrált olvasó használta.

A korlátozások miatt 2020-ban a könyves szakma rendezvényei, a könyvvásárok elmaradtak, ill. online térbe költöztek, így a lezárások után kiadványainkkal csak augusztusban, a Kolozsvári Magyar Napok rendezvénysorozaton vehettünk részt.

Gyűjteménykezelés és -fejlesztés

Az elmúlt év során 154 könyvet és folyóiratot vettünk leltárba központi könyvtárunkban, melyek adományok, hagyatékok, cserekapcsolatok, valamint vásárlás által kerültek az EME tulajdonába. Az otthoni munkavégzés egyik feladata volt a régi, kézzel írott leltárkönyvek elektronikus formába való átírásának folytatása, mely feladat során 520 tétel bevezetésére, az adatok ellenőrzésére és a könyv raktári jelzetének a leltárban való jelölésére került sor.

Központi könyvtárunk látja el az EME kiadványainak terjesztésével járó feladatokat is (árusítás, forgalmazás, raktározás stb.), a tiszteletpéldányok és az előfizetett kiadványok kiosztását, a bel- és külföldi cserekapcsolatok lebonyolítását és a köteles példányok elküldését.

A 2020-as év korlátozásai megnehezítették a cserekiadványok, tiszteletpéldányok eljuttatását is a megfelelő intézményekhez, magánszemélyekhez. Így az elmúlt év folyamán az Erdélyi Múzeum-Egyesület kiadványaiból 932 kötetet ajándékoztunk vagy adtunk át tiszteletpéldányként különböző intézményeknek, iskoláknak és vendég előadóknak, valamint a szerzőknek. Cserepartnereinknek 336 kiadványt postáztunk, adtunk át személyesen vagy megbízott személy által. Ebben az évben 26 személy fizetett elő az Erdélyi Múzeum folyóiraatra, melynek első három számát átvehették postai küldeményként vagy székházunkban személyesen.

Legfontosabb cserepartnereink: Román Nemzeti Könyvtár (Bukarest), Sapientia EMTE, Lucian Blaga Központi Egyetemi Könyvtár (Kolozsvár), Octavian Goga Megyei Könyvtár (Kolozsvár), Eugen Todoran Központi Egyetemi Könyvtár (Temesvár), Mihai Eminescu Központi Egyetemi Könyvtár (Jászváros), Román Tudományos Akadémia Kolozsvári Könyvtára, Román Akadémia George Barițiu Történettudományi Intézete (Kolozsvár), Bolyai Társaság, Jakabffy Elemér Alapítvány, Kriza János Néprajzi Társaság, Csíki Székely

Múzeum, Haáz Rezső Múzeum (Székelyudvarhely), Incze László Céhtörténeti Múzeum (Kézdivásárhely), Nemzeti Kisebbségkutató Intézet (Kolozsvár), Polis Könyvkiadó, Székely Nemzeti Múzeum (Sepsiszentgyörgy), Maros Megyei Múzeum (Marosvásárhely), Minerva Művelődési Egyesület (Kolozsvár), Teleki Téka Alapítvány, Fekete Templom Levéltára (Brassó), Genersich Antal Alapítvány, Protestáns Teológiai Intézet (Kolozsvár), Romániai Magyar Pedagógusok Szövetsége, Szabó T. Attila Nyelvi Intézet (Kolozsvár), Szatmár Megyei Múzeum, a Partiumi és Bánsági Műemlékvédő és Emlékhely Társaság (Nagyvárad), Arbeitskreis für Siebenbürgische Landeskunde, Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület, Komp-Press Kiadó, Országos Széchényi Könyvtár, Magyar Mezőgazdasági Múzeum, a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára, a Magyar Tudományos Akadémia Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézete, Magyar Országos Levéltár, Magyar Nemzeti Múzeum, Magyar Néprajzi Társaság, Debreceni Egyetem Könyvtára, ELTE Egyetemi Könyvtár, ELTE BTK Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézet Könyvtára, ELTE Magyar Nyelvtörténeti, Szociolingvisztikai, Dialektológiai Tanszék, Hadtörténeti Intézet és Múzeum, Szegedi Tudományegyetem Könyvtára, a Szegedi Középkorász Műhely, Magyarország Főkonzulátusa (Kolozsvár), METEM, Pro Hungaris Alapítvány, Jósa András Múzeum (Nyíregyháza), Szabadtéri Néprajzi Múzeum (Szentendre), GWZO Leipzig, Münchener Magyar Intézet, Südost-Institut (Regensburg), II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Savaria Megyei Hatókörű Városi Múzeum, stb.

Magánszemélyek is adományoztak könyvtárunknak: Aniszi Kálmán, Benkő Levente, Biró Annamária, Bitay Enikő, Boka László, Boldizsár Zeyk Imre, Egyed Ákos, Gaal György, Gyéresi Árpád, Hencz Hilda, Kicsi György, Kovács Kiss Gyöngy, Mózes Huba, P. Kovács Klára, Rosivall László, Tuka László, Vekov Károly. Az adományokat ezúton is köszönjük.

A Jordáky-könyvtár vezetését 2020. február végétől András Zselyke vette át, azonban sajnálatos módon, március 11-én a koronavírus-járvány és az egyetemek online üzemmódra áttérésének okán a könyvtár tevékenységét is korlátoztuk, és ez az állapot továbbra is fennáll. Ebben az időszakban csak rendkívüli kéréseknek eleget téve nyitottuk meg a könyvtár kapuját, meghatározott időszakra. E különleges helyzetből következően, hogy a könyvtár látogatottsága drasztikusan csökkent, 158 olvasó írta alá januártól a jelenléti naplót. Ebben a rövid időszakban is főként történészhallgatók és szintén történész magiszteri hallgatók látogatták könyvtárunkat.

Nyitvatartásának három hete alatt körülbelül 20 új kötettel gazdagodott a Jordáky-könyvtár állománya, amelyek bevezetésre kerültek az EME-könyvtárak online katalógusába.

A Lakatos utcai ingatlanban levő könyvtárban és kézirattárban változatlanul nagy gondot okoz a gyarapodó anyag raktározása. Az újabban beérkezett könyvadományokat részben már sikerült elhelyezni, és a kutatók rendelkezésére bocsátani. Erre azért is adódott lehetőség, mert a Szegedi Egyetemi Könyvtár adományaként 2019 végén érkezett, Mohács előtti oklevélmásolatokat és mikrofilmeket a pincében helyeztük el, a könyvtári duplum példányokkal együtt.

A katalógusban még nem szereplő anyag bevezetését doktorandusz kollégánk, Izsán Csaba végezte, és ő segédkezett a kézirattári anyag rendezésénél is.

A helyszüke az egyre bővülő kutatói forgalomnak örvendő kézirattári gyűjtemény fejlesztését is akadályozza. A Nemzeti Kulturális Alap támogatásával beszerzett raktári állványzat teljesen megtelt, így a továbbiakban csak kisebb hagyatékok/letételek elhelyezése lehetséges.

Az elmúlt időszakban gyűjteményünk kisszámú, de értékes adományok révén gyarapodott. Palocsay Kata adományából a Fazakas család egydoboznyi terjedelmű, kéziratos hagyatéka,

Dávid Gyula révén pedig Palczer Károly középiskolai tanár, 56-os elítélt iratanyaga került gyűjteményünkbe. Az adományokat köszönjük.

Könyvtárainkban 2020-ban az Innovációs és Technológiai Minisztérium (ITM) égisze alatt működő Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal (NKFIH) támogatásával több fizetési adatbázis is elérhető volt. Az Akadémiai Kiadó által működtetett honlapok közül a MeRSZ (Akadémiai Kiadó) (<https://mersz.hu/>) és az Akadémiai Kiadó Szótárai (<https://www.szotar.net/>) voltak elérhetőek. A Szaktárs portál (<https://www.szaktars.hu/>) keretében az Attraktor Kiadó, a Balassi Kiadó, a Gondolat Kiadó, Kortárs Kiadó, a Kronosz Kiadó, L'Harmattan Digitális Adatbázis, Mentor Kiadó, Napvilág Kiadó, Osiris Kiadó kiadványaihoz lehetett hozzáférni. Ezenkívül elérhető volt a Tinta Kiadó SzóTudásTár (<https://szotudastar.hu/>), a Szaktudás Kiadó (<https://www.szaktars.hu/szaktudas/>), a Typotex Interkönyv (<https://edu.interkonyv.hu/>), illetve a Kossuth Kiadó (https://zeusz.kossuth.hu/_index_.html) adatbázisa. 2020 augusztusától az év végéig a Nemzeti Kulturális Alap és a Petőfi Irodalmi Múzeum Digitális Bölcsészeti Központja támogatásának köszönhetően az Arcanum Digitális Tudománytár (<https://adtplus.arcanum.hu>) is szabadon hozzáférhető volt.

III. Az Erdélyi digitális adattár és az EME elektronikus könyvtárának működése és fejlesztése

Az Erdélyi digitális adattár (EDA)

Az EME digitális szolgáltatása az évek során több fejlesztésen ment keresztül, kezdetben az EME statikus portálán, majd 2005-től az EME dinamikus honlapján folyamatosan jelentek meg a digitalizált tartalmak azt követően, hogy szervezetté váltak a digitalizálási munkálatok. A digitális tartalmak sokszínűségére való igény hívta életre 2009-ben, az EME megalakulásának 150. ünnepi évében, az első gyűjteményes repozitóriumunkat, DSpace-rendszerben kiépítve, az *EME adattára* néven. A digitalizált anyagok számának gyors növekedése vetette föl a gyűjtőrepozitórium-szolgáltatás fejlesztését, melyet az EME 2011-ben *Erdélyi digitális adattár* néven alakított ki, és azóta is folyamatosan bővít és fejleszt. A repozitórium nyílt hozzáférést biztosít a feltöltött anyagokhoz, így egyrészt lehetőséget nyújt a tudományos munkák szélesebb körben való terjesztésére, másrészt segíti, megkönnyíti a kutatók dokumentációs munkáját. Emellett az EDA a feltöltött anyagok biztonságos megőrzését is lehetővé teszi. A digitalizálási programok által igyekszünk online hozzáférhetővé tenni mind az erdélyi tudományos örökséget, gyűjteményeket, régi kiadványainkat, mind a legfrissebb szakirodalmat, kutatási eredményeket és az egyesületi rendezvények dokumentumait.

2019-ben a Magyar Tudományos Művek Tára Repozitóriumminősítő Szakbizottsága az Erdélyi digitális adattárat minősített repozitóriumnak értékelte.

2020-ban a DSpace felülete jelentős fejlesztésen ment át, 2021-ben várható a 7. verzió megjelenése. Mint ismeretes, a DSpace nyílt forráskódú rendszer szabadon fejleszthető, ebben a fejlesztésben intézményünk is részt vállalt az elmúlt évben, segítve az új verzió mielőbbi megjelenését.

Az EDA jelenleg kilenc egységből (tárból) áll, melyek folyamatosan bővülnek, tavaly a következő tételekkel gazdagodott:

Az Erdélyi Múzeum folyóiratnak az alábbi kötetei kerültek be az elmúlt évben az EDA-ba: az 1895., 1910/6., illetve az 1911–2020 közötti kötetek (s az ezekben lévő tanulmányok külön

is). A folyóirat összes digitalizált kötetét sikerült metaadatokkal is ellátni. Folytatódott az Erdélyi magyar szótörténeti tár VI. kötetének feltöltése (1–200 old.). Az Erdélyi Tudományos Füzetek sorozat következő köteteivel gyarapodott adattárunk: 285. Murádin Jenő: *Fegyverek és műzsák: Erdély művészete az első világháború idején*; 286. Dáné Veronka: „*Mennyi jobbágya és mennyi portiója*” *Torda vármegye birtokos társadalma a 17. század első felében*. Az eddig megjelent ETF-eket sikerült metaadatokkal is ellátni (a tanulmánykötetek esetében a tanulmányokat is egyenként). Az Emberek és Kontextusok sorozat 14., Miklós Alpár: *Idegen utazók Erdély és Máramaros sóbányáiban* (18–19. század) kötete is bekerült az adattárba. Az Acta Materialia Transylvanica folyóirat 2020/1. és 2020/2. füzetei váltak elérhetővé magyar és angol nyelven is. A Műszaki Tudományos Közlemények 12. (teljes kötet+10 tanulmány) és 13. (teljes kötet+33 tanulmány) kötete is hozzáférhető az EDA-ban.

Ezenkívül 9 önálló kötet is felkerült az EDA-ba: Cicero, Marcus Tullius (ford., sajtó alá rend. Pap Levente): *Piso ellen*; Péntek János: *Történesek a nyelvben a keleti végeken II.*; Gidó Attila: *Két évtized: a kolozsvári zsidóság a két világháború között*; Dáné Veronka, Lupescuné Makó Mária, Sipos Gábor (szerk.): *Testimonio litterarum: Tanulmányok Jakó Zsigmond tiszteletére*; Cseke Péter (szerk.): *Eke és toll. Dr. Nagy Miklós emlékezete*; Bányai Éva: *Fordulat-próza. Átmenetnarratívák a kortárs magyar irodalomban*; Pápai Páriz Ferenc (sajtó alá rendezte: Rác Emese): *A gyulafehérvár–nagyenyedi Bethlen-kollégium alapítása és története*; Péter H. Mária: *Gyógyszerészképzés a Ferenc József Tudományegyetemen 1872–1919 között*; Hermann Gusztáv Mihály, Orbán Zsolt: *Csillagösvény és göröngyös út*.

A Műszaki Tudományos Közleménynek két kötete került be az adattárba: az MTK 12. kötete (a benne lévő 10 tanulmány külön is), és az MTK 13. kötete (33 tanulmány külön is). A Műszaki Tudományos Füzetek közül a következő kötetek váltak elérhetővé: 11., Bitay Enikő: *Anyagtudományi laboratórium 1. kötet: Tulajdonságminősítő vizsgálatok*; 14., Papp István: *Mechanizmusok optimális kiegyensúlyozásának elmélete*. A Tudomány- és Technikatörténeti Füzetek 13. kötete: Jancsó Árpád: *A temesvári lóvasút története 1869–1899* érhető el az EDA-ban. A Letöltés sorozatból a következő két kötet vált elérhetővé az adattárban: Kálai Sándor (szerk.): *Médiakultúra Közép-Kelet-Európában*; Kassay Réka: *Barbie vagy Star Wars? Mesehős-reprezentációk iskolás gyermekek életében*.

Ezenkívül a Tánczos Vilmos és Peti Lehel szerkesztette *Mágia, ima, misztika. Tanulmányok a népi vallásoságról* c. tanulmánykötet is bekerült adattárunkba. A Certamen sorozatunk V. kötete is elérhetővé vált (Egyed Emese, Fejér Tamás (szerk.): Certamen V. Előadások a Magyar Tudomány Napján az Erdélyi Múzeum-Egyesület I. Szakosztályában), illetve a Kölesériana sorozatunk két kötete: 2. Köleséri Sámuel, (szerk. Font Zsuzsa): *Erdély aranybányászata*; 3. Balázs Mihály, Font Zsuzsa, Kovács András (szerk.): *Köleséri Sámuel és az európai korai felvilágosodás*.

A Tudóstárban Bodor András hagyatékát bővítettük: 15 portrét, 42 képet és 37 munkáját sikerült feltölteni az elmúlt évben. Továbbá felkerült Imreh István, Engel József és Kabán Annamária hagyatéka is.

A felsoroltak mellett néhány konferencia plakátja is elérhetővé vált online: 30 éves az EME Műszaki Tudományok Szakosztálya előadásainak plakátjai (10 plakát), a XXI. Műszaki Tudományok Ülésszak előadásainak plakátjai (4 plakát) és a *VII. erdélyi magyar vendéglátás és turizmus konferencia* plakátja.

A 2020-ban megtartott előadások, konferenciák, szakképzések is hozzáférhetők online: A műszaki tudományosságért – 30 éves az EME Műszaki Tudományok Szakosztálya (4 pdf-et tartalmaz).

A következő programfüzetek is elérhetők az EDA-ban:

- 2019 – XX. Műszaki Tudományos Ülésszak-programfüzet
- 2020 – A XXV. Fial Műszakiak Tudományok Ülésszaka programja
- 2020 – XII. Műszaki Tudományos Ülésszak-programfüzet
- 2020 – VII. erdélyi magyar vendéglátás és turizmus konferencia programja

Az EDA-ban elérhető a Főtitkári jelentés az Erdélyi Múzeum-Egyesület 2019. évi munkájáról.

Az EME Műszaki Tudományok Szakosztályának tára is bővült a következőkkel: 2020.01.23 – 30 éves az EME Műszaki Tudományok Szakosztálya; XXIV. Fial Műszakiak Tudományos Ülésszaka – 2019. 03. 28 – 39; XVIII. Technikatörténeti alkotótábor – Csernakeresztúron, 2019. 08. 26 – 29; VII. magyar műszakis ballagás – 2019. 06. 11; XX. Műszaki Tudományos Ülésszak – 2019. 11. 23; XXI. Műszaki Tudományos Ülésszak – 2020. 11. 21.

Az emlékkönyvek közül a következőket sikerült digitalizálnunk és metaadatokkal is ellátunk:

- Benő Attila, T. Szabó Csilla (szerk.): *Az ember és a nyelv - térben és időben*;
- Péntek János, Czégényi Dóra (szerk.): *Emlékkönyv Márton Gyula születésének centenáriumára*
- Sipos Gábor (szerk.): *Emlékkönyv Benkő Samu születésének nyolcvanadik évfordulójára*
- Dáné Tibor Kálmán, Egyed Ákos, Sipos Gábor, Wolf Rudolf (szerk.): *Kolozsvár 1000 éve*
- Pál-Antal Sándor, Sipos Gábor, W. Kovács András, Wolf Rudolf (szerk.): *Emlékkönyv Kiss András születésének nyolcvanadik évfordulójára.*

A 2020-as év végére az adattár **23 700** tételre gyarapodott. Elérhetősége: <https://eda.eme.ro/>.

Az EME elektronikus könyvtára

Az EME, kiadványai által, az új tudományos eredményeket hivatott közreadni, s a magyar szakmai nyelvet is ápolni. Magyar nyelvű kiadványaink nehezen jutnak el a nemzetközi vérkeringésbe, ezeket az EDA-ban s más adattárakban is igyekszünk közzétenni (pl. CEOOL, REAL, MTMT), népszerűsíteni. Ugyanakkor szükségesnek mutatkozott az is, hogy egyedi azonosítóval (DOI)⁶³ lássuk el egyes kiadványainkat és a folyóiratainkban közölt tanulmányokat, mivel ezáltal könnyen bekerülhetnek a nemzetközi metaadattárházakba.

Az EME elektronikus könyvtárát 2018-ban hoztuk létre az elektronikus egyedi azonosítóval (DOI) ellátott dokumentumok bevezetése/elhelyezése érdekében. Ez az egyszerű, saját fejlesztésű tár – ahol azon kiadványaink kaptak helyet, melyekhez elektronikus dokumentumazonosítót (DOI-számot) rendeltünk – a kitűzött célnak megfelel, illetve hasznosnak bizonyul. Eképpen az EME kiadványai megjelennek a nemzetközi adatbázisokban is, azonosítójuk révén hivatkozhatóak, s ismertebbé és könnyebben hozzáférhetővé válnak a szakmai közönség körében is.

2019-ben öt, az EME által kiadott sorozat (Erdélyi Tudományos Füzetek, Fial Műszakiak Tudományos Ülésszaka, Műszaki Tudományos Közlemények, Műszaki Tudományos Füzetek,

⁶³ A DOI (Digital Object Identifier)-szám egy olyan jelzés, amely elektronikus dokumentumok azonosítását teszi lehetővé digitális hálózatokban. Más azonosítórendszerekkel ellentétben, a DOI nincs helyhez kötve, és nem függ attól, hogy az adott dokumentum pillanatnyilag hol található, mert magát a dokumentumot azonosítja, és nem a helyet, így mindig hozzárendeli a dokumentumhoz az éppen aktuális elérhetőséget.

Tudomány- és Technikatörténeti Füzetek), illetve az azokban megjelenő írások mindegyike külön online DOI-számot kapott, ezáltal az egyes sorozatok visszamenőleg is DOI-számmal lettek ellátva. A felsorolt kiadványokat az MTA Könyvtár és Információs Központján keresztül a Crossref adatbázis jegyzi. 2020-ban ezt továbbfejlesztettük, az ETF esetében a teljes sorozatot visszamenőleg is elláttuk DOI-számmal. Ezenkívül folyamatosan bővítettük a már felvitt sorozatok újjannan megjelent tanulmányaival, s újabb sorozatot (*Certamen*) és tanulmányköteteket (*Az erdélyi magyar tudomány történetéből*, *Fejezetek Székelyföld technikatörténetéből*) is bevittünk az elektronikus könyvtárba, ily módon megoldódott az online megjelenő közlemények egyértelmű azonosítása és elérésük hosszú távú biztosítása.

Az EME elektronikus könyvtárában jelenleg az alábbi kiadványok találhatók meg három kategóriában, az ezekhez rendelt egyedi azonosítóval, elérhetőséggel/linkkel.

Sorozatok: *Certamen* 10.51384 (online); Erdélyi Tudományos Füzetek 10.36240 (online): <https://www.eme.ro/publication-hu/etf/etf-main.html>; Fiatal Műszakiak Tudományos Ülésszaka 10.36243 (online): <https://www.eme.ro/publication-hu/fmtu/fmtu-main.html>; Műszaki Tudományos Füzetek: 10.36242 (online): <https://www.eme.ro/publication-hu/mtf/mtf-main.html>; Műszaki Tudományos Közlemények 10.33895 (online): <https://www.eme.ro/publication-hu/mtk/mtk-main.htm>; Tudomány- és Technikatörténeti Füzetek: 10.36241 (online): <https://www.eme.ro/publication-hu/TTF/ttf-main.html>.

Folyóiratok: *Acta Materialia Transylvanica* 10.33923 (online), <https://www.eme.ro/publication-hu/acta-mat/mat-main.htm>. Az Erdélyi Múzeum folyóirat egyedi azonosítóját is lehívtuk 2019-ben: 10.36373 (online), ennek aktiválását csupán az első szám feltöltését követően lehet kérni, ez ideig erre nem volt igény.

Tanulmánykötetek: (<https://www.eme.ro/publication-hu/kotetek/kot-main.html>) egyedi kiadói azonosítóval ellátott kötetek: 10.36337 (online) és a bennük található tanulmányok. Itt található *Az erdélyi magyar tudomány történetéből* (2006), *A romániai magyar tudományosság intézményi keretekben* (2017), *Fejezetek Székelyföld technikatörténetéből* (2019) című kiadványok.

Az eddig összesen 2077 felvitt tételt jelentő, DOI-számmal ellátott dokumentum folyamatosan bekerül az MTMT-be, illetve a REAL-ba is.

Az EME elektronikus könyvtárában itt érhetőek el az eddig feltöltött kiadványok: <https://eme.ro/publication-hu/>, egyeseknek angol nyelvű változatai is vannak, azok pedig itt tekinthetők meg: <https://eme.ro/publication/>.

A DOI-számok egyenkénti elhelyezése az egyes dokumentumok digitális változatára, majd ezek feltöltése az erre a célra kialakított elektronikus könyvtárba komoly, precíz munkát jelentett. Mindezen munkát kollégáink, Szilágyi Júlia, Orosz Bettina és Kisfaludi-Bak Zsombor végezték. A munkafolyamatoknak azonban még nincsen vége, hiszen az egyes tanulmányok és kötetek terjesztéséhez és a szerzők munkájának jegyzéséhez mindezeket az MTMT-ben is elhelyezzük, a szerzőket hozzárendelve, illetve az EDA és a REAL adattárakba is felkerülnek. Az EME mint intézmény is bekerült 2019-ben az MTMT-be. Az EME részéről az MTMT-ben adminisztrációs joggal ellátott, megbízott felelős Kisfaludi-Bak Zsombor kollégánk.

Online rendezvények. A kialakult járványhelyzet miatt az elmúlt évben igyekeztünk a digitális adatok szolgáltatásán kívül az online találkozók lehetőségét is megteremteni (képernyős beszélgetés, könyvbemutató, online felolvasóülés, videókonferencia stb.) *EME-rendezvények online*

platformon címmel.⁶⁴ Miután intézményünket iktattuk a TechSoup ONG szervezeteket tömörítő csoportjába, díjmentesen megkaphattuk a „G Suite Basic”-ot (Google-alapprogramcsomagot), ezáltal lehetővé vált a Google Apps-alkalmazáscsomagok használata, melynek prémium változatát 2020. szeptember 30-ig díjmentesen használhattuk. Mindez lehetővé tette azt, hogy online szobákban (Google Meet) 100-nál több fő vehessen részt egy-egy rendezvényen, illetve az eseményről videófelvétel készülhessen. Miután ez a lehetőség lejárt, újabb előnyös megoldást kerestünk, ezért a Magyar Tudomány Napja Erdélyben rendezvénysorozatra a Zoom videokonferencia-program szolgáltatásait vettük igénybe, illetve vásároltuk meg egy hónapra a 10-es licenccsomagot (business-csomagot). A programmal szerzett pozitív tapasztalatok alapján úgy döntöttünk, hogy a 2021-es évre egy licenct (PRO-csomagot) folyamatosan fenntartunk, melyet szükség esetén bővíthetünk (az egyes rendezvények igényei szerint) akár 500 főre is. Szintén a Magyar Tudomány Napja Erdélyben rendezvényre hoztuk létre az EME YouTube-csatornáját: <https://www.youtube.com/channel/UCK34hY4MXSfJ0m33ayPx1zQ>, ahol az előadások élöben követhetők, illetve felvételeket is közzéteszünk az EME videórendezvényeiről, melyek ily módon azokhoz a személyekhez is eljuthatnak, akik nem vehettek részt egy-egy rendezvényünkön, s utólag szeretnék megtekinteni, vagy esetleg újranezni. Ezúton kérjük az EME tagtársait, hogy regisztráljanak erre a csatornára, melynek, a megfelelő számú regisztrálást követően, egyéni csatorna-URL-címet tudunk igényelni/megadni. A szakosztályoknak és fiókegyesületeknek is megvan a lehetőségük arra, hogy saját YouTube-csatornát nyissanak, egyesek már éltek is ezzel (MTSZ, sepsiszentgyörgyi fiókegyesület).

IV. Tudományos könyv- és folyóirat-kiadás.

Kiadónk, kiadványaink

Az EME kiadója, a kiadványok népszerűsítése, a könyvvásárokon, illetve könyvbemutatókon való részvétel mellett fontosnak tartja az akkreditáció megszerzését, illetve folyamatos fenntartását is. A kiadó rendszeresen megjelenő szakfolyóiratai mellett évente több tudományos kötetet jelentet meg önállóan vagy más kiadókkal, intézményekkel közösen.

Rendszeresen megjelenő szakosztályi kiadványaink közül az Erdélyi Múzeum (Az Erdélyi Múzeum-Egyesület bölcsészettudományi és társadalomtudományi folyóirata) 2020. év 1., 2., 3., 4. füzetet jelent meg (felelős szerkesztő: Kovács Kiss Gyöngy, szakszerkesztők: Kovács András, Tánzos Vilmos, Varga P. Ildikó, Veress Károly). Az Acta Materialia Transylvania (főszerkesztő: Bitay Enikő, lapszámszerkesztő: Dobránszky János) 3. évfolyamának 2020/1., illetve 2020/2. száma jelent meg. Az Orvostudományi Értesítő 93. kötetének első száma jelent meg, a 2020/2-es szám nyomdakész cikkei már elérhetőek, ezenkívül egy különszámát is kiadták a folyóiratnak, amely a XXVII. tudományos diákköri konferencia összefoglalóit tartalmazza.

Az Erdélyi Tudományos Füzetek sorozatnak négy újabb kötete jelent meg 2020-ban: Bogdándi Zsolt, Fejér Tamás, Jakó Klára (szerk.): *Hivatalnok értelmiség a kora újkori Erdélyben és a Magyar Királyságban I.* (ETF 290); Csata Adél: *Benkő József, a historia litteraria művelője: Egy kontextualizáló olvasat* (ETF 291); Vogel Zsuzsa: *Az olvasás útjain, a biográfiától a*

⁶⁴ <https://www.eme.ro/web/guest/hir/-/tartalom/emerenendezvenyek-onlineplatformon-244992>

közköltészetig (ETF 292); Sófalvi Emese: *Zeneoktatás a kolozsvári Muzsikai Conservatoriumban 1819–1869 között* (ETF 293) címmel.

Az Emberek és Kontextusok sorozat két új kötetel gyarapodott: Szakál Anna (sajtó alá rend., bev., jegyz.): *Önfejű unitárius lelkész – innovatív néprajzi gyűjtő* (17. kötet) és Bajkó Árpád: *Halottbúcsúztató versek Erdélyben a 20. század második felében* (18. kötet).

A Letöltés sorozat 10. kötete Hermann Veronika: *Helyettem a nyelv: Identitáspolitikák az irodalomban*, illetve 11. kötete Rácz Éva Mária: *A közszolgálati rádió átalakulása* címmel jelent meg.

A Certamen sorozat hetedik kötete hagyta el a nyomdát 2020-ban: Egyed Emese, Pakó László (szerk.): *Certamen VII. Előadások a Magyar Tudomány Napján az Erdélyi Múzeum-Egyesület I. Szakosztályában*.

Ezenkívül útnak indítottuk legújabb sorozatunkat Erdélyi Magyar Helynévtár címmel, melynek első kötetét T. Szabó Csilla és András Zselyke szerkesztette *Aranyos vidékeinek helynevei* címmel.

A Műszaki Tudományos Közlemények 12. és 13. száma jelent meg: Bitay Enikő, Máté Márton (szerk.): *A XX. Műszaki tudományos ülészek előadásai – Proceedings of the XIXth International Conference of Technical Sciences*; Bitay Enikő (szerk.): *A XXV. Fiaatal Műszakiak Tudományos Ülészek előadásai – Proceedings of the XXVth International Scientific Conference of Young Engineers*.

A Műszaki Tudományos Füzetek sorozat 14., legfrissebb, 2020-ban megjelent kötete Papp István: *Mechanizmusok optimális kiegyensúlyozásának elmélete* című kiadványa.

A Tudomány- és Technikatörténeti Füzetek sorozat két újabb kötetel gyarapodott: Miholcsa Gyula: *Erdély napórái* (TTF 14) és Jancsó Árpád: *A Temesvár–Lippa–Radna helyiérdekű vasút története* (TTF 15) című kötetekkel

Önálló kötetként jelentek meg az alábbiak:

Bogdándi Zsolt, Lupescu Makó Mária (szerk.): *Peregrináció és erudíció: Tanulmányok Tonk Sándor tiszteletére*

Szikszai Mária: *Letűnt világok antropológiája és a megismerhetetlen különös szépsége: Szociális kapcsolatháló és kulturális gyakorlat az írógép korszakában*

Péntek János, Benő Attila; szerkesztette: Kontra Miklós: *A magyar nyelv Romániában (Erdélyben)*

Bilibók Renáta, Biró Annamária, Serestély Zalán (szerk.): *Életeink. Horváth Andor-invokációk*

Szabó Zoltán-István: *Monoklonális antitestek vizsgálata kapillaris elektroforézissel*

Tamás Adél, Bartalis Boróka, Kádár Edit: *Magyar nyelv és irodalom, VII. osztály*

Albu-Balogh Andrea, János Szabolcs, Verók Attila (szerk.): *Az irodalom és a kultúra éltető közege: a lokális és a regionális*

Más kiadókkal közösen megjelentetett kiadványok:

Peti Lehel: *„Krisztus ajándéka van bennünk”* (a Balassi Kiadóval közösen)

Nagy Előd Ernő, Kovács Béla: *Élelmiszerkémia és táplálkozástudomány dióhéjban* (a Studium Kiadóval közösen)

Metz Júlia, Orbán-Kiss Károly, Szilágyi Tibor: *Élettan* (a Studium Kiadóval közösen)

Bárdi Nándor, Kiss Tamás, Éger György: *Magyarok Romániában 1990–2015* (a Kriterion Kiadóval közösen)

Falusi Norbert: *Két nemzet határán* (a Kriterion Kiadóval közösen)

Bodó Julianna (szerk.): *Térség és tudomány* (a T3 INFO Kiadóval közösen)

Bartha Katalin Ágnes (szerk.): *Színház, civil társadalom és politikum. Írások, tanulmányok*
Kötő József emlékére (az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesülettel közösen)

Kiadónk és kiadványaink minősítése (minősítettése)

A Romániai Tudományos Kutatás Országos Tanácsa (CNCS) hosszú szünet után, tavaly, év végén ismét akkreditálta a humán tudományok területén működő kiadókat és folyóiratokat. Kiadónk mindkét megmérettetésen jól szerepelt. A filológia szakterületén A, a történelem és kultúratudományok, illetve film- és médiatudomány területén B kategóriájú minősítést szerzett (http://www.cnsc-nrc.ro/wp-content/uploads/2020/12/categorii.Edituri.Site_CNCS_2020.pdf)

Az Erdélyi Múzeum folyóiratot B kategóriájú tudományos folyóiratként akkreditálták valamennyi szakterületen (filológia, történelem és kultúratudományok, filozófia) (http://www.cnsc-nrc.ro/wp-content/uploads/2020/12/categorii.Reviste.Site_CNCS_2020.pdf?fbclid=IwAR3sIxbllIGRsTsnvOf6ChW1DrKglOd-KAiY4hO5e1Yst_kQq3S5R_B0L2w) .

A Tudományos Kutatás Nemzeti Tanácsa (CNCS) által A és B minősítésüként elfogadott kiadványok az egyetemi tanárok, doktoranduszok és a romániai tudományos életben részt vevő kutatók számára életbevágóak, ugyanis csak ezek alapján lehet az egyetemi életben előléptetéseket elérni és pályázatokat elnyerni.

Kiadványaink népszerűsítése, terjesztése

Fontosnak tartjuk, hogy kiadónk a hagyományos könyvterjesztési stratégiák mellett (könyvterjesztői hálózat, online bolt, könyvtári cserepéldányok) a különböző könyves eseményeken is jelen legyen. Friss kiadványainkat – az EME székházában szervezett bemutatók mellett, melyekbe bevonjuk az egyes tudományterületek szakértőit – igyekszünk más hazai és külföldi intézetek rendezvényeire is eljuttatni, ott is bemutatni. Mindezek mellett részt veszünk a hazai és magyarországi fesztiválokon, könyves eseményeken. Az elmúlt év során sajnos legtöbb könyves rendezvény elmaradt, vagy az online térbe költözött.

2020 januárjában a Műszaki Tudományok Szakosztály közgyűlésének keretében került sor a 2019-ben megjelent, műszaki tudományokat felölelő EME-kiadványok bemutatójára. A Természettudományi Szakosztály januári közgyűlésén Bartók Katalin és Bauer Norbert szerkesztők mutatták be az *Erdély püspöke, tudósa és mecénása – Haynald Lajos* című kötetet. Ugyancsak 2020 januárjában az előző évben megjelent kiadványainkat mutatták be az MTA Könyvtár és Információs Központjában Keszeg Vilmos elnök, Sipos Gábor alelnök, Bitay Enikő főtítkárs és Biró Annamária felelős kiadó.

A Komp-Press Kiadóval közösen adtuk ki 2019-ben Sipos Dávid: *Orgonáknak zengések. A történelmi dési, széki és görgényi református egyházmegyék orgonái* című könyvét, melynek bemutatójára szintén 2020 januárjában került sor.

Augusztusban a Kolozsvári Magyar Napokon került bemutatásra Péntek János és Benő Attila: *A magyar nyelv Romániában (Erdélyben)* című kötete. Október 15-én Gyergyószentmiklóson mutatta be a *Fejezetek a Székelyföld technikátörténetéből* című kötetet Márton László, a könyv szerkesztője. A Magyar Tudomány Napja Erdélyben online rendezvénysorozat keretében az I. szakosztály Nyelvészet-, irodalom-, néprajz- és színháztudományi szekciójában több, frissen megjelent kiadványunkat is bemutatták, megszólaltatva szerzőket, szerkesztőket. Szakál

Annával Keszeg Vilmos beszélgetett az *Önfejű unitárius lelkész – innovatív néprajzi gyűjtő. Ürmösi Sándor (1815-1872) írásos hagyatéka* c. kötetéről. T. Szabó Csillát és András Zselykét Benő Attila kérdezte az általuk szerkesztett *Aranyos vidékének helynevei* c. kötetéről, Csata Adéllal Papp Kinga beszélgetett Benkő József, a *historia litteraria művelője. Egy kontextuálól olvasat c. munkájáról*. A Letöltés sorozat szerkesztője, Keszeg Anna, Hermann Veronikát kérdezte a sorozat legfrissebb kötetéről (*Helyettem a nyelv. Identitáspolitikák az irodalomban*). Az Erdélyi Múzeum 2020/3-as irodalomtudományi számáról Varga P. Ildikó felelős szerkesztő beszélgetett a szerzőkkel. Az I. szakosztály által szervezett tudomány napi rendezvényeket egy közös könyvbemutató zárta, melynek keretében a Certamen sorozat VII. kötetét ismertették a szerzők és a szerkesztők.

December 10-én az EME Kutatóintézete szervezett online könyvbemutatót, ahol a *Hivatalnok értelmiség a kora újkori Erdélyben és a Magyar Királyságban (EME–BTK TTI, Kolozsvár–Budapest, 2020) című kiadványt mutatta be Oborni Teréz, a BTK Történettudományi Intézetének tudományos főmunkatársa.*

Tavaly is kiosztottuk az Év Könyve díjat, melyet az előző (2019-es) évben megjelent kiadványaink közül választott ki egy erre felkért bizottság. A díjazott kiadványok: *Gróf Székely László élete s ez idők alatt lött világi viszontagságainak leírása. 1716–72.* (Bevezető tanulmánnyal és jegyzetekkel közlésezi Fehér Andrea); Maczelka Csaba: *A kora újkori angol utópiák magyar története.*

A szokásos könyvvásárok az elmúlt évben sajnos javarészt elmaradtak, ezért kevés lehetőség volt az olvasókkal, vásárlókkal való találkozásra. Augusztusban a Kolozsvári Magyar Napok alatt szervezett könyvvásáron vettünk részt, ahol promóciós anyagokkal és legfrissebb kiadványainkkal ismerkedhetett meg a közönség. Novemberben jelen voltunk az online térben megszervezett 26. Marosvásárhelyi Nemzetközi Könyvvásáron.

Kiadónk honlapján részletes adatokkal megtekinthetők és megvásárolhatók kiadványaink, melyek feltöltését Papp Kinga végzi. Ezenkívül kiadónk és az EME közösségi oldalán, az EME Instagram-oldalán és a Szabadság napilapban is rendszeresen népszerűsítjük kiadványainkat, megosztjuk a róluk készült ismertetőket.

Kiadványaink közül az Erdélyi Múzeum folyóirat számai az LVIII/2006. évfolyamtól (de folyamatosan bővül a korábbi számokkal is), a Certamen. Előadások a Magyar Tudomány Napján az Erdélyi Múzeum-Egyesület I. Szakosztályában évkönyv kötetei, illetve 2016 óta a Dolgozatok az Erdélyi Múzeum Érem- és Régiségtárából új sorozatának minden kötete elérhető a Central and Eastern European Online Library (CEEOL) nemzetközi adatbázisban [www.ceeol.com]. A tartalmakhoz való hozzáférés ingyenes, a felhasználó részéről csupán egy díjmentes regisztrációra van szükség (a tartalmak feltöltését Pakó László végzi). Az időszakos kiadványaink mellett az adatbázisban elérhetők a Tudomány- és Technikatörténeti Füzetek sorozat darabjai is és az Erdélyi Tudományos Füzetek sorozat több kötete (a tartalmak feltöltését Szilágyi Júlia végzi). Ezenkívül az Erdélyi Múzeum folyóiratot eljuttatjuk az Elektronikus periodika adatbázisba, illetve kiadványaink adatai elérhetők a WorldCat- és a MATARKA-katalógusokban is. Intézményünk 2017-ben szerződést kötött a DeGruyter céggel, majd 2018-ban a Sciendóval (mely az előbbi tudományos művek online terjesztésével foglalkozó részegysége), melynek értelmében 2018-tól az Orvostudományi Értesítő folyóirat, a Műszaki Tudományos Közlemények sorozat és az Acta Materialia Transylvania folyóirat nemzetközi adatbázisokban való terjesztését tesszük lehetővé (DOI-azonosítóval).

Kiadványaink továbbra is megvásárolhatók honlapunkon, székházunkban, illetve a hazai és magyarországi partnerkönyvesboltokban. Itthon, Kolozsvár (Gaudeamus Könyvesbolt, Idea Könyvtér) mellett Baróton (Hunyad Libris SRL), Csíkszeredában (Corvina Könyvesbolt, Gutenberg Könyvesbolt), Marosvásárhelyen (Gutenberg Könyvesbolt, Teleki Téka Alapítvány), Székelyudvarhelyen (Gutenberg Könyvesbolt, Árnika Könyvesbolt) vásárolhatók meg kötetünk. Magyarországon a Penna Bölcsész Könyvesbolt, a Bookline, a Lira Könyv Zrt., a debreceni Partium Ház, illetve az IDEA Könyvtér forgalmazzák kiadványainkat.

Kiadványaink támogatói

Könyveink és folyóirataink megjelenése a magyarországi Nemzeti Kulturális Alap, a Magyar Tudományos Akadémia, Miniszterelnökség Nemzetpolitikai Államtitkárság, a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt., a romániai Communitas Alapítvány, az EME Orvos- és Gyógyszerésztudományi Szakosztálya, az EME Műszaki Tudományok Szakosztálya, az RMDSZ, a MTA BTK Lendület Hosszú reformáció Kelet-Európában (1500–1800) Kutatócsoport, a Magyar Kormány, az Emberi Erőforrások Minisztériuma, az Új Nemzeti Kiválóság Program, Kolozsvár Polgármesteri Hivatala és Városi Tanácsa, az MTA Kolozsvári Akadémiai Bizottság, az Erdélyi Tankönyvtanács, a Partiumi Keresztény Egyetem, a Visit Cluj-The Heart of Transylvania, az Európai Kutatótanács az Európai Közösség hetedik keretprogramjából (2007-2013), az EKT 324214 sz. *Népi vallás a keleti és nyugati kereszténység határán: folyamatosság, változások és kölcsönhatások* című projekt, a Studium prospero, az NKA Ismeretterjesztés és Környezetkultúra Kollégiuma, az MTA Domus-ösztöndíj a Magyar Államvasutak Rt. Jogi Igazgatósága, a Társadalomtudományi Kutatóközpont, Kisebbségkutató Intézet és az NKFI 128848. számú programja támogatásának köszönhető.

A kiadó honlapja: <http://eme.ro/kiado>. Felelős kiadó **Biró Annamária**, szerkesztőségi titkárné **Papp Kinga**, korrektor **András Zselyke**.

V. Szakmai képzések

Az elmúlt évben a járványhelyzet miatt csupán az Orvos- és Gyógyszerésztudományi Szakosztály „Dr. Pongrácz Antal” fogorvostudományi szakcsoportja által szervezett továbbképző előadás-sorozatra került sor január 30–31. között.

Pályázatok, a programok működtetésének forrásai

Akárcsak az előző években, a támogatásaink formája kéttípusú: normatív, illetve programok támogatása. Külön keretként 2020-ban kormányrendelet alapján a Bethlen Gábor Alapkezelőn keresztül részesültünk támogatásban a Regionális tudásközpont fejlesztésére és működtetésére.

Az EME Regionális tudásközpontjának projektelemei: 1. A kutatók, könyvtárosok és adminisztratív személyzet megfelelő jövedelmezésének biztosítása (belső munkatársak); 2. külső kutatási programok támogatása; 3. kiadványaink megjelentetése, illetve nemzetközi láthatóságának, elismerésének elősegítése (indexelése rangos adatbázisokban), folyóiratok és sorozatok adatbázisokban való elhelyezésének díja; 4. szakosztályaink és fiókegyesületeink szakmai tevékenységének támogatása (konferenciák, könyvbemutatók, tudományos rendezvények szervezése); 5. az

EME programjainak működtetéséhez szükséges eszközfejlesztések (műszeres és számítógépes infrastruktúra bővítése); 6. az EME működési költségei; 7. a Rhédey-ház bérleti költsége.

Az EME Regionális tudásközpont működtetése/fejlesztése pályázat támogatása tételekre (százalék) lebontva: kutatók/adminisztráció fizetése 70,4%, külső kutatási programok 2,5%, kiadványok 3%, eszközfejlesztés 3,6%, működési költség 5,6%, a Rhédey-ház bérleti díja 8,4%, a szakosztályok/fiókegyesületek munkájának támogatása 2,3%, ingatlan-karbantartás 2,8%, valamint Mikó Imre-emlékkő állítása 1,4%.

Normatív támogatást ítélt meg számunkra az előző évekhez hasonlóan a Magyar Tudományos Akadémia (MTA), illetve az RMDSZ Ügyvezető Elnöksége.

A pályázott programtípusok 2020-ban: működés, könyvkiadás, kutatás, nemzetközi konferenciák szervezése, rendezvények, vándorgyűlések, szakmai tábor, illetve a *Regionális tudásközpont kialakítása (külön keretként)*.

Pályázatok útján hazai forrásokat pályáztunk (Kolozsvári Városi Tanács, Communitas Alapítvány), illetve magyarországi forrásokat hívtunk le (MTA, Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt., Miniszterelnökség, Nemzeti Kulturális Alap, Erdély Öröksége Alapítvány). Összesen 18 programot/tételt pályáztunk sikeresen teljes, illetve részleges költségtámogatással. Ezenkívül 5 pályázatot lemondtunk a járványügyi helyzet miatt, viszont a rendezvényeket online formában megtartottuk, további 9 pályázatot elutasítottak.

Beruházások, eszközfejlesztések

A 2020-ra tervezett költségvetésben 161.700 lejt irányoztunk elő beruházásokra. Ezek között szerepelt a Jordáky-ház tisztázatlan részének megváltása (31.200 lejt összegben), könyvtárállományunk gyarapítása, ingatlanaikon végzendő állagmegóvó munkálatok, műszeres és számítógépes infrastruktúra bővítése, valamint a gróf Mikó Imre-emlékkő állítása. Az erre elkülönített összegből 20.970 lejt fordítottunk az elavult és használhatatlanná vált számítógépek és irodai eszközök lecserélésére, illetve a hozzájuk tartozó szoftverek beszerzésére. A könyvtárállomány bővítésére 100 lejt fordítottunk. Sikerült a Lőrinczi-házon (Lakatos utca 3. sz.) állagmegóvó munkálatokat elvégezni: megerősítettük az ingatlan egyik oldalának alapzatát, a teljes csatornarendszert kicseréltük, továbbá belső javítási és felújítási munkálatokat végeztünk el. Ezekre a munkálatokra összesen 41.450 lejt költöttünk. A 2020-ra tervezett beruházási kiadások elmaradt részét 2021-ben tervezzük megvalósítani.

A Jordáky-ház tisztázatlan telegekönyvi helyzete miatt nem sikerült, a már korábban megállapodott összeg fejében, megváltanunk az ingatlanrészt. Az ehhez szükséges pénz továbbra is az Egyesület rendelkezésére áll egy elkülönített számlán.

Vagyoni helyzet, adományok, támogatások, pénzügyi forráslehetőségek

Az Erdélyi Múzeum-Egyesület mérleg szerinti tőkeértéke 2020-ban 5.265.574 lejt tesz ki. A gazdasági tevékenységből (kiadványértékesítés) származó negatív eredményt, 16.194 lejt veszteséget kompenzálja a nonprofit tevékenység 240.941 lejes többlete, így a 2020-as pénzügyi évet összességében 224.747 lejt többlettel zártuk. A nonprofit tevékenységből származó 2020. év

végi 240.941 lejes többlet a 2021 első két hónapjában felhasználásra kerülő normatív támogatás bevételének eredménye.

A befektetett eszközök állományának amortizációval csökkentett értéke 2.454.178 lejt tesz ki. Az év végi forgótőke (készletek, követelések és pénzeszközök) nagysága 2.962.207 lej. Ez az összeg tartalmazza a már 2020 folyamán átutalt, de 2021-ban felhasználásra kerülő normatív támogatás egy részét. A könyvtári állományunk könyv szerinti értéke 359.207 lejt tesz ki. A rövid távú kötelezettségek év végi értéke 138.845 lej. Ez az összeg a 2021 januárjában esedékes számlatartozásokból, decemberi nettó bértartozásokból és adókötelezettségekből tevődik össze.

A 2020-ra vonatkozó költségvetést 2.420.700 lejre (172,9 MFt) állítottuk össze, ehhez képest a kiadások 14,5%-kal csökkentek a tervezetthez képest, mely 2.069.747 lejt (155,6 MFt) jelent. A kiadások csökkenése a tervezetthez képest leginkább a személyi kiadások csökkenésének köszönhető (az év folyamán az alkalmazottak létszáma 3 fővel csökkent, és egy tervezett álláshely betöltetlen maradt). Nagyobb pénzügyi költséget eredményezett a tervezetthez képest nagyobb mértékű, kedvezőtlen árfolyam-ingadozás is. Mivel a támogatások javarészt Magyarországról érkeznek forintban, az Egyesület árfolyamkitettsége 2020-ban a szokásosnál is nagyobb volt, a világvárvány következtében nagy mértékű forint-/lej-árfolyamingadozás volt tapasztalható.

A költségvetés projekttől függő tételeit lehetőség szerint az elnyert céltámogatásokhoz igazítottuk.

A kiadások szerkezetében nem mutatkozik lényeges változás az előző évekhez képest: a költségvetés legnagyobb tételét 2020-ban is az állandó alkalmazottak személyi költségei, 1.158.154 lej (87 MFt), teszik ki, ez az összes kiadás szinte 56%-át jelenti.

Az intézmény működtetésére, fenntartási költségeire 447.081 lejt (33,6 MFt) fordítottunk, ez a teljes kiadások 21,6%-a, mely magában foglalja a Rhédey-székházunk bérleti díját is (10 MFt). A kiadványok szerkesztésére, nyomtatására 132.082 lejt (9,9 MFt) fordítottunk, ez a teljes költségvetés több mint 6%-a. A könyvkiadás költségeinek legnagyobb részét pályázatokból sikerült fedezni. A járványügyi korlátozások miatt elmaradt vagy online térben megvalósított konferenciákra, rendezvényekre és szakképzésekre befolyó részvételi díjak nagy arányban csökkentek, ezért a kiadások is hasonló arányban csökkentek a tervezetthez képest.

Kutatási projektekre, írói, szerkesztői tiszteletdíjakra összesen 172.513 lejt (12,9 MFt), költöttünk.

A költségvetés bevételoldala 7,74%-kal kevesebb a tervezetthez képest, összesen 2.259.871 lej (169,7 MFt) folyt be Egyesületünkhöz. A bevételek legnagyobb részét, több, mint 84%-át a támogatások teszik ki 1.905.994 lej (143,3 MFt) értékben.

Az Egyesület saját forrásokból 353.877 lejt (26,6 MFt) bevételezett, ez az összes bevétel több mint 15%-át jelenti, és a tagsági díjakból, konferenciákon való részvételi díjakból, adományokból, szponzorizálásból, kiadványértékesítésből, pénzügyi és egyéb bevételekből áll. 2020-ban, 2019-hez viszonyítva, jóval kevesebb pénz folyt be az Egyesülethez. Elsősorban a konferencia-részvételi díjakból származó bevételek csökkentek jelentős mértékben 2019-hez viszonyítva, de a tagdíjbefizetések is jóval elmaradtak az előző évekhez képest.

Az előző évekhez hasonlóan a támogatások legnagyobb része (több mint 95%) magyarországi forrásból származik, míg a belföldi támogatások kevéssel több, mint 5%-ot tesznek ki.

Belföldi intézményi támogatóktól összesen 84.347 lej (6,3 MFt) folyt be pályázatok révén a Communitas Alapítványtól és az RMDSZ Ügyvezető Elnökségétől. A belföldi támogatások nagyságrendje a 2019-ben befolyt összegekhez hasonló szinten maradt.

Magyarországi intézményektől 1.821.647 lej (137 MFt) folyt be normatív és projekt támogatóként, ez 2019-hez képest 11,8%-os növekedést jelent. Egyesületünket legnagyobb mértékben a Miniszterelnökség Nemzetpolitika Államtitkársága a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt.-n keresztül támogatta (az összes támogatás 85,3%-a), ezt követi nagyságrendben a Magyar Tudományos Akadémia által biztosított működési, illetve kiadványtámogatás (az összes támogatás 6,95%-a), illetve a Nemzeti Kulturális Alap által nyújtott kiadvány- és rendezvénytámogatások (az összes támogatás 3,3%-a).

Egyesületünk munkáját segítették: Gedeon Richter gyógyszergyár (Marosvásárhely), Peritum Consulting Kft. (Kolozsvár), Viboxo Kft. (Kolozsvár) és Kaba Piroska könyvkiadási támogatása.

A jövedelemadó-felajánlásokból származó 6.755 lej (507 Eft) is nagyban hozzájárult az Egyesület munkájához, ezt az összeget a kiadványaink megjelentetésére fordítottuk. Köszönjük az EME tagságának és szimpatizánsainak a felajánlást, és biztatjuk mind a romániai, mind a magyarországi támogatókat, hogy az elkövetkezendőkben is ajánlják fel személyi jövedelemadójuk 3,5%-át, illetve 1%-át Egyesületünk céljainak megvalósítására (a magyarországi támogatók a Gróf Mikó Imre Alapítványnak tehetik meg a felajánlást).

Az MTA Domus szülőföldi ösztöndíjprogramja, illetve a Domus magyarországi ösztöndíj pályázat, valamint az intézményi, ún. műhelytámogatás ebben az évben is nagy segítséget nyújtott kutatásainkhoz. Ugyanakkor köszönjük a Gróf Mikó Imre Alapítvány folyamatos pénzügyi és szakmai támogatását is.

A támogatásokért ezúton fejezzük ki köszönetünket!

Tulajdonjogunk, egykori ingatlanaink

Intézményünk évek óta pert folytat a Kolozsvár főterén levő ingatlanunk, a **Wass Ottília-ház** visszaszerzése érdekében. Mivel a pert jogerősen és visszavonhatatlanul elvesztettük a hazai bíróságok előtt, panasszal fordultunk a Strasbourg-ban székelő Emberi Jogok Európai Bíróságához. Panaszunk sikeresen átjutott az elsődleges szűrőn, a 30.295/2019 sz. alatt iktatták, és várjuk, hogy a bíróság napirendre tűzze tárgyalását.

Másrészt, mint ismeretes, a sikertelen adminisztratív eljárás nyomán újabb pert indítottunk az el nem adott ingatlanrészeket illetően. A Kolozsvári Ítéltábla 2018. január 11-én helyt adott keresetünknek (első fokon), és elrendelte ezen lakások természetbeni visszaadását (1., 6., 8., 9., 11. és 13. számú lakások), illetve a Majális utca 1–3. szám alatti néhai ingatlanunkért a kárpótlást. Ezt a határozatot a Restitúciós Bizottság megfellebbezte, melynek tárgyalását a Legfelső Semmítő- és Ítélszék 2021. február 24-én folytatta le, azonban a határozat kihirdetését folyó év március 9-re halasztották el.

A **Jordáky-ház** megosztásának érdekében (melyben Egyesületünk egynegyed részben társ-tulajdonos) 2011-ben indítottunk birtokmegosztási eljárást nem peres úton, azonban nem sikerült érdemi megoldást kieszközölni a városi tanácstól. Ennek megoldásához is peres eljárás szükséges, a város tulajdonrészének megvásárlása és az ingatlanrészek telekkönyvének rendezése érdekében, mely lépésünket a választmány is támogatta. A birtokmegosztás érdekében 2021-ben tervezzük a peres eljárás elindítását.

A Müller-ház ügyében sem történt komolyabb előrelépés az ingatlan közös tulajdoni viszonya, illetve a társtulajdonossal való nehéz kommunikáció miatt, mely hátráltatja a felújítási tervek előmenetelét. Azt követően, hogy a társtulajdonossal nem sikerült kiegyeznünk (felajánlva több lehetőséget, a kivásárlástól a részleges megvásárláson át a területrészcseréig, annak érdekében, hogy a hátsó teljes részt be tudjuk építeni), a telekfeldmérés hivatalos közös bejegyzésére sem volt hajlandó hozzájárulni, így elindítottuk a saját részünkre (beépített alapterületre) egy felújítási terv készítését, melyet hivatalosan engedélyeztetünk is.

A **Lakatos utcai ingatlanunk** jogi és telekkönyvi helyzete rendezve van. 2020-ban sor került egy általános felújításra is, mely során megerősítettük az ingatlan egyik oldalának alapzatát, a teljes csatornarendszert kicseréltük, továbbá belső javítási és felújítási munkálatokat végeztünk el. Ezenkívül szigeteléssel ellátott álmennyezetet alakítottunk ki a két kutatószobában és előszobában, csempeburkolatot cseréltünk a fürdőszobában és a konyhában is. A belső tereket és nyílászárókat lefestettük, illetve a meghibásodott régi fűtésrendszert teljes egészében kicseréltük.

Marosvásárhelyen a Cornișa utca 18. szám, 12. lakrész alatt található kétszobás tömbházlakást továbbra is az Orvos- és Gyógyszerésztudományi Szakosztályunk használja székházként.

A 129/2019-es törvényben foglalt jogszabályi kötelezettségnek eleget téve, tavaly módosítottuk egyesületünk hivatalos elnevezését (Asociația „Societatea Muzeului Ardelean”), és folyamatban van a tulajdonunkban lévő ingatlanok telekkönyveinek ez irányú kiigazítása.

2019-ben terveztük, hogy az EME megalapításának 160 éves évfordulója alkalmából Gróf Mikó Imre egykori villájára, melyet az alapításkor az EME-nek adományozott, emléktáblát helyezünk. Ezzel kapcsolatosan pozitív megállapodás született a Babeș–Bolyai Tudományegyetemmel, az épület jelenlegi tulajdonosával. Majd beadványunk 2020. január 15-én eljutott a városi műemlékvédő bizottsághoz is, Macalik Arnold műépítész szakértő egy feliratozott emlékkő tervezetét indítványozta. Ezt a tervezetet a BBTE vezetősége is elfogadta, és 2020. február 13-án a műemlékvédő bizottság is jóváhagyta (Aviz nr. 139/Z/13.02.2020.) A tervek elfogadását és engedélyeztetését követően megbízást adtunk a kivitelezési munkálatokra is, melyek remélhetőleg 2021-ben megvalósulhatnak.

Zárszó

Ez a jelentés múlt évi tevékenységünk minden szegmensét tartalmazza: a tervezett programokat a pályázatától a megvalósításig, az együttműködések és együttgondolkodás fontosságát, a tudományszervezést a válságos időkben is felvállalók kiemelkedő szerepét, a tudományos munkatársak tevékenységét, érdemeit, munkánk hasznosulását az erdélyi magyar közösség életében, a támogatók horderejét, ugyanakkor azt is tükrözi, hogy az eredmények mögött kitartó munka és elkötelezett emberek vannak, amelyre nagy szükség van.

Intézményünk folyamatosan arra törekszik, hogy megszólítsa, tudományművelésre serkentse a különböző generációkat, és képes is erre, hiszen az egyes tudományterületek tapasztalt művelőinek irányításával a fiatalok is szép számban kapcsolódnak be a tudományos élet vérkeringésébe, s járulnak hozzá munkájukkal Egyesületünk tevékenységéhez. Ezek a tevékenységek, együttműködések csak akkor lehetnek gyümölcsözőek, ha megteremtjük azokat a lehetőségeket és feltételeket, amelyek elősegítik a jövő kutatóinak, oktatóinak kibontakozását. Intézményünk felelősségteljesen őrzi és adja tovább a meglévő értékeit, mindazt, amit az erdélyi magyar

tudományosság a múltban létrehozott, miközben integrálja az új tudást, arra törekszik, hogy keretet és irányt szabjon a jövőnek. Ennek megvalósulásához járult hozzá a 2020-as évben is.

Pozitívumként emelhetjük ki, hogy az **EME Regionális tudásközpont** tervezetét a múlt évben is támogatta (kormányrendelettel) a Miniszterelnökség, hozzájárulva a kutatási tevékenységek kibővítéséhez, illetve a meglévők erősítéséhez, és az EME intézményrészlegeinek hatékony működtetéséhez.

A 2020-as évben kialakult új helyzet, a megszorítások gátolták a személyes részvételt/találkozást, azonban közös gondolkodással, erővel és hozzáállással az EME a legmodernebb eszközöket felhasználva idén is hatékonyra, a kitűzött célt szolgálóvá tudta tenni tevékenységét, mely nem más, mint *a kutatás ösztönzése, eredményeinek terjesztése, a tudományos kapcsolatok kialakítása/megtartása, valamint a magyar (szak)nyelv és tudomány művelése!*

Tehát a körülmények ellenére is eredményes, sikeres évet zártunk, intézményünk egységeit hatékonyan fenntartottuk, működtettük. Büszkék vagyunk kutatóink teljesítményeire, eredményeikre, hatékonyságukat, munkájuk folytonosságát csakis a kialakított stabil közeg tudja fenntartani.

Munkatársaink jövőjéért, kutatásaink minőségéért, működésünk átláthatóságáért s egy-szersmind a korszerű szervezet kialakításáért és fenntartásáért továbbra is felelősek vagyunk. A programjaink sikeres megvalósításához többen (önkéntes többletmunkával) járultak hozzá, az adminisztratív személyzet, a könyvtárosok, kutatók, a szakosztályok és fiókegyesületek vezetői egyaránt, ezúton köszönöm mindannyiuk segítségét, áldozatos munkáját.

A felsorolt eredmények az önzetlen támogatók és az elkötelezett munkatársak nélkül nem jöttek volna létre, ezért köszönetet mondok mindazoknak, akik bármilyen formában támogatták az EME működését, tevékenységét.

Tisztelettel kérem jelentésem elfogadását.

Kolozsvárt, 2021. február 27-én,

Bitay Enikő sk. főtktár

Contents

Viktor Balázs Rácz: The Presence of the <i>Ius Regium</i> in the Székely Land: The Illusion of a Scientific Consensus	1
Anikó Szász: Almaşu, an Administrative Centre in Cluj County (1541–1600)	17
Zsolt Bogdándi: The Sources of Law of the Transylvanian Princely Table in the 16 th Century	32
Petra Mátyás-Rausch: Scribe Péter Váradi and the Estate of Zlatna	41
Andor László: Prince István Bocskai's testament.....	54
Ágnes Szalai: The Dormant Treasure of Princely Transylvania: Honey	69
Kornél Nagy: Armenian Uniate Bishop Stefan Stefanowicz Roszka's Relations with the Armenians in Transylvania.....	79
Judit Pál: Changes in the Officers of Székely Seats from the Compromise of 1867 to the Dissolution of the Seats.....	99
László Fazakas: “ <i>Salvation is Expected from the Construction of the Water Supply</i> ” – Demands for Water Supply and Sewerage System in Cluj	117
Gabriella M. Lezsák: The Archeological Exploration of the Land of Transylvania and the Accurate Report of the Work Accomplished So Far	129

Review

Tamás Fejér: On a New Volume about the Coats of Arms of Medieval Hungary	144
Ágnes Póka: Metal Mining in Transylvania at the Turn of the 16-17 th Century.....	147
Teréz Oborni: Officials as Intellectuals in Early Modern Transylvania and Hungary.....	150
Sára Sánta: 18 th Century Collections in the Library of the Bethlen College in Aiud.....	155
Zsolt Szabó: In the Crossfire of Uncertainties: Documents on Transylvania of the Ministry of Nationalities of the Károlyi Government.....	158
László Pakó: Education, Research, Community-building: One Year of the Hungarian Historical Institute of Cluj.....	160

In memoriam

Enikő Bitay: In memoriam Csaba Gyenge (1940–2021).....	164
--	-----

Society Communications

Enikő Bitay: Chief Secretary's Report on the 2020 Accomplishments of the Transylvanian Museum Society	168
--	-----

Cuprins

Balázs Viktor Rácz: Apariția instituției ius regium în Secuime: un consens științific aparent	1
Anikó Szász: Almașu, un centru domenal în comitatul Cluj (1541–1600)	17
Zsolt Bogdándi: Sursele judiciare ale curții princiare transilvănene în secolul al XVI-lea.....	32
Petra Mátyás-Rausch: Scribul Péter Váradi și domeniul de la Zlatna	41
Andor László: Testamentul prințului transilvănean István Bocskai	54
Ágnes Szalai: Comoara ascunsă a Principatului Transilvaniei: mierea	69
Kornél Nagy: Relațiile transilvane ale episcopului unit armean Stefan Stefanowicz Roszka	79
Judit Pál: Schimbările corpului ofițeresc al scaunelor secuiești de la Compromisul Austro-Ungar din 1867 până la dizolvarea scaunelor.....	99
László Fazakas: „Salvarea se așteaptă de la construcția canalizării” – Necesitatea sistemului de alimentare cu apă și canalizare în Cluj	117
Gabriella M. Lezsák: „Cercetarea arheologică a pământului Transilvaniei și o dare de seamă riguroasă asupra muncii efectuate.” Departamentul de arheologie al Institutului de Cercetare Transilvan (1940–1949).....	129

Recenzii

Tamás Fejér: Un nou volum despre blazoanele Ungariei medievale.....	144
Ágnes Póka: Mineritul metalelor în Transilvania la sfârșitul secolului XVI- începutul secolului XVII	147
Teréz Oborni: Funcționari intelectuali în Transilvania și Ungaria premodernă.....	150
Sára Sánta: Colecții din secolul XVIII în biblioteca Colegiului Bethlen din Aiud	155
Zsolt Szabó: La răscruce de incertitudini: documente privind Transilvania în arhivele Ministerului Naționalităților al Guvernul Károlyi.....	158
László Pakó: Educație, cercetare, consolidarea comunității: un an al Institutului de Istorie Maghiară din Cluj	160

In memoriam

Enikő Bitay: În memoria lui Csaba Gyenge (1940–2021).....	164
---	-----

Comunicări ale Societății

Enikő Bitay: Raportul Secretarului General despre realizările Societății Muzeului Ardelean în anul 2020	168
--	-----

Tartalom

Rác Balázs Viktor: A <i>ius regium</i> székelyföldi megjelenése: egy látszólagos tudományos konszenzus	1
Szász Anikó: Nagyalmás, egy Kolozs vármegyei birtokközpont (1541–1600)	17
Bogdándi Zsolt: A bíraskodás jogforrásai az erdélyi fejedelmi táblán a 16. században	32
Mátyás-Rausch Petra: „... <i>az udvarbíróra és szolgálóra való költség miatt minékünk el kell pusztulnunk</i> ” – Váradai Péter deák és a zalatnai uradalom	41
László Andor: Bocskai István fejedelem végrendelete	54
Szalai Ágnes: A fejedelmi Erdély rejtett kincse: a méz	69
Nagy Kornél: Stefan Stefanowicz Roszka örmény unitus püspök erdélyi kapcsolatai	79
Pál Judit: A székely székek tisztikarának változásai a kiegyezéstől a székek felszámolásáig	99
Fazakas László: „ <i>A megváltást a vízvezeték kiépítésétől várjuk</i> ” – A vízellátó és szennyvízelvezető infrastruktúra iránti igények Kolozsváron a dualizmus korában	117
M. Lezsák Gabriella: „ <i>Erdély földjének régészeti feltárása, s a már végzett munkáról pontos számadás.</i> ” Az Erdélyi Tudományos Intézet régészeti szakosztálya (1940–1949)	129

Szemle

Fejér Tamás: A középkori Magyarország címeres emlékeinek újabb kötetéről	144
Póka Ágnes: Erdélyi ércbányászat a 16–17. század fordulóján	147
Oborni Teréz: Hivatalnok értelmiség a kora újkori Erdélyben és a Magyar Királyságban	150
Sánta Sára: A nagyenyedi Bethlen Kollégium Könyvtárának XVIII. századi gyűjteményei	155
Szabó Zsolt: Bizonytalanságok keresztültüzében: a Károlyi-kormány nemzetiségi minisztériumának Erdélyre vonatkozó iratanyaga	158
Pakó László: Oktatás, kutatás, közösségépítés: a kolozsvári Magyar Történeti Intézet egy éve	160

In memoriam

Bitay Enikő: Gyenge Csaba (1940–2021)	164
---	-----

Egyesületi közlemények

Bitay Enikő: Főtitkári jelentés az Erdélyi Múzeum-Egyesület 2020. évi munkájáról	168
--	-----

ISSN 1453-0961

9 771453 096100